

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2020-2021) – Nr. 5-G
3 december 2020 (2020-2021)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Johan Danen
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet

houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2021

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel;
Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;
Johan Danen, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceysens;
Bart Tommelein, Bart Van Hulle;
Chris Steenwegen, Tine Van den Brande;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

- 15** (2020-2021) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2 t.e.m. 4: Amendementen
 - Nr. 5-A t.e.m. F: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
- 14** (2020-2021) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 13** (2020-2021) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 13-Y en Z** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
- 16** (2020-2021) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2020-2021) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 513** (2020-2021) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

INHOUD

I.	Toelichting door de minister	4
1.	Omgeving en Natuur	4
2.	Energie en Klimaat	9
2.1.	Belangrijkste realisaties afgelopen jaar	9
2.2.	Voornaamste werven	10
2.3.	Bijdrage van het relanceplan	12
II.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	13
1.	Vragen betreffende Omgeving en Natuur	13
1.1.	Tussenkoms van Mieke Schauvliege	13
1.2.	Tussenkoms van Bruno Tobback.....	16
1.3.	Tussenkoms van Johan Danen.....	17
1.4.	Tussenkoms van Tinne Rombouts	18
1.5.	Tussenkoms van Inez De Coninck.....	21
1.6.	Tussenkoms van Steven Coenegrachts	22
1.7.	Tussenkoms van Freya Perdaens	24
1.8.	Tussenkoms van Bart Van Hulle.....	24
1.9.	Tussenkoms van Gwenny De Vroe	24
2.	Vragen betreffende Energie en Klimaat.....	25
2.1.	Tussenkoms van Robrecht Bothuyne	25
2.2.	Tussenkoms van Bruno Tobback.....	26
2.3.	Tussenkoms van Johan Danen.....	27
2.4.	Tussenkoms van Leo Pieters	27
2.5.	Tussenkoms van Chris Steenwegen	28
III.	Bespreking.....	29
1.	Deel Energie en Klimaat.....	29
1.1.	Antwoorden van de minister inzake Energie	29
1.2.	Antwoorden van de minister inzake Klimaat	35
1.3.	Aanvullende vragen van de leden en antwoorden.....	37
2.	Deel Omgeving en Natuur	46
2.1.	Antwoorden van de minister.....	46
2.2.	Aanvullende vragen en antwoorden.....	59
2.3.	Aanvullende antwoorden van de minister	66
IV.	Indicatieve stemming	69
1.	Toelichting en stemming van amendementen nr. 1 en 2	69
2.	Stemming	70
	Gebruikte afkortingen	71
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie besprak op 10, 18 en 24 november 2020 het aan haar toegewezen deel van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 15/1*). Op 10 november 2020 lichtte minister Zuhail Demir haar bevoegdheden Omgeving en Energie toe. Aansluitend formuleerden de leden hun vragen en opmerkingen bij de begroting. Op 18 november beantwoordde de minister de vragen over Energie en Klimaat en werd hierover de discussie gevoerd. Op 24 november beantwoordde de minister de vragen over Omgeving en Natuur, vond hierover de bespreking plaats en werd de indicatieve stemming over de begroting gehouden.

De commissie besprak het ontwerp van begroting samen met de beleids- en begrotingstoelichting Energie en Klimaat (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 13-Y*) en de beleids- en begrotingstoelichting Omgeving en Natuur (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 13-Z*) van minister Zuhail Demir.

De uitgavenbegroting 2021 werd ook samen geagendeerd met het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2021 (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 513/1*), waarover afzonderlijk verslag wordt uitgebracht (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 513/11*).

Ter voorbereiding van de bespreking kregen de leden van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie de mogelijkheid om voorafgaand aan de bespreking hun eerder technische vragen over de begroting schriftelijk te bezorgen. De schriftelijke antwoorden van de minister werden voorafgaand aan de respectievelijke besprekingen op 18 en 24 november 2020 ter beschikking gesteld.

De presentatie van minister Zuhail Demir bij de toelichtingen en de schriftelijk bezorgde vragen en antwoorden zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlament.be.

(Deze vergaderingen werden als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichting door de minister

Minister *Zuhail Demir* wijst op het bijzondere jaar als gevolg van het coronavirus. De Vlaamse Regering heeft daardoor extra middelen moeten vrijmaken voor de verschillende beleidsdomeinen, waarop de minister later, in het kader van het relanceplan, nog ingaat.

1. Omgeving en Natuur

Relance Blue Deal

Voor de Blue Deal wordt er voor het beleidsdomein Omgeving 258 miljoen euro vrijgemaakt. Dit jaar werd er al 75 miljoen euro geïnvesteerd in projecten. Samengeteld betekent dit 333 miljoen euro. Via de taskforce Droogte wordt er werk gemaakt van een duidelijke taakverdeling voor de pijlers die in de Blue Deal zijn opgenomen om zo op korte termijn dingen te kunnen realiseren die effectief, concreet en impactvol zijn. De minister legt daarbij de nadruk op het opnieuw ruimte geven aan water. Via projecten 'Natte natuur' en 'Waterlandschap 2.0' wordt er in een aantal landelijke gebieden voor gezorgd dat er meer water in de grond infiltreert en het grondwater wordt aangevuld. Op die manier verdroogt de natuur minder snel en is er meer water beschikbaar, ook voor de landbouw.

Daarnaast is er een programma voor gebiedsgerichte projecten rond waterberging, waterbuffering en waterinfiltratie. Dat is een samenwerking tussen de waterloopbeheerders, de VMM, ANB en het Departement Landbouw. De minister zet ook in op ontharding en bereidt regelgeving voor om in de watertoets meer aandacht te hebben voor verschillende elementen, onder andere maximale infiltratie, hemelwatergebruik en waterbuffering. Zo zal de watertoets ook evolueren naar een integrale water- en droogtetoets. Nog maar veertig gemeenten hebben momenteel een hemelwaterplan en dat aantal moet zeker verhogen. Op termijn zullen daar voorwaarden aan gekoppeld worden. Gemeentes met een hemelwaterplan kunnen dan bijvoorbeeld aanspraak maken op Vlaamse watergebonden subsidies. Op die manier hoopt de minister veel gemeenten te kunnen aanzetten tot het opmaken van een dergelijk plan.

Om circulair watergebruik actief te stimuleren, wordt het programma 'Proeftuin Droogte' verlengd voor projecten inzake waterhergebruik tussen meer dan twee verschillende partijen.

In het najaar 2020-voorjaar 2021 wordt vormgegeven aan een nieuwe dynamische planfiguur rond waterbevoorrading. Zowel de collectieve als individuele bevoorrading van water voor drinkwater en voor tweedecircuitwater vanuit grondwater, oppervlaktewater, hemelwater en afvalwater staan centraal in de strategische planning waterbevoorrading.

Er wordt ook geïnvesteerd in een slim meetnet voor water, zodat er sneller ingespeeld kan worden op calamiteiten of andere problemen omtrent kwaliteit of kwantiteit. Er moet dus in de komende jaren heel wat gerealiseerd worden op het vlak van water. Ministers Hilde Crevits, Lydia Peeters en Bart Somers hebben ook budgetten voor 2021 om aan te wenden binnen hun bevoegdheden in het kader van de Blue Deal.

Relance circulaire economie

Verder wordt ervoor gezorgd dat Vlaanderen koploper blijft op het vlak van circulaire economie door er fors in te investeren. Bedoeling is om enerzijds de uitstoot te verminderen en anderzijds waardevolle grondstoffen te recyclen en te hergebruiken. Op die manier wordt ook het aandeel restafval verminderd. De focus wordt daarbij gelegd op kunststoffen die vaak in het leefmilieu terechtkomen en die een reëel langdurig gevaar vormen voor de gezondheid. Om dit alles te kunnen realiseren, wil de minister de komende jaren inzetten op het versterken van de Vlaamse recyclagehub en op digitalisering van materiaalstromen. Er wordt in de komende twee jaar 30 miljoen euro vrijgemaakt om in te zetten op de ontwikkeling van innovatieve recyclage in Vlaanderen. Hierbij ligt de focus vooral op kunststoffen, textiel, organisch biologisch afval, luiers en asbest met als doel steeds meer materiaalstromen uit het restafval te houden. De investeringen flankeren het Europese en federale beleid, waarbij Vlaanderen er steeds op attendeert dat er moet ingezet worden op productnormeringen, en dan vooral het opnemen van verplichte hoeveelheden 'recycled content' voor producten. In dat kader verwijst de minister ook naar het uitvoeringsplan Kunststoffen dat in 2020 werd goedgekeurd en dat tientallen acties bevat over hergebruik, onderzoek, investeringen in een duurzame recyclagemarkt, en het inzetten van recyclaat als volwaardige grondstof.

In 2021 start de minister in overleg met de minister van Economie met de uitvoering van het actieplan Voedselverlies. Dit plan moet Vlaanderen in staat stellen om tegen 2030 het voedselverlies te halveren, wat heel ambitieus is.

Er wordt in 2 miljoen euro voorzien om een digitaal zicht te krijgen op de materiaalstromen. Dit heeft twee grote voordelen. Zo krijgt men een beter zicht op welke materialen er in Vlaanderen zijn en wat ermee kan gebeuren in de bedrijven. Dit

geeft ook mogelijkheden tot symbiose. Het is dan ook de bedoeling om die gegevens open te stellen voor bedrijven en om op die manier de omslag naar een circulaire economie te ondersteunen. Door het digitaal bijhouden van de gegevens wordt het ook gemakkelijker om gericht te handhaven bij inzamelaars en verwerkers die het niet zo nauw nemen met de regelgeving.

De commissieleden hameren terecht op de afbouw van asbest. Bij de begrotingsaanpassing van 2020 zijn er extra middelen voor vrijgemaakt en ook in 2021 en 2022 komen er extra middelen bij. In totaal gaat het om 124 miljoen euro, waarvan 84 miljoen euro via Energie naar particulieren gaat en 40 miljoen euro via Omgeving naar sectorprotocollen (6,2 miljoen euro) en de ondersteuning van lokale besturen om asbest op een veilige manier op te halen (13,8 miljoen euro). Die 40 miljoen euro zal in de eerste plaats gebruikt worden daar waar veel kwetsbare mensen samenkomen, zoals scholen en zorginstellingen. De afbouw van asbest vergt een grotere inspanning dan deze twee maatregelen. De minister komt daar op terug bij het luik Energie in het kader van renovatie en isolatie.

Relance Omgeving

Voor het volledige beleidsveld Omgeving zijn er ook aanvullende middelen ten belope van 25 miljoen euro voor het Vlaams Actieplan Ecologische Ontsnippering. Dat actieplan voorziet in een uitrol van ecotunnels, ecoducten, verbinding en verweving van groen-blauwe netwerken doorheen Vlaanderen. Het is niet enkel belangrijk voor de natuur en de dieren, maar ook voor de mens in het kader van verkeersveiligheid. Er is ook samengewerkt met minister Lydia Peeters, waardoor het totaal op ongeveer 10 miljoen euro komt per jaar gedurende vijf jaar.

Leegstandsubsidies zijn een positieve stimulans om leegstaande, verwaarloosde of verloederde percelen op te waarderen. Als gevolg van een beperkt budget was het niet mogelijk om alle aanvragen die in aanmerking komen voor subsidies, te honoreren. Daarom voorziet de minister in een extra bedrag van 15 miljoen euro om de achterstand in leegstandsubsidies weg te werken.

De staat van de gemeentelijke en bovengemeentelijke rioleringen is tot op vandaag onvoldoende in kaart gebracht. Er wordt ook onvoldoende toezicht gehouden op het overstorten van afvalwater. De Vlaamse Regering heeft een conceptnota inzake asset management goedgekeurd. Deze conceptnota vraagt een inspanning van de lokale overheden, Aquafin en de Vlaamse overheid en de minister trekt er 9 miljoen euro extra voor uit.

De burger heeft ook recht op een snelle en toegankelijke overheid en daarom moet er geïnvesteerd worden in goede dienstverlening. Er worden dan ook extra middelen voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen uitgetrokken. De ambitie is ook om de gemiddelde doorlooptijd van achttien maanden te halveren. Er wordt voorzien in vier extra rechters, waardoor het totaal op dertien komt. Er moet ook ingezet worden op digitalisering, waarvoor 1,6 miljoen euro is vrijgemaakt.

De minister voorziet in 1,75 miljoen euro voor digitale investeringen in het kader van MAP 6. Dat is belangrijk om de waterkwaliteit te verbeteren. Deze investering moet toelaten om de handhaving te versterken.

De minister trekt ook 1 miljoen euro extra uit voor het Omgevingsloket. Er wordt verder werk gemaakt van versnelde en verbeterde digitale behandeling en ontsluiting van de omgevingsvergunning doorheen de volledige procedure van indiening tot rechtsbescherming en een verbeterde digitale publieke ontsluiting van het Omgevingsloket.

Nooddecreet Corona

Het nooddecreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 245/1) was in de eerste fase belangrijk voor de labo's, ziekenhuisinfrastructuur enzovoort. Momenteel is er een tweede coronagolf en werd het nooddecreet opnieuw geactiveerd. De essentiële diensten blijven functioneren: de afvalophaling gaat door en de containerparken zijn coronaproof open.

Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Het proces van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wordt voortgezet. De minister zal volgend jaar de ontwerpen van beleidskader naar de regering brengen. Het BRV is een belangrijk onderdeel van de bouwshift en streeft naar een beter en gezond evenwicht tussen kwaliteitsvol wonen, ondernemen en het vrijwaren en versterken van de open ruimte. In de beleidskaders zullen operationele beleidskeuzes geformuleerd worden en actieprogramma's voor een thema of voor een gebiedsdeel uitgewerkt worden.

De besprekingen voor de oprichting van het nieuwe BRV-fonds zijn volop bezig. De minister hoopt deze snel af te ronden, waarna er overgegaan kan worden tot de oprichting van een nieuw begrotingsfonds. Zodra de inhoudelijke contouren duidelijk zijn, zal de minister in samenspraak met minister Matthias Diependaele de nodige decretale initiatieven voorbereiden en zo snel mogelijk voorleggen aan het Vlaams Parlement.

Er wordt blijvend werk gemaakt van het versnellen, verbeteren en vereenvoudigen van procedures inzake omgevingsbesluitvorming op basis van een toekomstbestendig en robuust instrumentarium tegenover gerechtelijke beroepsprocedures, zonder afbreuk te doen aan de rechtsbescherming en bescherming van de omgevingskwaliteit. 'No goldplating' blijft hierbij een belangrijk principe.

Vier belangrijke werven zullen volgend jaar worden gefinaliseerd. Ten eerste zijn het Omgevingsvergunningsdecreet en de unieke omgevingsvergunning drie jaar in werking. De evaluatie van de omgevingsvergunning is al opgestart. Belangrijkste opzet is om na te gaan of de doelstellingen nu sneller en beter gehaald worden, of de beslissingen op het juiste niveau worden genomen en hoe het administratief beroep en de schorsende werking verbeterd kunnen worden. De minister gaat ook kijken naar de buurlanden. Het departement heeft hiervoor een benchmarkstudie inzake procedures opgestart. Eind 2020 wordt deze afgerond.

De tweede werf betreft de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Zoals gezegd, komen er vier extra rechters bij en wordt er gewerkt aan de digitalisering. Het decreet voorziet in een aantal administratieve vereenvoudigingen in de procedures en een verhoging van de drempel om procedures aan te spannen. De gemiddelde schorsingsprocedure wordt gehalveerd. Daarnaast wordt de rechtszekerheid verhoogd voor iedereen die naar de rechter gaat door de rechter bevoegd te maken om een einde te stellen aan carrousel dossiers. Niet onbelangrijk is het invoeren van de relativiteitseis: niet elk middel kan leiden tot vernietiging, enkel indien de verzoeker hierdoor wordt geschaad.

De derde werf is het omgevingsbesluit dat de minister wil introduceren en dat gelijktijdig een beslissing inhoudt over herbestemming en wijziging van voorschriften en een vergunning. Het omgevingsbesluit moet het RUP ontlasten en afstappen van de techniek om te werken met afwijkingen. De minister plant om in 2021 een eerste voorstel van regelgevend kader voor te leggen aan de Vlaamse Regering.

De laatste werf betreft het optimaliseren en hervormen van de milieueffectrapportage. Er moet werk worden gemaakt van een doorgedreven modernisering en

vereenvoudiging van de milieueffectrapportage in Vlaanderen, waarbij de MER naar een positief gedragen en zinvol instrument moet evolueren. Een MER moet een projectindieners helpen om zijn project te verbeteren. De minister vindt het jammer dat als men momenteel 'MER' hoort, men het al niet ziet zitten om eraan te beginnen.

Bosplan

Het Bosplan wordt momenteel uitgerold. Oorspronkelijk zou er 122 miljoen euro in geïnvesteerd worden in de komende jaren. In totaal komt er 16 miljoen euro bij, waarvan 4 miljoen euro al volgend jaar. Dat is vooral voor lokale besturen bedoeld. Er wordt ook in een opstap voorzien van 1,25 miljoen euro om extra natuur onder passend natuurbeheer te brengen. In het ontwerp van programmadecreet werd ook een bepaling opgenomen ter uitbreiding van de definitie, die toelaat dat verenigingen die zich inzetten voor het behoud van natuur, leefmilieu en open ruimte in de toekomst ook in aanmerking kunnen komen voor een subsidie. Het doel van deze uitbreiding is om de definitie beter te laten aansluiten bij de realiteit en verenigingen die de ruimtelijke kwaliteit bevorderen, te erkennen en te subsidiëren. Dit gebeurt omdat er een nauwe samenwerking is tussen milieu, natuur en ruimte. Bovendien wil de minister er zo ook voor zorgen dat het maatschappelijk middenveld beter betrokken wordt bij het beleid en dat er op die manier een groter draagvlak voor beleidsbeslissingen gecreëerd wordt.

Het Vlaamse regeerakkoord voorziet in de oprichting van Vlaamse parken en landschapsparken. De Vlaamse parken betreffen omvangrijke gebieden met internationale uitstraling, een uitzonderlijke natuur en een unieke beleevingswaarde, die een troef vormen op het vlak van toerisme. Daarbij worden objectieve criteria gehanteerd die voldoende hoge kwaliteit moeten garanderen. Er wordt gezorgd voor eenheid van beheer en gestreefd naar het creëren van territoriale verbindingen.

Landschapsparken zijn gebieden met een uitgesproken landschapskwaliteit, waarin er vanuit een integrale visie ruimte is voor natuur, landbouw, wonen, bedrijvigheid en toerisme. De minister zal voor deze parken een kader vastleggen. Op basis van een oproep die eind 2020-begin 2021 wordt gelanceerd, zal een internationale expertenjury bekijken welke parken er in aanmerking komen.

Dan komt de minister tot het definitieve PAS-programma. Vlaanderen is een van de regio's met de hoogste stikstofdepositie van Europa, samen met Nederland. Dat land heeft verregaande maatregelen getroffen. Het terugdringen van die stikstofdepositie is belangrijk voor de volksgezondheid, maar ook voor de natuurgebieden en het halen van de Europese instandhoudingsdoelstellingen. Op basis van de stikstofdepositie van de voorbije periode (2015-2020) en inzichten uit de plan-MER van het PAS-programma maakt de minister werk van de definitieve vaststelling van het PAS-programma.

Stroomgebiedbeheerplannen

De visie op het integraal waterbeleid wordt verder geconcretiseerd in de stroomgebiedbeheerplannen die de minister in 2021 zal voorleggen aan de Vlaamse Regering. Het openbaar onderzoek is lopende.

Uitwerken tariefstructuur water

Op basis van de evaluatie die dit voorjaar werd uitgevoerd, zal de minister onderzoeken hoe de tariefstructuur water kan worden verfijnd. Volgende aspecten zijn belangrijk: aanzetten tot efficiëntere bedrijfsvoering door exploitanten, linken met

investeringsplanning over langere termijn en regulering van tarieven voor eenmalige dienstverlening.

Uitrol digitale watermeter

In 2021 start ze ook met de uitrol van de digitale watermeter die op 30 oktober door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Beheer onbevaarbare waterlopen

Inzake het beheer van onbevaarbare waterlopen is het een feit dat het landschap van de waterlopenbeheerders enorm is versnipperd. Er wordt werk gemaakt van een verdere rationalisering.

Opmaak rioolinventaris

Er moet blijvend werk worden gemaakt van een verbetering van de waterkwaliteit en een belangrijke tool daartoe is een rioolinventaris. Het is goed om de gemeentelijke en bovengemeentelijke operatoren te verplichten om de rioolinventaris tegen eind 2021 te vervolledigen. Het is belangrijk om te weten wat de stand van zaken van de riolering is zodat projecten meer op elkaar afgestemd kunnen worden.

Voorbereiding MAP 7

Uit een evaluatie is gebleken dat de waterkwaliteit niet zo goed is. Samen met de minister van Landbouw zal de minister de huidige maatregelen evalueren en waar nodig bijkomend optreden. Er zal onderzocht worden hoe op maatregeleniveau beter ingespeeld kan worden op de effecten van uitzonderlijke weersomstandigheden, welke quick wins er mogelijk zijn en hoe de handhaving verbeterd kan worden. Volgend jaar start de voorbereiding van MAP 7.

Evaluatie LEZ

De evaluatie van het kader voor lage-emissiezones wordt afgerond. Er zullen voorstellen voor aanpassingen waar nodig of wenselijk geformuleerd worden.

2. Energie en Klimaat

2.1. Belangrijkste realisaties afgelopen jaar

Klimaatplanning

Het afgelopen jaar is er redelijk wat in werking gebracht, zoals het Vlaams Energie- en Klimaatplan voor 2021-2030 en de langetermijnklimaatstrategie 2050. Dat is vooral belangrijk voor gebouwen. Vanuit het Europees Studiecentrum kwam er een mooie erkenning en in de volgende jaren moeten die plannen volop worden uitgevoerd.

Betaalbaarheid energiefactuur

Er zijn ook heel wat maatregelen genomen om zaken uit de energiefactuur te halen zodat deze onder controle blijft. Er werd voor een bedrag van 29,5 miljoen euro aan groenestroom- en warmte-krachtcertificaten opgekocht. De steun voor nieuwe projecten werd afgebouwd door een verlaging van de maximale bandingfactoren. Bij de berekening van de nieuwe ondersteuning voor verschillende technologieën worden meer marktconforme rendementen gebruikt, waardoor de oversubsidiëring afgebouwd werd. De kosten van bepaalde energieprijzen werden betaald via het

Energiefonds. De supercap voor groenestroomcertificaten voor de elektro-intensieve industrie werd uitgebreid met de supercap voor warmte-krachtcertificaten.

Investerings in energie-efficiëntie en hernieuwbare energieproductie

Er werd heel wat geïnvesteerd in het Noodkoopfonds, in energieleningen en energiepremies. Voor de call groene warmte, restwarmte en warmtenetten werd in 2020 een budget van 21 miljoen euro voorzien. Ook de call kleine en middelgrote windturbines is zeer goed gegaan.

Oprichting van het expertisenetwerk voor het lokale energie- en klimaatbeleid

Er is 4 miljoen euro voorzien voor het expertisecentrum om het lokale energie- en klimaatbeleid te ondersteunen. Dat is de hands-onaanpak.

Vorig jaar was er ten slotte ook de eenmalige water- en energievergoeding bij tijdelijke werkloosheid en de verlenging van de uitvoeringstermijn met vier maanden van hernieuwbare-energieprojecten.

2.2. Voornaamste werven

Initiatie grootschalige renovatiegolf

Een eerste belangrijke werf voor 2021 is het op gang brengen van een grootschalige renovatiegolf. Vanaf 1 januari 2021 wordt een energielabelpremie ingevoerd voor mensen die hun woning of appartement grondig energetisch renoveren. De labelpremie kan oplopen tot 5000 euro.

In 2021 zullen nieuwe eigenaars een beroep kunnen doen op een renteloos renovatiekrediet dat varieert van 30.000 euro tot 60.000 euro.

Nieuwe eigenaars die een woning hebben verworven ingevolge erfenis of schenking zullen bij het Energiehuis terechtkunnen voor een renteloze energielening+.

De ambitie is om de woningrenovatiepremie vanaf 1 januari 2022 te lanceren.

Het is de bedoeling om in 2021 de renovatieverplichting voor niet-woongebouwen van start te laten gaan. De implementatie van EPC NR Lite voor grote niet-woongebouwen wordt voorbereid. Volgend jaar wordt de software ontwikkeld en wordt een meet- en inspectieprotocol opgesteld.

In 2021 zal een call energieconsulentenprojecten worden afgerond waarbij de prioriteit ligt op het creëren van een pool van opgeleide renovatiemedewerkers met als takenpakket het verstrekken van eerstelijnsrenovatieadvies, de ontzorging voor specifieke doelgroepen en het uitwerken van een financieringsvoorstel op maat van de eigenaar. Het is immers belangrijk om iedereen mee te hebben in het renovatieverhaal.

In 2021 zal een pilootcall masterrenovatieplannen voor appartementen worden gelanceerd.

Ook de ontwikkeling van een databank verwarming staat op de agenda. Het is belangrijk om de verduurzaming van de verwarming van gebouwen te monitoren en de handhaving van de onderhoudsplicht van verwarmingsketels tot stand te brengen. Er wordt in 2021 gestart met de ontwikkeling van een nieuwe databank die een zo volledig en up-to-date mogelijk overzicht moet bieden van de toegepaste verwarmingstechnologie per gebouw in Vlaanderen.

Bijdragen aan de transitie naar meer energie-efficiënte en CO₂-arme bedrijven

Hiervoor zet de minister in op een aantal concrete maatregelen. Ten eerste zijn de voorbereidingen gestart van de verlenging en verbreding van de energiebeleids-overeenkomsten. In 2021 start het overleg hierover met de betrokken sectororganisaties. De ontwikkeling van een frontoffice voor energiepremieaanvragen door bedrijven staat in samenwerking met de minister van Economie op de agenda. Er wordt een normerend kader voor kleinere of niet-energie-intensieve bedrijven voorbereid, zodat deze doelgroep verder aangezet wordt om te investeren in energiebesparingen. Tot slot is er de voorbereiding van de implementatie van een vernieuwde premie na audit. In 2021 zet de minister ook in op een versnelling van de reductie van F-gassen en lachgasemissies in de industrie.

Verhoging van de hernieuwbare-energieproductie en de inschakeling hiervan in een slim net.

De terugdraaiende teller staat ter discussie bij het Grondwettelijk Hof. De minister vindt het wel belangrijk om gezinnen te blijven stimuleren om zonnepanelen te plaatsen. Daarom wordt er in een premie voorzien en wordt hiervoor in 2021 een budget van 32,4 miljoen euro vrijgemaakt. Er komt ook een nieuwe call middelgrote PV en wind. De minister plant drie oproepen en voorziet hiervoor in een totaalbudget van 25,2 miljoen euro. Er komt ook een call groene- en restwarmte. De minister plant daarvoor twee oproepen in 2021. Bovenop de financiering via het Energiefonds wordt deze legislatuur in 50 miljoen euro extra voorzien voor die call. Het vraagt immers een stevige investering van lokale besturen om huizen, ziekenhuizen en woonzorgcentra te voorzien van restwarmte.

De premie voor thuisbatterijen wordt verlengd tot eind 2021, waarvoor een budget van 1 miljoen euro is vrijgemaakt. Daarnaast wordt gestart met de implementatie van het Zonneplan, Windplan en Warmteplan 2021-2025.

Ontwikkelen van een beleidskader voor flexibiliteit op het distributienet

Een vierde werf is het ontwikkelen van een beleidskader voor flexibiliteit op het elektriciteitsdistributienet en het plaatselijk vervoersnet van elektriciteit, en de introductie van nieuwe rollen in de energieregelgeving. De minister werkt verder aan de omzetting van het 'Clean Energy Package'. Nieuwe concepten zoals de 'actieve afnemer', 'energiegemeenschappen van burgers' en 'hernieuwbare-energiegemeenschap' zullen worden geïntroduceerd. Op termijn wordt via deze concepten gewerkt aan nieuwe vormen van samenwerking en participatie voor burgers en bedrijven, zoals energiedelen of zonnedelen, peer-to-peerhandel van groene stroom, samen een wijkbatterij kopen en uitbaten.

Efficiënte governancestructuur voor energie- en klimaatbeleid

Daarnaast maakt de minister verder werk van een efficiënte governancestructuur voor het energie- en klimaatbeleid. De oprichting van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap is uiteraard een belangrijke stap in deze context. Het VEA en de klimaatadministratie uit het Departement Omgeving zullen vanaf 1 januari 2021 samengevoegd worden en versterkt tot een slagkrachtig VEKA. Dit VEKA zal mee zorgen voor de coördinatie van het Vlaams energie- en klimaatbeleid over de beleidsdomeinen heen. Het afsprakenkader dat momenteel in voorbereiding is, zal de rol van alle betrokkenen bij het energie- en klimaatbeleid duidelijk in kaart brengen. Daarnaast wordt de referentietask energiebalans vanuit VITO ingekanteld binnen het VEKA. In 2021 zal VEKA zorgen voor de oplevering van het eerste energierapport in eigen beheer.

Ook op federaal niveau is er uiteraard nood aan duidelijke afspraken over de klimaat- en energiedoelstellingen. De minister hoopt om in de loop van volgend jaar een nieuw samenwerkingsakkoord te kunnen afsluiten met de andere gewesten en de federale overheid over de verdeling van de energie- en klimaatdoelstellingen.

2.3. Bijdrage van het relanceplan

In het relanceplan van de Vlaamse Regering is expliciet opgenomen dat de economische relance maximaal moet bijdragen aan het koolstofarmere maken van de economie en samenleving, in lijn met de ambities uit het Vlaams Energie- en Klimaatplan, de langetermijnklimaatstrategie 2050 en de langetermijnrenovatiestrategie 2050. Die drie documenten zullen de leidraad worden. Vanuit de algemene relanceprovisie wordt deze legislatuur in 437 miljoen euro voorzien voor bijkomende ondersteuning, waarvan 223,8 miljoen euro volgend jaar. Dat wordt ingezet op renovatie, hernieuwbare-energieproductie en een versnelde digitalisering van het energiesysteem.

Er zal ook een aantal maatregelen worden uitgewerkt in het kader van het relancebeleid. Zo is er een budget van 84 miljoen euro uitgetrokken voor ondersteuning van netbeheerders voor de meerkosten van asbestverwijdering in combinatie met dak-, gevel- of buitenmuurisolatie. Concreet gaat het over 8 euro per vierkante meter.

Er is ook de energielabelpremie als extra stimulans om grondige energetische renovaties te stimuleren en de verhoging van de bestaande premies. Daarvoor is in 180 miljoen euro voorzien deze legislatuur, waarvan 90 miljoen euro in 2021.

Er is ook flankerend beleid inzake de transitie van oude elektrische verwarming. Voor huishoudelijke eindafnemers op het distributienet die genieten van het exclusief nachttarief worden de isolatiepremie verhoogd met 50 procent en worden de warmtepomp- en warmtepompboilerpremie verhoogd met 20 procent. Voor de hogere premie en de uitwerking van bijkomend flankerend beleid voor afnemers op exclusief nachttarief wordt in 11,4 miljoen euro voorzien uit de relanceprovisie.

De sloop- en heropbouwpremie wordt verlengd voor sloop- en heropbouwprojecten die niet kunnen genieten van de federale btw-verlaging. Daarvoor is 26,25 miljoen euro vrijgemaakt in 2021. De minister hoopt dat de Federale Regering dat in tussentijd zal rechtzetten.

De energieprestatie van de Vlaamse overheid wordt verbeterd door ondersteuning van investeringen via het Vlaams Energiebedrijf. Er wordt in 20 miljoen euro voorzien, waarvan 10 miljoen euro in 2021. Er is bijkomend budget voor de call groene restwarmte ten belope van 50 miljoen euro, waarvan 25 miljoen euro in 2021. Er is ook bijkomend kapitaal voor het Noodkoopfonds ten belope van 40 miljoen euro, waarvan 20 miljoen euro in 2021. De uitrol van digitale meters wordt versneld zodat tegen eind 2024 80 procent en tegen 1 juli 2029 100 procent van de digitale meters is geplaatst, waarbij prioriteit wordt gegeven aan prosumenten, grondige verbouwingen, klanten met een budgetmeter en klanten uit het proefproject. Dit zorgt voor ongeveer 2 miljard euro aan investeringen door Fluvius, gespreid over tien jaar, waarvan 80 procent voor eind 2024.

II. Vragen en opmerkingen van de leden

1. Vragen betreffende Omgeving en Natuur

1.1. Tussenkost van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege vindt dat de toelichting van minister Zuhal Demir veel beter uitlegt waar zij naartoe wil dan haar beleidsnota Omgeving 2019-2024 (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 135/1*). Er staan mooie initiatieven in die zeker zullen bijdragen tot een betere omgeving en meer natuur. Maar een aantal fundamentele kritieken van Groen blijven bestaan.

Ze vindt het heel goed dat de minister de principes van het BRV wil realiseren en dat zij wil werken aan het behoud van de open ruimte. Maar het valt haar op dat, in tegenstelling tot de beleidsnota, er nu niet meer staat dat het BRV expliciet moet worden goedgekeurd. Het lijkt haar toch belangrijk dat dit alsnog gebeurt, om de neuzen in dezelfde richting te zetten. Waarom werd dat nu niet expliciet opgenomen?

Minister Zuhal Demir probeert samen te werken met de lokale besturen en andere partners om het ruimtebeslag zo beperkt mogelijk te houden. Zij belooft daar beleidskaders voor. Maar zijn die beleidskaders wetgevend of afdwingbaar? Mieke Schauvliege ziet wel motiverende en stimulerende beleidskaders maar geen bindende. Zal dat zo blijven?

De minister vermeldt expliciet dat zij slechtgelegen woonreservegebieden zal aanpakken en dat zij de watergevoelige openruimtegebieden zal herbestemmen. Maar Mieke Schauvliege vindt daarover nergens doelstellingen voor 2021. Er is geen kwantitatief eindresultaat beschreven. Wat is de volgorde waarmee de minister beslissingen wenst te nemen? Groen vindt het geen goed idee dat het ontwerp van Instrumentendecreet (ontwerp van decreet betreffende het realisatiegerichte instrumentarium (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/1*)) de beleidskaders voorafgaat omdat de factuur op die manier wordt opgedreven. Stimuleren is op zich goed, maar niet voldoende. Er is nog altijd 7,1 hectare bijkomend ruimtebeslag per dag in 2019. Planologisch gaat Vlaanderen nog altijd niet de andere richting uit. Het zal meer moeten zijn dan alleen maar stimuleren.

Minister Zuhal Demir kondigt aan te zullen samenwerken met Statistiek Vlaanderen om haar beleidsdomein Omgeving met betrouwbare statistieken te stofferen. Mieke Schauvliege vindt dat een goed idee. Zij denkt daarbij aan de discussies over de bosoppervlakten, maar ook aan het feit dat er voor het ruimtebeslag nog altijd met cijfers van 2016 moet worden gewerkt. Hoe zal de minister dit concreet aanpakken? Is zij van plan om de indicatorenset aan te passen, of zullen er nieuwe indicatoren ter aanvulling van de bestaande indicatoren worden geformuleerd?

Voor het ontwerp van Instrumentendecreet verwijst minister Zuhal Demir expliciet naar het parlement en de discussies die daar worden gevoerd. Mieke Schauvliege wil dit opnieuw op de agenda plaatsen. De amendementen van Groen zijn klaar (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/3*). Maar de volgorde is niet goed. Volgens Groen moeten eerst de beleidskaders klaar zijn, dan pas kan het ontwerp van Instrumentendecreet grondig worden aangepast. Waarom houdt de minister vast aan de huidige volgorde?

De minister beschrijft hoe zij de beleidskaders gaat opstellen, maar zij zegt niet welke. Kan zij zeggen welke beleidskaders zij zal opstellen?

De strategie voor de bouwshift is vaag, vindt Mieke Schauvliege. Het ruimtegebruik per bewoner stijgt door toedoen van de gezinsverdunding. Dat wordt niet gecompenseerd door compacter ruimtegebruik voor nieuwbouw, dat maar 1 procent van het bestaande aanbod vertegenwoordigt. Er is een onderbezetting van grotere woningen. Dat wordt alsmaar erger. De leegstaande of onderbewoonde woningen moeten worden geoptimaliseerd. Ze vraagt zich af of de minister daarrond initiatieven plant. Dat is belangrijk om de bouwshift te kunnen realiseren.

De minister voorziet in 15 miljoen euro om het Rubiconfonds om te vormen naar een BRV-fonds voor de herbestemming van watergevoelige openruimtegebieden. Maar het Rubiconfonds dient onder andere om planschades uit te betalen aan lokale besturen die initiatieven nemen voor herbestemmingen. Daar zitten voorwaarden aan vast. Vlaanderen betaalt vanuit dat Rubiconfonds 60 procent van de planschades. De lokale besturen of de provincies moeten 40 procent betalen. Mieke Schauvliege vindt het dan eigenaardig dat in de beleidsnota staat dat de watergevoelige openruimtegebieden belangrijk zijn om te herbestemmen, zonder dat Vlaanderen de volledige kost daarvan op zich neemt. Als nu het BRV-fonds wordt opgericht, wil de minister dan ook de voorwaarden van uitbetaling wijzigen? Zal zij dan overgaan van 60 naar 100 procent van de planschaderegeling bij de herbestemming en dit uitbetalen aan de lokale besturen en de provincies?

Mieke Schauvliege is blij dat er een evaluatie komt van het Omgevingsvergunningsdecreet. Dat is volgens haar nuttig. Maar zij is bezorgd. De drijfveer moet zijn efficiënter te werken en de planlast zo beperkt mogelijk te houden. Voorzichtigheid is evenwel geboden. Iedereen moet zijn rechten kunnen behouden. Mieke Schauvliege heeft bij de digitalisering van de omgevingsvergunning al gevraagd om ervoor te zorgen dat de belanghebbende derde mee de documenten kan bekijken die nodig zijn om de dossiers te beoordelen. Dankzij corona ziet iedereen nu wel het belang van de digitalisering in. Ze hoopt dat hierbij niet alleen rekening zal worden gehouden met de gebruiker, de indiener en de beoordelaar, maar ook met de belanghebbende derde. De minister geeft aan dat zij de opmaak van RUP's, het realiseren van een herbestemming en de vergunning wil combineren. Mieke Schauvliege vindt dit een goed idee maar vraagt zich af of dit niet in strijd is met de Europese regelgeving. Alle rechten van de verschillende gebruikers moeten gerespecteerd worden.

Mieke Schauvliege ziet dat de minister erkent dat er een probleem is met de afzet van recyclaat. Die verloopt heel moeilijk door toedoen van de goedkope prijs van virgin materials, ten gevolge van de lage olieprijs en corona. Er zou onderzoek worden gevoerd naar de problemen en de barrières om kunststofrecyclaten in te zetten. De minister richt zich volgens de spreker tot één specifieke sector, die van de bouwtoepassingen. Waarom wordt dat niet ruimer bekeken? Het is toch een algemeen probleem?

De minister wil werk maken van criteria om de bestaande vergunningen voor afvalverbranding te evalueren in het licht van de toekomstige klimaatdoelen en investeringen. De spreker vindt dat positief. Maar zij vindt het wel jammer dat ondertussen ISVAG werd vergund. Zij vraagt wanneer de criteria er zullen zijn. En hoe zal de minister zich opstellen, in afwachting van de nieuwe criteria, als er opnieuw moet worden vergund voor nieuwe installaties? Zal zij in de evaluatie van het Omgevingsvergunningsdecreet ook rekening houden met de mogelijkheid om vergunningen voor afvalverbrandingsovens in de tijd te beperken?

De initiatieven op het vlak van luchtbeleid gaan volgens de spreker sterk uit van een transversale aanpak. Ze stelt vast dat dit plan geen rekening houdt met een mogelijke negatieve uitspraak over de zaak die Greenpeace heeft aangespannen. Is de minister van plan om haar luchtbeleidsplan aan te passen als het vonnis definitief wordt? Zal zij, als na de tweejaarlijkse monitoring in 2021 blijkt dat er

onvoldoende verbetering is op het vlak van luchtkwaliteit, andere maatregelen op tafel leggen, bijvoorbeeld een slimme kilometerheffing?

De minister zet, wat luchtkwaliteit betreft, in op citizen science. Dat vindt de spreker zeer goed. Dat geeft een fijnmaziger meetnet. Maar wat zal de minister doen met de gegevens van die projecten? Zal zij die gebruiken in haar beleid? Zal zij daarmee aan Europa rapporteren?

De Blue Deal zorgt voor heel wat maatregelen en een heel pakket aan nog niet toebedeelde centen. Dat zal dan wel in de komende commissievergaderingen kunnen worden besproken.

Mieke Schauvliege was verrast door de uitspraak van de minister over natuur en biodiversiteit. In 2019-2020 keurde zij 1981 hectare natuur onder natuurbeheer goed. Zij wil dit elan in 2021 aanhouden. In het Vlaamse regeerakkoord en in de beleidsnota staat dat minister Zuhal Demir 20.000 hectare natuur in natuurbeheer wenst te nemen. In het huidige tempo komt zij uit op de helft. Mieke Schauvliege begrijpt dus die uitspraak niet goed, zeker omdat de minister bij het begin van deze legislatuur nog snel enkele klaarliggende dossiers kon goedkeuren. Zij had met een voorsprong moeten zitten, terwijl er nu nieuwe dossiers moeten worden opgestart. De spreker vraagt zich af of de minister haar doelstelling zal behalen als zij dit tempo aanhoudt. Hoe zal zij het tempo opdrijven?

Mieke Schauvliege heeft er alle begrip voor dat de minister is begonnen met de bosuitbreidingsstrategie. De teller staat nu nog maar op 62 hectare. Na dit plantseizoen moet er vooruitgang geboekt zijn. Kan de minister nu al inschatten hoeveel bereidwilligheid er is bij de partners om hieraan mee te werken?

Binnen de VLM werd de nieuwe grondenbank voor bebossing opgericht. Op zich is dat een goed idee, vindt de spreker. In haar bosuitbreidingsstrategie voorzag de minister ook dat er gronden van de Vlaamse overheid zouden worden bebost. Er zou 800 hectare voor in aanmerking komen. Daar zou een inventaris van worden gemaakt. Komen die gronden van de Vlaamse overheid ook in de bossendatabank terecht? Hoeveel van die 80 hectare komen er effectief in aanmerking voor bebossing?

De minister had al enkele keren een aanpassing van de boscompensatieregeling aangekondigd. Is het de bedoeling om dat in 2021 aan te pakken, en zo neen, waarom niet? Mieke Schauvliege vindt dat men die regeling hoe dan ook een stuk effectiever kan maken.

De beleidsnota bevat ook een aantal initiatieven rond bosbehoud. Ze vindt het positief dat de minister sterk inzet op bosuitbreiding, maar bosbehoud lijkt dan weer weinig of niet aan bod te komen. Worden daarrond nog initiatieven gepland?

De minister gaf aan dat de biodiversiteit in agrarisch gebied op dit moment niet in kaart wordt gebracht en dat ze daar in de toekomst inspanningen voor zal leveren. Volgens Mieke Schauvliege is een meetnet rond agrarische biodiversiteit erg belangrijk, en ze stelde daarover eerder al een vraag aan de minister van Landbouw, die toen aangaf dat men daarvoor vooral naar de beheersovereenkomsten kijkt. Welke initiatieven worden er concreet gepland, en hoe zal de minister daarvoor samenwerken met minister Hilde Crevits?

In de beleidsnota geeft de minister ook aan dat zij verder werk maakt van de PAS-programmering. Dat is uitermate belangrijk om de natuurdoelen te halen en daar vooruitgang in te boeken, aldus Mieke Schauvliege. Toch vindt ze in de lijst van wetgevende initiatieven geen PAS-regeling terug. Betekent dat dat die regeling

niet in 2021 wordt uitgewerkt? Ze vraagt of daar duidelijkheid rond kan worden verschaft.

Volgens Mieke Schauvliege zijn de budgetten op dit moment niet het grootste probleem; er moet nu vooral worden gezocht naar structurele maatregelen om een verschil te maken. Ze erkent dat het beleidsplan heel wat mooie plannen bevat, plannen die uitgaan van integratie over de verschillende beleidsdomeinen heen. Maar voor die plannen moet er ook voldoende personeel kunnen worden ingezet. Die plannen vragen bovendien veel overleg en samenwerking met lokale besturen en andere partners. Nochtans loopt er op dit moment een besparingsopdracht op het vlak van personeel. Volgens de spreker wordt het dan ook een heel moeilijke opdracht om met minder mensen meer opdrachten uit te voeren. Hoe ver staat de minister met die besparingsopdracht, en op welke manier denkt ze de verschillende plannen uit de beleidsnota uit te voeren met minder personeel?

1.2. Tussenkost van Bruno Tobback

Bruno Tobback vindt het een positieve zaak dat er vanuit de Vlaamse Regering vrij veel budget wordt vrijgemaakt voor nieuw beleid. Hij stelt vast dat de regering de juiste prioriteiten weet te leggen. Maar hij deelt een aantal opmerkingen van Mieke Schauvliege. Zo geeft de Vlaamse Regering wel duidelijk aan hoeveel middelen er worden vrijgemaakt, maar blijft ze tegelijk bijzonder vaag over wat de concrete doelstellingen zijn. Er worden eigenlijk geen criteria vastgelegd om de doeltreffendheid van de genomen maatregelen te toetsen.

Hij stelt ook een aantal tegenstrijdigheden vast. Enerzijds is er de Blue Deal, wat hij een zeer bewonderenswaardig initiatief vindt, met heel concrete en terechte doelstellingen. Anderzijds zullen de investeringen in waterinfiltratie en ontharding via die Blue Deal weinig bereiken als er terzelfdertijd geen echte bouwshift of BRV komt. Op die manier zal Vlaanderen blijven verhard.

De Vlaamse Regering maakt geen eindafrekening van de resultaten die men met bepaalde investeringen wil behalen. Zo stelt hij vast dat er wel een BRV-fonds wordt aangekondigd, maar dat er nergens wordt gezegd hoeveel middelen daarvoor worden voorzien. Door het ontbreken van het Instrumentendecreet lijkt het bovendien moeilijk om precies te bepalen hoeveel middelen er nodig zullen zijn om een bouwshift te realiseren. Ten slotte werd voor dat ontwerp van Instrumentendecreet ook geen termijn vastgelegd.

Bruno Tobback vindt geen concrete doelstellingen terug rond het aantal hectare dat men wil ontharden. Het is ook niet duidelijk hoeveel de Vlaamse Regering daarin wil investeren en hoe die middelen dan worden besteed. Hoeveel hectare wil de regering ontharden, hoeveel infiltratieproblemen wil men concreet aanpakken? Welk resultaat wil men bereiken met de combinatie van de Blue Deal en het BRV? Het lijkt hem cruciaal om concrete doelstellingen vast te leggen, anders geeft men gewoon geld uit zonder concrete criteria om de minister op af te rekenen. En dan blijven die initiatieven wel erg vrijblijvend, meent hij.

De spreker stelt vast dat er 4 miljoen extra wordt geïnvesteerd om 4000 hectare extra bos te realiseren. De vraag is hoeveel hectare bos er intussen al werd aangelegd, hoeveel hectare vooral uit compensatie bestaat, hoeveel hectare er volgend jaar bijkomt en over welke locaties het gaat. Het lijkt hem op dit moment belangrijker om bestaande bossen te beschermen en te vrijwaren dan om nieuwe bossen bij te planten. Hij hoopt in elk geval dat die 4000 hectare er effectief komt, maar hij vindt dat de regering te weinig doet om te voorkomen dat er op andere locaties net bossen verdwijnen. En ook hier ontbreken er duidelijke criteria met cijfers en concrete locaties, op basis waarvan men nadien kan bepalen of de middelen nuttig werden besteed of niet.

1.3. Tussenkost van Johan Danen

Johan Danen wijst erop dat de minister beweert niet aan goldplating te willen doen, maar dat dit begrip op verschillende manieren ingevuld kan worden. Als het betekent dat Vlaanderen niet voorop wil lopen op het vlak van circulaire economie, waterbestendigheid en energierenovatie maakt hij zich daar zorgen over. Voor hem moet Vlaanderen op dat vlak net wel uitmuntend zijn om zo tot voorbeeld voor de rest van Europa en de wereld te dienen. Hij vraagt de minister te preciseren wat ze daarmee bedoelt.

De spreker merkt op dat de minister meer data wil verzamelen en beleidsinformatie mist rond meerdere sectoren. Hij begrijpt niet dat men die nog altijd niet heeft. Die data nu verzamelen is wel de verantwoordelijkheid van de minister. Men moet daar dan ook gevolgen uit trekken en ermee aan de slag gaan. Het zou goed zijn als de minister daar actieplannen rond heeft, voor ze die zaken verzamelt.

Veel zaken liggen op het kruispunt van meerdere beleidsdomeinen. Op welke manier wordt er geprobeerd om structureel goed samen te werken? Ministers wijzen vaak naar elkaar en vervolgens gebeurt er heel weinig; die fout mag men nu zeker niet maken, aldus Johan Danen.

Rond de digitale energiemeter was er jarenlang discussie in het parlement. Nu nog loopt er een procedure bij het Grondwettelijk Hof om bepaalde zaken terug te draaien. De digitale watermeter is echter een andere zaak, waar andere dingen aan vasthangen. Hij vraagt de minister hoe snel ze met de uitrol daarvan wil gaan en of er voldoende overleg was met de stakeholders. Er zijn in bepaalde Vlaamse gebieden wel proefprojecten geweest, maar hij vraagt zich af waarom dat nu ineens snel moet gebeuren.

Niemand is tegen het verbeteren van de infiltratie in Vlaanderen. De spreker heeft de minister horen zeggen dat ze dat meer structureel wil inbouwen. Verharding op voorhand vermijden is natuurlijk gemakkelijker dan achteraf te moeten ontharden. Hij vraagt meer uitleg rond die beleidskeuzes. Het zou goed zijn als de minister zich daar ook moedig toont.

Wat riolering betreft, is zelfs de VMM blijkbaar verrast door bepaalde praktijken, maar Johan Danen is dat helemaal niet. Wat hem wel verontrust, is dat er zelfs bij relatief nieuwe verkavelingen in een aantal gevallen geen riolering was. Hoe zal de minister erop toezien dat dat in de toekomst niet meer gebeurt? Hoe zal ze de gemeenten responsabiliseren en waar zal ze het geld halen om te doen wat nodig is?

Johan Danen wil ook weten hoe de minister de prioriteiten rond asbest bepaald heeft. De sector is blijkbaar relatief tevreden. Maar er was in Vlaanderen ook een aantal proefprojecten gericht op mogelijk gevaarlijke situaties waarvan de sanering bijzonder duur en delicaat is. Hij vindt in het beleid niets terug om daaraan tegemoet te komen en vraagt welke prioriteiten er zijn voor de besteding van het voorziene bedrag. Het gaat ook niet om recurrente middelen, maar om extra middelen voor volgend jaar en het jaar daarna. Maar wat met de jaren daarna? Hij roept de minister op om ook de jaren daarna middelen te blijven voorzien om Vlaanderen asbestveilig te maken. Wat scholen betreft, moeten de OVAM en AGION samenwerken. Hoe zal de minister erop toezien dat dat goed verloopt? Johan Danen hoort immers soms van problemen in het veld. Het is goed als de verschillende overheidsorganisaties goed samenwerken en dat scholen of bedrijven daar niet zelf voor moeten zorgen.

Johan Danen besluit dat er nog een aantal belangrijke issues is die weinig of geen geld kosten, waarvan hij minder terugvindt in de documenten. Hij hoopt dat de

minister inspanningen wilt leveren voor datgene waar mensen of omgevingen last van hebben. Hij denkt bijvoorbeeld aan het afdwingen van een betere regelgeving voor asfaltcentrales. Dat kost op zich niets, maar hij vindt wel dat dit moet gebeuren. Wil de minister op dat vlak de komende maanden of jaren beleidsbeslissingen nemen?

1.4. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts dankt de minister voor haar toelichting, waarin ze heel wat interessante elementen terugvond. Ze staat eerst stil bij drie algemene elementen, die opvallend naar voren komen. Enerzijds zijn dat twee elementen uit de relancetabel, namelijk de Blue Deal en de inspanningen voor de asbestafbouw; thema's die de afgelopen jaren al in de commissie Leefmilieu besproken werden. Ze is blij met de inspanningen op dat vlak en wil hierover enkele punctuele vragen stellen. Bij vorige besprekingen ging het al over de maatregelen uit de Blue Deal. Daarbij werd de minister gevraagd naar de uitvoeringstabel met de budgetten die extra werden vrijgemaakt voor die Blue Deal, zeker voor het jaar 2021, waarin meer dan de helft van het totale budget besteed zou worden. Hoe worden die budgetten precies verdeeld? Waarin wordt precies geïnvesteerd?

Tinne Rombouts is heel tevreden dat de nodige middelen worden vrijgemaakt om versneld werk te maken van een asbestveilig Vlaanderen 2040, waartoe in de vorige legislatuur een aanzet gegeven werd. Dankzij de extra budgetten die de komende twee jaar vrijgemaakt worden, is er een versnelling mogelijk. Hoe ziet de planning er na die twee jaar uit? Wordt het huidige investeringsbudget aangehouden zodat die versnelling behouden blijft? Of werden die budgetten enkel in de tijd naar voren geschoven? Kan de minister daarvoor ook in de toekomst de nodige budgetten vrijmaken? Het gaat namelijk over grote budgetten. Deze stap betekent wel een versnelling maar nog niet het einde van de opdracht.

Over twee jaar gespreid zal er 84 miljoen euro geïnvesteerd worden in renovatie. Zowel voor woningen als voor andere gebouwen komt er een premie van 8 euro per vierkante meter, waardoor een versnelling kan plaatsvinden. Heeft de minister enige garantie dat die investeringen ook zullen gebeuren? Mensen zullen er namelijk van overtuigd moeten worden om effectief zelf de eerste stap te zetten. Worden er in de groep die in aanmerking komt voor deze premie prioritaire doelgroepen bepaald? Worden die dan ook specifiek gesensibiliseerd? Hoe kan de garantie ingebouwd worden dat die investeringen ook zullen gebeuren?

Inzake asbestafbouw wordt er gewerkt met sectorprotocollen. Er worden twee groepen genoemd in de beleids- en begrotingstoelichting. Heeft de minister zicht op de protocollen die ze in 2021 effectief wil afsluiten? Hoe wordt die prioritering bepaald? Met wie of met welke groepen zal ze die protocollen in 2021 afspreken?

Een derde element waarop Tinne Rombouts ingaat, is het afvalwaterbeleid. De uitdagingen op het vlak van waterkwaliteit en riolering zijn gekend. Er zijn nog 400.000 woningen die aangesloten moeten worden. Daarnaast zijn ook onderhoud en vernieuwing nodig. Er zijn op dat vlak verschillende bevoegdheden en verantwoordelijkheden. In eerste instantie moeten de gemeenten dat effectief realiseren. Maar ook Vlaanderen is gedeeltelijk bevoegd, zowel voor de techniciteit van de plannen als voor de financiering. In de beleids- en begrotingstoelichting heeft de minister aangegeven dat de derde generatie stroomgebiedbeheerplannen in opmaak is. Die worden in principe in 2021 van kracht. Daarrond gebeuren openbare onderzoeken. Een belangrijk element daarin is de herziening van de GUP's, die bepalen wie wat wanneer moet uitvoeren op het vlak van riolering. Tinne Rombouts gaat ervan uit dat aan die herziening van de GUP's een evaluatie voorafgegaan is. Wat kwam er uit de evaluatie van die GUP's? Hoe ver is men verwijderd van de

vooropgestelde doelstellingen? Welke redenen geven gemeenten op indien bepaalde GUP's niet gevolgd worden?

De minister gaf aan dat de lokale besturen de laatste jaren minder aandacht zouden hebben voor rioleringsprojecten. Dat verbaast Tinne Rombouts omdat Vlaanderen daarvoor de laatste jaren heel wat middelen vrijmaakte. Kan de minister statistisch aantonen dat er de laatste vijf jaar minder projecten zijn gestart? Werden er minder dossiers opgemaakt, ingediend, goedgekeurd of uitgevoerd? Heeft de minister zicht op de redenen daarvoor?

Volgens Tinne Rombouts heeft de VMM een duidelijk zicht op de gemeentelijke situaties, zowel qua rioleringsgraad als qua zuiveringsgraad. De minister heeft gezegd dat er een rioleringsinventaris komt voor de ligging en de toestand van de bestaande rioleringen. Anderzijds zijn de zuiveringsgraad en de rioleringsgraad wel gekend bij de VMM. Op welke manier volgt de VMM vandaag die specifieke gemeenten op die voor een grote uitdaging staan? Welke acties werden ondernomen op dat vlak?

Gemeenten die wel acties ondernemen en duidelijke plannen opmaken, worden geconfronteerd met een heel lange doorlooptijd voor die rioleringsprojecten, die kan oplopen tot acht jaar. Dat is legislatuuroverschrijdend en dat maakt het niet gemakkelijk. De oorzaken zijn divers: overleg, technisch overleg, financiering om projecten goedgekeurd te krijgen enzovoort. Ziet de minister mogelijkheden om de doorlooptijd voor rioleringsdossiers in de toekomst te verkorten?

De minister gaf ook aan op zoek te zijn naar een stok achter de deur voor gemeenten met een lage rioleringsgraad. Ze stelde voor dat Vlaanderen zelf de rioleringsprojecten zou uitvoeren. Wat overtuigt de minister ervan te denken dat er effectief tijdswinst gemaakt kan worden? Hoe ziet de minister dat concreet?

Zowel door Vlaanderen als door de gemeenten worden historisch grote budgetten vrijgemaakt voor investeringen in rioleringsprojecten. Die budgetten werden de voorbije jaren stelselmatig verhoogd en de minister doet daar ook nog extra inspanningen voor. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat die projecten effectief tot uitvoering komen op het terrein? Tinne Rombouts ziet een grote vertragende factor bij de goedkeuring van de dossiers door de gemeenten en de toewijzing van de middelen, waardoor men niet tot de realisatie op het terrein komt. Wat kan Vlaanderen doen opdat die budgetten effectief geïnvesteerd en gerealiseerd worden op het terrein? Hoe staat de minister tegenover de rioleringscontracten tussen gemeenten en Vlaanderen op basis van de uitgewerkte GUP's, waarbij er op financieel vlak engagementen vastgelegd worden op langere termijn? Tinne Rombouts hoopt dat de gedeelde verantwoordelijkheid op het vlak van water en rioleringen kan leiden tot een betere kwaliteit en meer realisatie op het terrein.

Wat betreft ruimte en milieu komt Tinne Rombouts terug op vragen die in het verleden ook al gesteld werden over de beleidskaders, die heel belangrijk zijn om het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen verder vorm te geven en voor de uitwerking in provinciale en lokale plannen. Enkele weken geleden werd bevestigd dat die beleidskaders in principe eind 2020 voorgesteld zouden worden en hopelijk in 2021 geïmplementeerd. In de huidige beleids- en begrotingstoelichting leest ze echter dat voorgesteld wordt om in 2021 een ontwerp voor te leggen aan de Vlaamse Regering. Wat verklaart de vertraging op dat vlak? Welke knelpunten komen daarbij naar boven?

De minister gaf aan dat ze wil onderzoeken op welke manier de MER kan worden vereenvoudigd of aangepast. Ze gaat ervan uit dat het een vereenvoudiging zal zijn. Ze heeft de indruk dat daarvoor in de buurlanden vaak een lichter instrument gebruikt wordt. De minister wil dat onderzoeken in 2021. Wanneer wordt daarvan

een resultaat verwacht? Komt er effectief een aangepast MER in 2021? Heeft de minister al een zicht op de eventuele aanpassingen?

Een derde instrument is de omgevingsvergunning. Aanvankelijk werd gezegd dat er eind 2020 een aangepaste omgevingsvergunning zou zijn. Blijft die timing behouden? Welke grote verbetermogelijkheden ziet de minister op dat vlak?

De minister had het over de start van een project om de inspectiediensten meer te kunnen laten samenwerken en meer te stroomlijnen. Daarin steunt CD&V de minister. Tinne Rombouts denkt dat het interessant is om met zo weinig mogelijk verschillende inspectiediensten op het terrein actief te zijn, ook op het vlak van communicatie met de burger. Ze is heel benieuwd naar de resultaten op dat vlak.

De minister spreekt ook over de ontwikkeling van een omgevingshandhavingsmonitor. Is dat een opvolgingsinstrument? Is dat een controle-instrument, waarop vervolgens vorderingen worden uitgeschreven in het kader van handhaving? Hoe ziet de minister die effectieve omgevingshandhavingsmonitor?

Wat betreft afval en materiaal verdient het nieuwe preventieprogramma 'op weg naar circulair bouwen' enkel aanmoediging. Heeft de minister al zicht op een timing daarvoor? Dat is een grote uitdaging op het terrein. Tinne Rombouts vindt het positief dat daarop ingezet wordt en hoopt dat de sector zelf ook de uitgestoken hand aanneemt om effectief het verschil te maken.

De minister had het over het meer inzetten van kunststofrecyclaten in de bouw en sprak daarbij over het najaar. Is dat het najaar van 2020 of dat van 2021?

Vlaanderen gaat de uitdaging aan om de inzameling van organisch biologisch afval bij grote bedrijven en instellingen te promoten, zoals voorgeschreven wordt door de Europese regelgeving. In de toekomst zal dat ook ingevoerd moeten worden bij de gezinnen. De minister geeft daarvoor 2023 als timing. Ze geeft ook wel aan dat het een hele uitdaging is om vanaf 2023 diezelfde stap te implementeren bij gezinnen. Kan de minister iets meer vertellen over die uitdaging? Welke moeilijkheden of knelpunten verwacht ze op dat vlak? Wie gaat de taskforce bemannen die deze stap zal onderzoeken of voorbereiden? Hoe snel verwacht de minister resultaten van die taskforce in verband met de uitrol?

Dan komt Tinne Rombouts tot het punt van lucht en luchtkwaliteit. De minister had het over de LEZ's. De afgelopen jaren werden heel wat discussies gevoerd over het toepassingsgebied, over de uniformisering van een aantal regels, over de sociale maatregelen die genomen kunnen worden om de LEZ's haalbaar te maken voor iedereen. Hoe ziet de minister dat? Is die impactanalyse klaar? Welke maatregelen zal de minister nemen? Ze leest ook dat de minister de LEZ's wil uitbreiden naar brom- en motorfietsen. Hoe en wanneer zal dit uitgerold worden?

Over de definitieve vaststelling van het PAS-programma werden heel wat discussies gevoerd en is er intussen heel wat ervaring opgebouwd. De minister gaf aan dat ze op basis van de evaluatie de definitieve vaststelling zal doen. Wie werd in deze evaluatie betrokken? Was er inspraak van en overleg met de betrokken sectoren? Zal het definitieve PAS-programma rekening houden met onder andere gebiedsspecifiek maatwerk voor brongerichte reductiemaatregelen? Is dat geïmplementeerd? Wat kan er op dat vlak verwacht worden?

Vandaag wordt het PAS specifiek toegepast op landbouw, terwijl er meer stikstofdeposities zijn. Het is belangrijk dat alle deposities in beeld gebracht worden en dat daarvoor maatregelen genomen kunnen worden. Worden bij het definitieve PAS-programma alle stikstofdepositievormen meegenomen? Hoe ziet de minister die aanpak?

Wat natuur en biodiversiteit betreft, wordt in het Vlaamse regeerakkoord gesproken over Vlaamse parken en landschapsparken. De minister zei dat er een kader wordt vastgelegd en dat er een oproep gelanceerd wordt eind 2020 of begin 2021. Wat is de stand van zaken? Wie is precies betrokken bij de opmaak van die kaders? Tinne Rombouts hoopt dat alle openruimteactoren hierbij betrokken zijn, omdat het voornamelijk gaat over open ruimte. Tinne Rombouts was wat verrast dat ze bij bepaalde studiedagen een oproep had gezien rond gebiedscoalities, bijvoorbeeld rond landschapsparken. Nochtans dacht ze dat die kaders er nog niet waren. Toch wordt er al opgeroepen voor gebiedscoalities die wilden intekenen op die landschapsparken. Is er eerst gewerkt aan een oproep naar gebiedscoalities om na te gaan wie er geïnteresseerd is en hoe die kaders of normen vastgelegd kunnen worden? Of ligt er al wel degelijk een kader vast waarvoor men kan intekenen als voldaan wordt aan de voorwaarden? Tinne Rombouts kreeg graag wat meer toelichting bij het tot stand komen van die kaders, de maatregelen die daaraan gekoppeld zijn en de eventuele juridische gevolgen.

De minister spreekt over een Green Deal Natuurlijke Tuinen. Tinne Rombouts vindt het heel positief om te kijken naar manieren waarop alle mogelijke ruimte benut kan worden en hoe iedereen aangezet kan worden om rekening te houden met en in te zetten op biodiversiteit. Vaak leggen mensen uit onwetendheid gewoon een tuin aan terwijl ze eigenlijk veel meer kunnen doen op het vlak van biodiversiteit dan ze in eerste instantie dachten. Wie zijn de partners bij die Green Deal Natuurlijke Tuinen? Hoe zal de minister dit vorm geven? Tinne Rombouts denkt dat bijvoorbeeld tuinarchitecten hierbij een belangrijke rol kunnen spelen.

Vervolgens staat Tinne Rombouts nog stil bij het resultaat van het project 'revalideren in het bos'. Ze heeft begrepen dat de resultaten voor 2021 gekend zouden zijn. Ze is daar zeer benieuwd naar. De minister geeft aan dat er een leidraad zou komen voor terreinbeheerders. Kan de minister wat meer zicht geven op hoe ze dat ziet, wat de scope precies is en waar ze naartoe wil werken met die leidraad?

De minister kondigt aan een meetnet biodiversiteit agrarisch gebied te willen uitwerken. Waar wil ze naartoe werken met dat specifieke instrument?

Tinne Rombouts heeft ook een vraag over de uitdagingen en de mogelijkheden van diepe geothermie. In de BBT wordt daar kort bij stilgestaan en wordt verwezen naar de evaluatie. In het Vlaamse regeerakkoord staat dat de resultaten van de twee diepegeothermieprojecten op korte termijn geëvalueerd worden. Ondertussen is het een jaar later en werden heel wat extra ervaringen opgedaan, zowel bij de Balmattsite als bij Janssen Pharmaceutica. De techniek is dus al redelijk ontwikkeld, dat zegt ook VLAIO, en toch wordt ze bijvoorbeeld in de call groene warmte nog niet meegenomen. In Nederland zijn de ondergrond, de klimaatuitdaging en zelfs de politiek niet zo verschillend van die in Vlaanderen. Daar heeft men er al langer ervaring mee. Daar werden heel wat zaken onderzocht en geëvalueerd die ook hier meegenomen kunnen worden in de evaluatie. Tinne Rombouts hoopt dat op basis van de huidige kennis en de ervaringen uit het buitenland, snel tot een evaluatie gekomen kan worden, zodat in 2021 een visie uitgebouwd kan worden voor de aanpak van diepe geothermie en de ontwikkeling van deze techniek niet langer afgeremd wordt maar positief ondersteund.

1.5. Tussenkomen van Inez De Coninck

Inez De Coninck heeft het over de visie van de minister op de concrete uitwerking van het BRV. De minister zegt te werken op drie sporen. Het tweede spoor is de uitwerking van een interbestuurlijke aanpak in gebiedscoalities afgestemd op de regiovorming van minister van Binnenlands Bestuur Bart Somers. Hoe ziet minister Zuhair Demir die regiovorming? Welke timing is er voor dat tweede spoor in functie van de opmaak van het BRV? Moet dat gezien worden in correlatie met het

provinciale niveau, dat ook nog altijd bevoegdheden heeft op het vlak van ruimtelijke ordening? Minister Bart Somers zei dat de regiovorming geen extra bestuurslaag is. Is dat dan bedoeld als een soort beslissingsniveau, bestuursniveau of eerder een gebiedsgerichte aanpak om dat BRV te voleindigen?

Inez De Coninck vindt het goed dat de minister in haar beleids- en begrotingstoelichting aangeeft dat Vlaanderen het goede voorbeeld moet geven en dat slechtgelegen eigendommen juridisch omgezet moeten worden. Heeft de minister een overzicht van slechtgelegen eigendommen van de verschillende Vlaamse entiteiten die juridisch in aanmerking kunnen komen voor herbestemming naar open ruimte?

Inez De Coninck verwijst vervolgens naar de woonreservegebieden, waarvan ook sprake is in de beleids- en begrotingstoelichting. Kan de minister daar meer verduidelijking over geven?

De beleids- en begrotingstoelichting gaat uit van het versnellen, verbeteren en vereenvoudigen van de procedures en de processen. De spreker merkt op dat dat ook echt nodig is. Er is sprake van een benchmark. Is dat enkel met de buurlanden, of zitten daar bijvoorbeeld ook Scandinavische landen bij? Ook rond het Omgevingsvergunningsdecreet, de Codextrein, was een evaluatie gepland. Kan de minister aangeven wat de timing daarvan is en wat de relatie tussen de twee studies is?

Inez De Coninck vindt het goed dat er werk zal worden gemaakt van een kader voor mobiele zorgunits. Daar is immers nood aan, zo bleek ook uit de hoorzittingen (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 156/2). Ook Ruimtelijke Ordening is daarbij een aspect. Kan de minister toelichting geven over de timing en de modaliteiten van dat kader voor mobiele zorgunits? Verder worden elf complexe projecten actief opgevolgd en wordt nagegaan of er verbeteringen nodig zijn aan de procedures. Wat bedoelt de minister precies met verbeteringen aan de procedures? Is dat voor de VIP-projecten? Is dat specifiek voor die elf complexe projecten en de integratie van planning- en vergunningsprocessen en dergelijke meer?

Tot slot noemt Inez De Coninck het positief dat de minister kenniscentra wil oprichten en richtlijnenboeken en handboeken wil opmaken. Maar hoe zal de minister ervoor zorgen dat die kennis ook tot bij de lokale besturen raakt? De lokale besturen hebben immers een grote verantwoordelijkheid om het BRV mee te helpen realiseren. Hoe ziet de minister dat?

1.6. Tussenkomen van Steven Coenegrachts

Steven Coenegrachts stipt aan dat er wat betreft Ruimtelijke Ordening een aantal zeer grote werven op de planning staat voor 2021, waarbij de operationele beleidskaders voor het BRV het meest in het oog springen. Heel wat actoren op het terrein kijken daarnaar uit. Bijna alle provincies zijn intussen ook gestart met de opmaak van hun eigen ruimtelijke beleidsplannen. Is het Vlaamse Gewest betrokken bij die aanpak? Verleent Vlaanderen advies en op basis van welke instrumenten gebeurt dat? Is de strategische visie daarvoor voldoende of is er nog enig beleidsmatig vacuüm? Er wordt veel gesproken over een gelijkwaardig partnerschap. Hoe zorgt het Vlaamse Gewest er op dit moment voor dat dat gelijkwaardige partnerschap gegarandeerd wordt gedurende het hele proces? En welke inspraak- en participatiemethodiek wordt door de provincies gehanteerd ten aanzien van hun lokale besturen?

De tweede grote werf betreft de regelgeving. De minister zal in de Open Vld-fractie een grote bondgenoot vinden om die regelgeving te versnellen, te vereenvoudigen en toekomstbestendig te maken, want dat is absoluut noodzakelijk. Het is belangrijk dat in de uitrol van het BRV die vereenvoudiging meteen ook parallel wordt uitgevoerd.

Met betrekking tot de omgevingsadministratie is Steven Coenegrachts het ermee eens dat het belang van de subsidiariteit daarin centraal hoort te staan. Op welke punten zal dat verschillen van hoe de administratie in het verleden werkte? Wat zal men anders doen? Hoe zal dat principe van de subsidiariteit er in de praktijk uitzien? Het meer inzetten op publieke en open ruimtes staat na corona helemaal niet meer ter discussie. Zeker in stedelijke gebieden moet daar meer aandacht voor zijn. Zal dat in de beleidskaders BRV worden meegenomen als een operationele doelstelling?

Steven Coenegrachts onderschrijft de stelling dat de Vlaamse overheid het voorbeeld hoort te geven wat betreft het neutraliseren van slecht gelegen juridisch aanbod. Heeft de minister er een idee van hoeveel van dat juridisch aanbod slecht gelegen is? Hoe zal de minister de lokale overheden stimuleren? Is daar budget voor voorzien?

Voorts vindt de spreker het logisch dat er een kader wordt uitgewerkt om te kijken hoe het aantal woonreservegebieden kan worden verminderd, maar dat moet natuurlijk gebeuren op basis van eerlijke spelregels, met een eerlijke en correcte vergoeding voor mensen die gronden hebben. Er moet ook duidelijkheid zijn over wie het proces drijft. Zal Vlaanderen dat zelf doen? Of worden de lokale besturen in de cockpit gezet? Blijft de mogelijkheid bestaan dat de goed gelegen woonreservegebieden die vandaag zijn ingekleurd, alsnog aangesneden worden? Een volledige schrapping van dergelijke gebieden zal volgens de spreker immers een te grote impact hebben op de betaalbaarheid van de woningen in Vlaanderen.

De Open Vld-fractie ondersteunt de ambitie van de minister om naar een fundamentele herziening van de toegankelijkheidsverordening te gaan, in samenwerking met minister Bart Somers. Zal dat ook opgenomen worden in een van de tien kernkwaliteiten uit het BRV, namelijk inclusief samenleven? Voor de regionale mobiliteitsplannen zal de minister samenzitten met de minister van Mobiliteit. Zal minister Lydia Peeters ook betrokken worden bij het verder uitwerken van de operationele beleidskaders? En zal de minister ook contact opnemen met de federale minister van Mobiliteit? Het is immers belangrijk om ook de knooppunten per trein te verwerken in het regionale ruimtelijke beleid. Wat het BRV-fonds betreft, sluit Steven Coenegrachts zich aan bij de punctuele vragen van Bruno Tobback, maar niet bij de tonaliteit van diens vraagstelling.

Het Omgevingsbesluit zou tegelijk een beslissing kunnen inhouden over een herbestemming en de wijziging van de voorschriften en een vergunning kunnen zijn. Steven Coenegrachts wijst erop dat die ambitie ook werd uitgesproken door de vorige minister, maar nooit als voldoende is beschouwd. Zal de minister dezelfde uitgangspunten hanteren als haar voorganger? Hoe wil ze dat concreet implementeren, met één traject of in fases door middel van leertrajecten? Welke juridische consequenties zou dat hebben?

Wie zal het VIP-statuuut allemaal krijgen? Is dat echt iedereen? De Open Vld-fractie wil de private ontwikkelaars daarbij betrekken, die zeker in stedelijke omgevingen bepaalde stadskankers kunnen vervangen en nieuwe stadslongen creëren. Ook zij moeten dus in aanmerking kunnen komen voor een dergelijk statuut. Wat de Vlaamse parken betreft, zullen de criteria nog moeten worden geselecteerd op maat van Vlaanderen. De minister heeft wel al een voorafname genomen op de robuuste landschappelijke verbinding tussen die parken. Spreekt het ene het andere niet tegen? Is het niet beter te wachten op die criteria, alvorens over landschappelijke verbindingen te spreken?

Tot slot merkt Steven Coenegrachts op dat MAP 6 nog dit jaar zal worden herzien, met ingang vanaf 2021. Is dat een haalbare timing? Biedt dat voldoende garanties

op overleg en op een goed gefundeerde herziening, die de effectiviteit van MAP 6 ten goede zal komen?

1.7. Tussenkost van Freya Perdaens

Freya Perdaens vraagt zich af op welke domeinen het totaalbedrag van 124 miljoen euro voor asbestverwerking zal worden ingezet en of de opvolging van de besteding daarvan dan via minister Zuhail Demir gebeurt of via de minister onder wiens bevoegdheidsdomein het valt.

En dan is er nog de werkingstoelage voor de drinkwatermaatschappijen. Die neemt toe met zo'n 10 miljoen euro. Wat staat daar tegenover? Verder heeft Freya Perdaens nog een aantal technische vragen, dat schriftelijk werd overgemaakt aan de minister.

1.8. Tussenkost van Bart Van Hulle

Bart Van Hulle noteert dat de minister wil bijdragen aan de vergroening van de bedrijfsvloot. Hoe wil ze dat concreet doen, naast het plan van de federale overheid om vanaf 2026 enkel nog zero-emissiebedrijfswagens fiscaal te bevoordelen?

Daarnaast wil de minister samen met Aquafin en de rioleringsbeheerders de lokale overheden stimuleren om hemelwaterplannen op te maken. Hoe wil de minister ervoor zorgen dat het aantal hemelwaterplannen omhoog gaat? Welk beleid wordt daaraan gekoppeld?

In het Vlaamse regeerakkoord staat dat de belastingbevoegdheid van de polders en de wateringen kan worden stopgezet. Hoe ver staat men al op dat vlak?

Voor de realisatie van 4000 hectare bos, ten slotte, laat de minister zich wetenschappelijk adviseren over klimaatresistente bebouwingstechnieken en aanbevolen herkomsten van inheemse soorten. Op welke wijze wordt nu reeds rekening gehouden met klimaatverandering op het vlak van boomkeuze?

1.9. Tussenkost van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe vindt de circulaire economie van groot belang. Vlaanderen moet daarin een voortrekkersrol spelen en inzetten op bilaterale partnerschappen met buurlanden en regio's. Het is ook van groot belang om goed samen te werken met de Federale Regering, dat met de deelstaten een actieplan zal schrijven. Hoe wil minister Zuhail Demir de samenwerking concretiseren en versterken?

Er liepen heel wat proefprojecten rond ontzorgingsmodellen voor het verwijderen van asbest. Hoe staat het met de uitrol naar de rest van Vlaanderen?

Men moet zoveel mogelijk doen om verbranding te ontmoedigen. Hoe zal de verbrandingsheffing in de toekomst verder worden uitgerold?

De minister wil de luchtverontreiniging in hotspots aanpakken. Het gaat dan specifiek over Antwerpen, Gent en de rand rond Brussel. Gwenny De Vroe wil graag weten hoe het dan met de luchthavenregio zit. Ook de gemeenten rond de luchthaven moeten in deze aanpak zeker worden meegenomen.

De liberalisering van de drinkwaterproductie is een doelstelling in het Vlaamse regeerakkoord. Kan de minister hier dieper op ingaan? De minister zal zich baseren op de evaluatie van de tariefstructuur. Gwenny De Vroe pleit er nogmaals voor dat men hierbij zeker rekening houdt met de alleenstaanden.

Ze is heel blij dat de regering volop inzet op meer bos in Vlaanderen. Hoe wil de minister private eigenaars stimuleren om tot een spontane bebossing over te gaan?

Tot slot sluit Gwenny De Vroe zich aan bij de vele vragen over hoe de minister de gemeenten met een lage rioleringsgraad extra wil responsabiliseren. Welke acties zal ze op dat vlak ondernemen?

2. Vragen betreffende Energie en Klimaat

2.1. Tussenkoms van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne stelt vast dat minister Zuhail Demir haar collega's een klimaat-compatibel beleid wil laten voeren. Vooral Mobiliteit, Wonen, Landbouw en Ruimtelijke Ordening zijn in dat opzicht belangrijke bevoegdheden. Dat zijn de sectoren die het meeste uitstoot veroorzaken. Hoe zal de minister haar coördinerende rol waarnemen? Het is niet evident om voldoende hefboomen te hebben om bijvoorbeeld in Mobiliteit een impact te hebben op het beleid en daar de uitstoot te verminderen. Wordt er een formeel afsprakenkader gecreëerd? Wordt er van de andere ministers een rapportering verwacht, zodat kan worden nagegaan of hun beleid compatibel is met de klimaatambities?

De minister maakt werk van de aangekondigde integratie van energie- en woon-premies, stelt de spreker vast. Wat is de stand van zaken van de verschillende trajecten die lopen samen met de minister van Wonen, het Agentschap Wonen-Vlaanderen en Fluvius? Dat behelst zowel een loketfunctie maar uiteraard ook regelgevend werk rond de creatie van de eengemaakte premies. De CD&V-fractie is daar al een tijdje voorstander van en is blij dat deze regering daar werk van maakt. Hoe zal de minister de mensen die daarover expertise hebben, hierbij betrekken?

Er komt nu een uitbreiding van de renteloze lening. Dat vindt Robrecht Bothuyne een heel goede zaak. CD&V pleit daar al lang voor en de spreker is blij dat de fracties die daar in het verleden argwanend tegenover stonden, er nu voluit voor gaan. De minister pleit volgens hem terecht voor een herziening van het systeem voor de zittende eigenaars. Men gaat nu bij overdracht een verruiming doen. Die zou er voor de zittende eigenaars ook komen voor de energielening. Kan de minister dat toelichten, ook met het oog op de budgettaire impact?

Het Noodkoopfonds krijgt een nieuwe oproep. De minister geeft aan dat ze wil leren uit de vorige oproepen. Welke lessen trekt zij daaruit? Wat zal er eventueel veranderen in de nieuwe oproepen?

Toenmalig minister Annemie Turtelboom heeft voor renovatie als eerste een milestone geplaatst met haar renovatiepact. Nu komt er een renovatiepact 2.0. Wat wil minister Zuhail Demir anders doen dan haar voorganger? Het renovatiepact van minister Annemie Turtelboom was wel een goed plan, maar heeft niet tot een stijging van de renovatiegraad geleid.

De appartementen en de huurwoningen blijven vaak achter. Voor appartementen is het niet evident om investeringen los te weken. Minister Zuhail Demir kondigt een publiek-privaat rollend fonds aan. Wie zullen hierin de private partners zijn? Zijn dat banken? Eigenaars? Wordt met de PMV bekeken of hier vanuit het overheidsinstrumentarium een rol kan worden gespeeld om in een financiering te voorzien voor de renovatie van appartementen? Ziet de minister nieuwe maatregelen voor de renovatie van huurwoningen? Dat gaat dan niet over de sociale huurwoningen, want dat is de bevoegdheid van minister Matthias Diependaele.

Minister Zuhail Demir plant in het voorjaar 2021 een verbod op de plaatsing van stookolieketels bij nieuwbouw en ingrijpende renovaties. Hoe zal zij daarbij de

betalbaarheid van verwarming handhaven? Wat wordt het kader voor de uitfasering en de vervanging van defecte stookolieketels in bestaande woningen? Veel mensen vragen of zij hun stookolieketel nog mogen vervangen. Wordt daarbij in advies en beleid voorzien?

De minister zegt dat zij de sloop- en heropbouwpremie in stand wil houden voor die elementen die niet zijn afgedekt door de federale btw-verlaging. Het Europese kader laat geen algemene btw-verlaging toe. Er is wel budget voor de sloop- en heropbouwpremie die volgens de spreker misschien voor een aantal doelgroepen moet worden gemoduleerd en verhoogd. Zo kan die premie effect hebben voor diegenen die geen beroep kunnen doen op een btw-verlaging.

De spreker vindt de databank voor gebouwen en verwarming een interessant initiatief. Hij vindt het vreemd dat die databank nog niet bestond want er werd al zoveel informatie over de energiehuishouding van de woningen verzameld. Wie zal die nieuwe databank beheren? Wordt de informatie ter beschikking gesteld van de private markt? Dat kan een hefboom worden om de private markt uit te dagen om eigenaars te contacteren om renovaties mogelijk te maken.

Dan is er de verschuiving van de openbaredienstverplichtingen van elektriciteit naar aardgas. De elektriciteitsfactuur is zwaar overladen met de kosten van het Vlaamse energiebeleid, met zowel de REG-premies als het groenestroombeleid, vooral dat van het verleden. De aardgasfactuur bleef daar grotendeels van gespaard. Er wordt nu een verschuiving gepland in de richting van de aardgasfactuur. Hoe ziet de minister dat concreet? Welk effect beoogt zij daarmee? Over welk bedrag gaat het hier?

Robrecht Bothuyne vraagt of de minister een stand van zaken kan geven van de onderhandelingen met haar collega's, zowel die van andere deelstaten als haar federale collega, over de periode 2021-2030 in het licht van de verhoogde klimaatdoelstellingen die vanuit Europa worden aangekondigd. Maar minister Demir kijkt ook naar het lokale niveau. Samen met minister Bart Somers wil zij werk maken van een lokaal energie- en klimaatpact. Wat is daarvan het doel? Hoe gaat zich dat verhouden tot de burgemeestersconvenanten waar de meeste lokale besturen zich ondertussen toe hebben geëngageerd? Vervangt dit de convenanten of bestaat het pact ernaast?

2.2. Tussenkomen van Bruno Tobback

Bruno Tobback stelt vast dat wat de thema's energie en klimaat betreft, de helft van het Klimaatfonds het komende jaar wordt gespendeerd aan carbon leakage. De discussie rond het nut van middelen voor carbon leakage wil hij niet opnieuw voeren, al betwijfelt hij of dit echt zal bijdragen aan het behalen van de CO₂-doelstellingen. Enerzijds pleit de Vlaamse Regering voor een kostenefficiëntie bij het besteden van de middelen in het Klimaatfonds, anderzijds wordt meer dan de helft van die middelen gespendeerd aan carbon leakage, waarover weinig duidelijkheid bestaat qua kostenefficiëntie en CO₂-reductie in Vlaanderen.

De minister wil de evaluatie van de energiebeleidsovereenkomsten vernieuwen en verbreden. Bruno Tobback vraagt wat ze concreet bedoelt met verbreden, en of die EBO's voortaan klare en duidelijke contracten zullen zijn over het reduceren van de uitstoot van CO₂ en broeikasgassen in Vlaanderen. Hij vraagt wanneer die vernieuwing en verbreding er concreet komt, en wat de globale evaluatie is van de prestaties van die EBO's inzake CO₂-uitstoot. Is dat kostenefficiënt of is men in de praktijk alleen maar industrie aan het subsidiëren?

De premies voor thuisbatterijen worden verlengd. Hij vraagt wat het concrete nut is van die premies, in de wetenschap dat die technologie op dit moment zeker nog

niet volledig ontwikkeld is. Het lijken hem dan ook niet meteen de meest efficiënt bestede middelen als het gaat over het stimuleren van hernieuwbare energie. Hij gelooft wel dat thuisbatterijen op termijn een rol kunnen spelen, maar hij is benieuwd naar de huidige stand van zaken. Moeten er middelen besteed worden aan iets wat eigenlijk nog niet klaar is, en wat moet daar dan precies van verwacht worden?

De minister kondigt ook een grootschalige renovatiegolf aan, en daar zitten een aantal interessante pistes in, waaronder het opmaken van globale masterplannen voor de renovatie van appartementsgebouwen. Daarmee komt men tegemoet aan een reëel probleem: vanwege mede-eigendom is het immers niet altijd eenvoudig om tot renovatie over te gaan. Maar het aanbieden van leningen en premies zal volgens hem niet werken, omdat er te weinig mensen bereid zijn of in staat zijn om zich daar financieel voor te engageren. Bruno Tobbacq vreest dat de minister daar wat aan voorbijgaat. Bovendien zal de coronacrisis de economische onzekerheid bij heel wat gezinnen hebben doen toenemen. Mensen zullen dus nog minder geneigd zijn om grote leningen aan te gaan om hun woning te renoveren, denkt hij. Hij stelt vast dat de minister daar op geen enkel moment rekening mee houdt, en dat maakt hem ongerust. En ook hier geldt dat er geen enkele concrete doelstelling wordt vooropgesteld. Hoeveel renovaties wil de regering de komende jaren realiseren?

Bruno Tobbacq mist dus vooral concrete targets. Het gaat niet over hoeveel geld men wil uitgeven maar wat men daar het komende jaar mee wil bereiken. Dat lijkt hem de essentie van een begrotingsopmaak.

2.3. Tussenkomen van Johan Danen

Johan Danen verwijst naar de middelen die de minister aan energierenovatie geeft, wat op zich goed is. Maar dat zijn Europese middelen van een relancefonds en hij vraagt hoe zeker men van dat soort middelen is.

In verband met de 5 miljoen euro die voorzien is voor de opkoop van energiestatistiek wil Johan Danen weten of het nog steeds gaat over geld om niet behaalde doelstellingen te financieren en of er al duidelijkheid is rond de verdeling van de inspanningen van de verschillende entiteiten tussen 2021 en 2030. Hij heeft hier nog niets over vernomen.

2.4. Tussenkomen van Leo Pieters

Leo Pieters verwijst naar de beoogde verhoging van de renovatieactiviteit, met een verhoging van premies voor verschillende soorten isolatie. Daar is dan ook nog een energielabelpremie bij gekomen. Hoe valt dat met elkaar te rijmen? Hoe zal dat in zijn werk gaan? Voor de verhoging van de productie van hernieuwbare energie zijn er projectoproepen en premies voor kleinere PV-installaties en projecten met windturbines. Maar wat met kleine en middelgrote windturbines? Bedrijven blijken immers ook geïnteresseerd om in hun eigen windturbines te voorzien.

Er is sprake van een versnelde digitalisering van de energiesystemen en een versnelde uitrol van de digitale meter. Hoe zal de minister dat realiseren? Wordt daar meer geld tegenaan gegooid? Zal er meer personeel worden ingezet? Hoe zal de minister dat bewerkstelligen met de eigenaars en de gezinnen? Tegen 15 mei 2021 wordt een eerste tweejaarlijkse evaluatie gepland. Hoeveel digitale meters verwacht men tegen dan geïnstalleerd te hebben? Zullen er nog extra maatregelen worden genomen indien de evaluatie tegenvallende resultaten oplevert? Verwacht de minister dat het aantal weigeraars zal stijgen als de uitrol versneld uitgevoerd wordt? Hoe wil de minister de bezorgdheden van de klanten zoveel mogelijk wegnemen? En kan ze garanderen dat niemand van het net zal worden afgesloten?

Leo Pieters stelt verder vast dat er aardig wat budget wordt uitgetrokken voor de renteloze energielening. Er zijn echter veel mensen die niet de middelen hebben om zo een lening aan te gaan en er zijn veel mensen die niet geïnteresseerd zijn. Hoe zal de minister die mensen aanmoedigen om dat toch te doen?

Er wordt gewag gemaakt van een verplicht EPC voor grote niet-woongebouwen. Binnen welke tijdsperiode wil men dat verplichte EPC invoeren? Zal dat nog deze legislatuur volledig op punt staan? De spreker vindt het goed dat er in 2021 een tool wordt voorzien en dat er mensen worden opgeleid om de renovatie te begeleiden vanuit Vlaanderen.

Tot slot vraagt Leo Pieters zich af in welke mate deze begroting voorbereidt op de verhoogde emissiereductie die Europa vooropstelt tegen 2030. Zal de 84 miljoen euro die extra voorzien wordt voor klimaat, voldoende zijn? Houdt de minister nu al rekening met een mogelijke verhoogde emissiereductie van 50 en 60 procent?

2.5. Tussenkoms van Chris Steenwegen

Chris Steenwegen wijst erop dat Vlaanderen er niet in geslaagd is om zijn klimaatdoelen te halen voor de voorbije periode. De minister heeft daarop gereageerd dat ze de doelen niet realistisch vindt, maar de spreker wijst erop dat er intussen veel veranderd is en dat op Europees vlak de doelstellingen richting 2030 beduidend hoger liggen. Bovendien zullen er nog tal van andere Europese initiatieven worden genomen die een impact zullen hebben op het Vlaamse klimaatbeleid. Er zijn dus heel wat veranderingen op til. Chris Steenwegen stelt vast dat die wel vermeld worden in de beleids- en begrotingstoelichting, maar dat er verder geen gevolg aan wordt gegeven. Er ligt dus een belangrijke taak te wachten om zo snel mogelijk een nieuw proces te starten, om tot een plan te komen dat kan beantwoorden aan de verhoogde doelstellingen die er sowieso zitten aan te komen.

Men mag ervan uitgaan dat de Europese Commissie de vele investeringsmiddelen die ze ter beschikking stelt van de lidstaten zal koppelen aan reductiedoelstellingen en het zich engageren tot die doelstellingen. Voor Chris Steenwegen is het nog altijd niet duidelijk of deze Vlaamse Regering de Europese Green Deal wel wil. Staat deze regering volop achter de Green Deal? En gaat ze ervan uit dat Vlaanderen een beroep zal kunnen doen op de middelen uit die Green Deal om haar beleid te ondersteunen, zonder een duidelijk engagement inzake de doelstelling van 55 procent of meer?

De minister heeft herhaald dat ze zal handelen op basis van de krachtlijnen uit de visienota over de Green Deal, waarin op voorstel van de minister-president in februari 2020 een algemeen standpunt over de Green Deal werd geformuleerd. Chris Steenwegen merkt evenwel op dat dat algemene standpunt zoveel randvoorwaarden oplegt, dat er eigenlijk niets kan veranderen. Kan men binnen die context nog wel verder in gesprek gaan met Europa? Kan de argumentatie uit die nota van februari nog wel gehandhaafd worden in de nieuwe context die zich op Europees vlak afspeelt? Heeft de minister ondertussen al initiatieven genomen om Vlaanderen voor te bereiden op de verhoogde doelstellingen, zoals in landen rondom ons al gebeurt?

De doelstelling van 32 procent emissiereductie uit het huidige plan zal niet gehaald worden. Nu de doelstellingen hoger moeten liggen, vraagt Chris Steenwegen zich af of de minister bereid is om maatregelen die in het huidige plan niet zijn opgenomen, alsnog te overwegen. De regering heeft maatregelen die voorzien waren of die al in voorbereiding waren, zoals de slimme kilometerheffing, geschrappt. Wil de minister opnieuw het debat voeren om die alsnog in te voeren? De spreker verwijst ook naar de renovatiepremie en de renovatieplicht, gekoppeld aan de aankoop van een woning. Wil de minister in dat verband bekijken hoe ze met andere regio's en de federale overheid kan samenwerken, om samen klimaat- en andere

doelen te halen? Tot hiertoe lijkt er niet echt een geest van samenwerking te zijn. Chris Steenwegen hoopt op een nieuwe modus, waarbij met de andere regio's en de federale overheid wordt samengewerkt om samen doelen te halen. Het federale regeerakkoord biedt alvast veel aanknopingspunten om ook de Vlaamse doelen te kunnen halen en om ambitieuzer te zijn. De spreker hoopt dat Vlaanderen bereid is om met de andere regio's en de federale overheid samen te werken. Hij verwijst daarbij in verband met luchtverontreiniging naar de discussie over de kilometerheffing en het klimaatdividend in Brussel.

Vervolgens stipt de spreker aan dat het de vorige keer jaren heeft geduurd voordat er een akkoord was in het kader van de intra-Belgische 'burden sharing'. Hoe staat het momenteel met de gesprekken? Is men daar al mee bezig?

De minister heeft aangegeven dat de maatregelen en de doelstellingen betaalbaar en realistisch moeten zijn, maar wat is volgens de minister dan een realistische doelstelling?

Nieuwe doelen vereisen een nieuw overlegtraject. Alleen zo creëert men voldoende draagvlak. Minister Zuhal Demir voorziet ondersteuning voor de VVSG zodat lokale besturen deels het beleid kunnen coördineren, maar dat is volgens hem onvoldoende. Groen dringt erop aan om een echt overlegmodel te hanteren. Zo kan men samen met alle sectoren echt voor die ambitieuze doelstellingen gaan. Nederland heeft dat gedaan met klimaattafels. Zal de minister op dat vlak initiatief nemen om het plan dat Europa verlangt, vorm te geven?

De spreker sluit zich aan bij de opmerkingen van Bruno Tobback over het Vlaams Klimaatfonds. Hij vindt het goed dat de minister voor een extra hefboom zorgt en dat beide partijen middelen moeten voorzien. Hoe men ondersteund wordt, hangt dan af van de kostenefficiëntie. Als wat men doet meer kostenefficiënt is, dan wordt de steun verhoogd. Dat staat echter in schril contrast met het verder ontsporend beleid inzake de indirecte carbon leakage. Daarvoor is meer dan 90 miljoen euro voorzien, zonder een garantie dat daar iets voor het klimaat tegenover staat. In het Hermesfonds wordt nog eens meer dan 50 miljoen euro voorzien om de carbon leakage later te financieren. Dat is vandaag al een overcompensatie van de reële kost die de bedrijven hebben. Volgens Chris Steenwegen staat dat in schril contrast met wat de minister met het Klimaatfonds wil doen. Enerzijds is er een sterke verhoging van de middelen voor carbon leakage, die gebaseerd is op een verwachte verhoging van de prijs per ton CO₂, maar elders in de begroting gaat de minister ervan uit dat die prijs ongeveer gelijk zal blijven aan de huidige prijs. Hoe ziet de minister de prijsevolutie per ton CO₂? Wat beoogt ze met de enorme middelen voor carbon leakage, waar geen enkele prestatie inzake klimaat tegenover staat en die de bedrijven ook niet nodig hebben?

III. Bespreking

1. Deel Energie en Klimaat

1.1. Antwoorden van de minister inzake Energie

1.1.1. *Eengemaakte energie- en woningpremies*

Minister *Zuhal Demir* geeft een stand van zaken over de eengemaakte woon- en energiepremies, onder meer over het eengemaakt loket en over de betrokkenheid van de sector.

De twee administraties, met name het Agentschap Wonen-Vlaanderen en het Vlaams Energieagentschap, bereiden een conceptvoorstel voor een eengemaakte

woningrenovatiepremie voor. Het is de bedoeling om binnen de Vlaamse Regering het politieke overleg over dit voorstel nog dit jaar op te starten. Het conceptvoorstel is opgebouwd rond de volgende aandachtspunten: energie-efficiëntie en woonkwaliteit; toegankelijkheid en de bekendheid van de premies verbeteren en drempels wegwerken; kijken naar de mate van ondersteuning en de financiële draagkracht van de investeerder; de klantgerichtheid bevorderen door een vlotte dossierbehandeling, slechts één indienings- en betaaladres en de procedures vereenvoudigen; maximaal aandacht voor begeleiding en ontzorging van kwetsbare doelgroepen; de vereenvoudiging en afstemming van de in aanmerking komende investeringen en de toekenningsvoorwaarden die worden gehanteerd in de huidige stelsels. Dat is niet alleen belangrijk voor nieuwe woningeigenaars, maar ook voor eigenaars van bestaande woningen.

De ambitie is om de eengemaakte, geïntegreerde woningrenovatiepremie in het voorjaar van 2022 en het liefst vanaf 1 januari te laten starten. De timing is heel krap. De oefening is heel complex: verschillende systemen van energiepremies moeten worden gebundeld en vereenvoudigd. Daar wordt al een jaar aan gewerkt en de minister hoopt dit jaar nog een conceptnota aan de Vlaamse Regering te kunnen voorleggen. Daarna kunnen het regelgevend werk en de voorbereiding van het eengemaakte loket beginnen. Ook wordt binnenkort een parallel traject opgestart met als doel de ontzorgende initiatieven in kaart te brengen met het oog op een uniformere dienstverlening in de diverse woon- en energieloketten.

De bedoeling van die oefening is dat zoveel mogelijk Vlamingen hun woning laten renoveren. Op de vraag van Bruno Tobback of er geen targets nodig zijn aangezien premies en leningen niet zullen volstaan, reageert de minister dat die in elk geval al een goede start zijn want zonder geld kan iemand niet beginnen met een renovatie.

Het target is een groei in het aantal renovaties en een aantoonbare verbetering van het gemiddelde EPC-kengetal, dat tegen 2050 moet opschuiven richting energielabel A. Het is niet evident om daar per jaar een aantal op te plakken, aangezien dat afhangt van de beslissing van de eigenaars van de 2,9 miljoen woningen die de overheid wil renoveren. Er is al vastgesteld dat de renovatiegraad met het huidige beleid onvoldoende zal zijn. Daarom kondigt de minister al een aantal nieuwe maatregelen in 2021 aan. Vanaf 2022 komt daar nog een turbo op.

Op de vraag van Leo Pieters over de verhoging van de isolatiepremies en de combinatie met de energielabelpremie antwoordt de minister dat de verhoging van de premies voor het uitvoeren van afzonderlijke energiebesparende investeringen een eerste relancemaatregel is die onmiddellijk effect zal hebben. De premies voor buitenmuurisolatie en hoogrendementsglas in bestaande gebouwen worden verdubbeld vanaf 2021. Die maatregel wordt bovendien versterkt door de invoering van de labelpremie waarmee een energieprestatieverbetering voor de volledige woning wordt beoogd.

De isolatie van de buitenmuur door het aanbrengen van isolatie langs de buitenzijde is de geprefereerde manier voor het isoleren van buitenmuren. Die manier van isoleren kan steeds de minimale isolatie-eis van $3 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$ behalen. Die investering is echter heel duur en daarom wordt de premie verdubbeld.

Tegen 2023 moeten de ramen van alle woningen en appartementen minstens dubbel glas hebben conform de Vlaamse Wooncode. De REG-premie voor het plaatsen van hoogrendementsglas bedraagt momenteel 8 euro per vierkante meter en wordt verdubbeld tot 16 euro om die doelstelling extra te ondersteunen, zodat die tegen 2023 behaald kan worden.

Opdat woningen in 2050 voldoen aan de langetermijndoelstelling, volstaan individuele energiebesparende maatregelen niet. Daarom is een grondige aanpak van een woning de enige oplossing. Een dergelijke grondige energetische renovatie wordt ondersteund door de labelpremie.

De call voor middelgrote PV-installaties en kleine en middelgrote windturbines op land is een uitbreiding van de huidige call voor kleine en middelgrote windturbines. Voor windturbines met een turbinevermogen kleiner dan 10 kilowatt is steun niet aangewezen, wegens een te lage opbrengst. De minister geeft aan dat de kern van het bestaande systeem met deze uitbreiding dus niet gewijzigd is. Deelnemers dingen mee voor investeringssteun op basis van de verhouding van de gevraagde investeringssteun ten opzichte van de verwachte elektriciteitsopbrengst. De laagste verhouding staat het best gerangschikt.

1.1.2. Energieleningen

Er waren heel wat vragen over de renteloze renovatiekredieten, onder meer inzake de verruiming naar een renteloze energielening bij overdracht. Robrecht Bothuyne vroeg zich af of er in de toekomst een verruiming komt naar zittende eigenaars. De minister verklaart dat de huidige energielening momenteel geëvalueerd wordt. Op basis van de input van de energiehuizen zal verder bekeken worden wat gedaan zal worden. Een uitbreiding van de huidige bestaande doelgroep komt hierin als aanbeveling naar voren. Een bijkomend belangrijk aandachtspunt hierbij is ook dat er inzake doelgroepafbakening, maar ook ruimer, met name inzake beleidsinstrumenten, aandacht moet worden besteed aan meer en betere afstemming met het beleidsdomein Wonen. Op dit ogenblik wordt onderzocht hoe dit het best bewerkstelligd kan worden.

Leo Pieters vroeg hoe mensen aangemoedigd kunnen worden om deze lening aan te vragen. De minister antwoordt dat ze voor de optimale bekendmaking van het renteloos renovatiekrediet begin 2021 een communicatiecampagne zal organiseren, met als doelgroep in eerste instantie de nieuwe eigenaars. Iedereen die een huis verkoopt, zal op de hoogte gebracht worden van het renteloze renovatiekrediet. Er wordt ook gericht op de banken zelf: wie een huis gekocht heeft en een hypothecair krediet aangaat, zal door de bank gewezen worden op het recht op een renteloos renovatiekrediet. Dat zal zeer breed bekendgemaakt worden bij iedereen die verkoopt en bij andere stakeholders.

1.1.3. Noodkoopfonds

Robrecht Bothuyne vroeg welke lessen getrokken werden uit de oproep in 2020 voor het Noodkoopfonds en wat anders zal verlopen bij de oproep in 2021. De minister antwoordt dat de stuurgroep van het Noodkoopfonds voor het eerst bijeenkwam op 13 november. Deze stuurgroep zal een evaluatie maken van de huidige regelgeving met betrekking tot het Noodkoopfonds en de oproep met het oog op nuttige of noodzakelijke beleidsbijstellingen. Minister Zuhail Demir zegt te bekijken wat Vlaanderen zelf kan vereenvoudigen. Tijdens haar overleg hierover met minister Tinne Van der Straeten heeft ze gevraagd om dit instrument meer bekend te maken bij de OCMW's. Ze zullen samen bekijken hoe dit vormgegeven kan worden. Er komen extra middelen. Ze zou het heel jammer vinden als dit instrument niet gebruikt zou worden door diegenen die dat het meest nodig hebben.

1.1.4. Renovatiepact 2.0

Dan gaat minister Zuhail Demir over tot het Renovatiepact 2.0. Robrecht Bothuyne vroeg wat daaraan zal veranderen. De minister benadrukt dat het renovatiepact van haar voorganger een goede basis is en blijft voor de uitwerking van een gedragen actieplan ter verhoging van de renovatiegraad en verbetering van de

energieprestatie. Dit verdienstelijke proces, gebaseerd op het engagement van 34 belanghebbenden, wil ze zeker verderzetten. Er moet wel rekening gehouden worden met de groeiende dynamiek van het thema en de omvang van de uitdaging. Er gebeurt ook van alles op Europees vlak. Ook de Vlaamse langetermijnrenovatiestrategie, het Vlaams Klimaatplan en de recente lancering van de EU Renovation Wave dwingen Vlaanderen om verder te gaan met de aanpak. Ze denkt dat het momentum ook aanwezig is om dit verder aan te pakken en te versterken. Begin 2021 zal ze al enkele nieuwe ondersteunende maatregelen introduceren die bijdragen tot de strategische prioriteit om vooral slecht presterende woningen grondig te renoveren. Tegelijkertijd wordt de samenwerking met de bouw-, financiële en energiesector verder versterkt onder de noemer Renovatiepact 2.0. Hierbij wordt verder gebouwd op de actieve overlegstructuren binnen het renovatiepact en op de stroomgroep Energie-efficiëntie. Waar nodig worden nieuwe overleggroepen opgestart, bijvoorbeeld met het oog op burgers die nood hebben aan advies en begeleiding bij de renovatie. Eens dit plaatje volledig in kaart gebracht werd, zal ze het VEKA vragen een coördinerende rol op te nemen.

1.1.5. Renovatie voor doelgroep appartementen en huurwoningen

Robrecht Bothuyne stelde ook vragen in verband met de renovatie van appartementen, het publiek-privaat rollend fonds en de rol van PMV. Minister Zuhal Demir antwoordt dat de afgelopen maanden de prioriteit onder meer ging naar het renteloos renovatiekrediet en de renteloze energieleningen voor nieuwe eigenaars, de labelpremie en de relancemaatregelen zoals de asbestpremie. De uitwerking van een ondersteuningsaanpak voor de collectieve renovatie van appartementsgebouwen is het volgende nieuwe initiatief dat op de agenda staat. Het publiek-privaat rollend fonds zit nog in de onderzoeksfase. Er zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt met private partners. Wel zijn er grootbanken die zeer veel interesse tonen om langlopende renovatieleningen toe te kennen, onder bepaalde voorwaarden en mits een zekere garantie. Het VEA finaliseert op dit moment een voorstel. Een uitwisseling met het Nederlandse Energiebespaarfonds, dat sinds enkele jaren langlopende leningen voor appartementsgebouwen toekent, gaf inzicht in succesfactoren en oplossingen voor knelpunten. Een degelijk renovatiemasterplan en een uitgebreide trajectbegeleiding voor de vereniging van mede-eigenaars blijken daarin essentieel. Ze bekijkt dus welke ondersteuning ze kan aanbieden voor de opmaak van deze renovatiemasterplannen.

Voor de opstart van een publiek-privaat fonds ambieert de minister inderdaad een samenwerking met PMV. Daar wordt bestudeerd onder welke voorwaarden middelen uit het InvestEU-fonds in Vlaanderen als garantie kunnen worden ingezet om publiek-private investeringen te mobiliseren. Ook de contacten met de Europese Investeringsbank zijn in voorbereiding. Ze geeft dit initiatief alle steun en hoopt begin volgend jaar concretere details te kunnen geven.

Voor de renovatie van private huurwoningen zijn voorlopig geen bijkomende maatregelen uitgewerkt. De minister benadrukt dat de huur- en isolatiepremie voor private woningen, verhuurd aan kwetsbare huurders, blijft doorlopen.

Om de EPC-score van huurwoningen systematisch te verbeteren, bepaalt het Vlaamse regeerakkoord dat de minister bevoegd voor het woonbeleid geleidelijk de maximale EPC-score verstrengt. Minister Zuhal Demir zal haar collega aanspooren om hiervoor spoedig af te stemmen en een planning op te maken.

1.1.6. Uutfasering stookolieketels

Robrecht Bothuyne stelde een vraag over de stookolieketels, het verbod op plaatsing bij nieuwbouw en de betaalbaarheid. De minister stelt dat er in het Vlaamse regeerakkoord en het Klimaatplan inderdaad voor gekozen werd om stookolie als

sterkst vervuilende energiebron versneld uit te faseren door de plaatsing van andere ketels. Het vervangingsverbod is ingeschreven in het Vlaamse regeerakkoord en het Klimaatplan, maar er is nog verder onderzoek nodig om de impact meer in detail te bekijken. Ze vindt het belangrijk om die stookolieketels goed in kaart te brengen en ook om te voorzien in flankerende maatregelen. Ze vindt niet dat dit blindelings mag gebeuren. Ze vraagt dus nog tijd om hier, ook volgend jaar nog, aan verder te werken.

1.1.7. Sloop- en heropbouwpremie

Op de vraag van Robrecht Bothuyne over de Vlaamse sloop- en heropbouwpremie antwoordt minister Zuhal Demir dat het de bedoeling is om die in 2021 te verlengen en te verhogen naar 10.000 euro. Voor de doelgroep die vanaf 2021 kan genieten van 6 procent btw kan er volgens haar uiteraard geen verlenging zijn. Ze wil geen dubbele maatregelen nemen omdat de middelen schaars zijn. Als de federale teksten vastliggen, zal ze overleggen met minister Vincent Van Peteghem om hun toepassingsgebied te bekijken. Ook zal ze de Europese Commissie, die momenteel de Btw-richtlijn herzielt, vragen hoe die btw-verlaging zo breed mogelijk geïmplementeerd kan worden. Zodra daar duidelijkheid over is, moet in Vlaanderen bekeken worden hoe de Vlaamse premie gericht ingezet kan worden op de categorie die niet federaal gedekt wordt. Ze wil het overleg met haar federale collega afwachten om tot een goede afstemming te komen.

1.1.8. Databank gebouwen en verwarming

Wat de databank gebouwen en verwarming betreft, verklaart de minister dat die databank zal worden ontwikkeld en beheerd door het VEKA. De databank zal worden uitgebouwd op basis van verschillende databronnen: EPC, EPB, premies, verbruiksgegevens van Fluvius en gedigitaliseerde keurings- en onderhoudsattesten. Elk van deze bronnen zal periodiek worden ontsloten en de informatie uit de verschillende databronnen zal gecombineerd worden tot de op dat moment meest waarschijnlijke verwarmingstechnologie per gebouw in Vlaanderen. De databank zal ook ontsloten worden voor overheidsinstanties en lokale besturen om hen te ondersteunen bij het halen van hun beleidsdoelstellingen en het verbeteren van hun beleidsinstrumenten. Voorbeelden zijn het monitoren van verwarming en de handhaving van de keuringsplicht.

1.1.9. Statistische aankoop hernieuwbare energie

Johan Danen vroeg of er in 2021 middelen voorzien zijn voor niet-behaalde doelstellingen. Minister Zuhal Demir herhaalt dat voor de aankoop van 1800 gigawattuur hernieuwbare energie in Denemarken, om te voldoen aan de Vlaamse doelstelling hernieuwbare energie voor 2020, al 22,5 miljoen euro herschikt werd uit een centrale provisie naar de energiebegroting om uit te geven in 2020. Het beschikbare saldo op de centrale provisie van 27,5 miljoen euro wordt eind 2020 overgedragen naar 2021. Deze provisie kan aangewend worden indien er in 2021 nog iets nodig is.

1.1.10. Verschuiving openbaredienstverplichting van elektriciteit naar aardgas

Inzake de vraag over de verschuiving van lasten weg van elektriciteit naar aardgas, stelt de minister voor om in de loop van 2021, na het uitvoeren van een impactanalyse, het Energiebesluit aan te passen zodat de kosten van de openbaredienstverplichting voor rationeel energiegebruik die niet met begrotingsmiddelen worden gefinancierd, vanaf 2022 als financiële openbaredienstverplichting voor de aardgasdistributienetbeheerder gelden en niet langer voor die van elektriciteit. Deze kosten zullen daardoor in de aardgasfactuur van de eindverbruikers terechtkomen en niet langer in de elektriciteitsfactuur. Volgens de VREG vertegenwoordigen de

doorgerekende kosten voor de openbaredienstverplichtingen in het distributienettarief 18 procent. Zowat vier vijfde daarvan gaat naar de opkoop van steuncertificaten voor groene stroom. De energiepremies zijn goed voor ongeveer 26 euro op jaarbasis. Ondanks de verschuiving van deze kost naar aardgas zal het aardgasdistributienettarief ongeveer gelijk blijven, gezien andere componenten van het aardgasdistributienettarief zullen dalen.

1.1.11. Lokale energie- en klimaatinitiatieven

Robrecht Bothuyne stelde vragen over het lokale energie- en klimaatpact en hoe dit zich verhoudt tot het Burgemeestersconvenant. De minister stelt dat de Vlaamse Regering de rol erkent van lokale overheden in het Vlaamse klimaat- en energiebeleid. Ze nam ook al het initiatief tot de oprichting van een expertisenetwerk om de lokale overheden daarin te ondersteunen. Minister Bart Somers zal dit initiatief als bevoegd minister verder uitwerken en ter bespreking voorleggen aan de VVSG en de Vlaamse Regering. Welke engagementen dit pact concreet zal omvatten, moet dus nog besproken worden, maar ze denkt dat de essentie is dat ze de handen in elkaar willen slaan met de lokale overheden om, waar mogelijk, elkaars beleid en de onderlinge samenwerking te versterken.

Wat de verwijzing naar het Burgemeestersconvenant betreft, meldt de minister dat het geenszins de bedoeling is om met dit pact in de plaats te treden van dit Europees initiatief, integendeel. Het succes van dit Burgemeestersconvenant ligt net in het feit dat het de lokale overheden zelf zijn die zich vrijwillig engageren tot CO₂-reductiedoelstellingen op hun grondgebied. Ze denkt dat ze die autonomie zeker moet respecteren.

Ook Chris Steenwegen had vragen over de lokale klimaatambities van minister Bart Somers. Daarop antwoordt minister Zuhal Demir dat minister Bart Somers reeds een initiatief genomen heeft rond de ondersteuning van lokale klimaatprojecten via de klimaattafels. Dit project wordt gecoördineerd door de VVSG en voorziet ongeveer 880.000 euro voor concrete projecten van lokale besturen. De bedoeling is om deze middelen niet enkel voor de realisatie van de projecten aan te wenden maar tevens voor een brede verspreiding van de aanpak en de resultaten van deze projecten. Op deze wijze kunnen deze projecten versneld opgeschaald worden over alle Vlaamse steden en gemeenten. Projectvoorstellen konden ingediend worden tot en met 6 november 2020. Momenteel vindt de selectie plaats. Daarnaast maakt minister Bart Somers ook werk van het lokale energie- en klimaatpact, dat via het expertisenetwerk ondersteund wordt.

1.1.12. Diepe geothermie

Dan komt minister Zuhal Demir tot de vragen van Tinne Rombouts over diepe geothermie. Ze geeft aan dat er in de BBT inderdaad wordt verwezen naar de evaluatie van twee diepe geothermieprojecten. Op de vraag of die evaluatie begin 2021 klaar zal zijn, zodat een visie uitgebouwd kan worden rond diepe geothermie, verklaart ze dat een zinvolle evaluatie pas uitgevoerd kan worden zodra beide projecten operationeel zijn en voldoende meetresultaten opgeleverd hebben. Zodra dat mogelijk is, zal dat uiteraard gebeuren.

1.1.13. Vergroening bedrijfsvloot

De vergroening van de bedrijfsvloot, een ander thema waar vragen over waren, valt onder de bevoegdheid van minister Lydia Peeters.

1.1.14. Energiebeleidsovereenkomsten

De EBO's hebben een zeer belangrijke bijdrage geleverd voor het behalen van de doelstellingen inzake energie-efficiëntie en het is dan ook de bedoeling om het beleidskader verder te zetten. In overleg met de betrokken sectoren wordt bekeken of het instrument aangevuld kan worden met een klimaatcomponent. De administratie bekijkt daarnaast de mogelijkheid om ook andere sectoren te vatten met de overeenkomsten en om het doelgebied van de EBO's uit te breiden naar, onder andere, materiaalgebruik, mobiliteit, restwarmte en water.

1.1.15. Verlenging premie thuisbatterijen

Bruno Tobback had vragen gesteld bij de verlenging van de premie voor thuisbatterijen, mede omdat die technologie nog niet op punt zou staan. Minister Zuhal Demir beaamt dat thuisbatterijsystemen nog niet rendabel zijn zonder subsidie, maar met het wegvallen van de terugdraaiende teller zou dat wel eens kunnen veranderen. Een thuisbatterij biedt ook heel wat maatschappelijke voordelen en de gebruiker heeft er baat bij. In dat opzicht valt een extra stimulans wel te verdienen, al volgt er in 2021 wel een evaluatie.

1.1.16. Uitrol digitale meters

Wat de uitrol van de digitale meters betreft, is de doelstelling om tegen 2024 80 procent van de bestaande meters vervangen te hebben door digitale meters. Fluvius bereidt de versnelde uitrol voor en zou in de loop van november 2020 contracten afsluiten met bijkomende aannemers, die vanaf maart of april 2021 aan de slag zouden gaan. Volgens de ontwerpversie van de planning zouden er in 2021 net geen 1 miljoen meters geplaatst moeten worden, met een piek in het najaar.

Fluvius verwacht niet dat het aantal weigeringen procentueel zal toenemen door de beslissing om de digitale meter versneld uit te rollen. Wat wel een impact zou kunnen hebben, zijn een mogelijke uitspraak van het Grondwettelijk Hof aangaande de digitale meter en de coronaproblematiek. Als gebruikers de plaatsing van een digitale meter weigeren, dan probeert Fluvius via een persoonlijke aanpak bezorgdheden en misverstanden weg te nemen. Fluvius zal geen gebruikers afsluiten van het net.

1.1.17. EPC voor grote niet-residentiële gebouwen

Wat ten slotte het EPC voor grote niet-residentiële gebouwen betreft, wordt in 2021 een regelgevend initiatief genomen om het wettelijk kader op punt te zetten. In 2021 wordt ook aan de software gewerkt, zodat de opleidingen voor energiedeskundige het jaar daarop van start kunnen gaan. Midden 2022 zou het EPC voor grote niet-residentiële gebouwen dan kunnen worden ingevoerd.

1.2. Antwoorden van de minister inzake Klimaat

1.2.1. Coördinerende rol als minister

Het is de bedoeling dat minister Zuhal Demir binnen de Vlaamse Regering een coördinerende rol opneemt inzake Klimaat. In het verleden is dat niet altijd even evident gebleken en daarom zijn er in 2020 al een aantal duidelijke afspraken gemaakt. Zo is er het Vlaamse Energie- en Klimaatplan, waarin alle transversale doelstellingen zijn vastgelegd, met daarbij telkens de vermelding van de bevoegde vakminister. Alle vakministers zijn bijgevolg verantwoordelijk voor de zogenaamde 'climate proofing' van hun beleidsdomein. Ze moeten daarover jaarlijks rapporteren.

Daarnaast wordt gewerkt aan een formeel afsprakenkader dat voortbouwt op de afspraken uit het VEKP. Via het VEKA, dat op 1 januari 2021 operationeel wordt, zal Vlaanderen werken aan een goede monitoring, opvolging en onderbouwing van die afspraken en het Vlaamse klimaatbeleid.

1.2.2. Intern-Belgische verdeling van de klimaatinspanningen in de periode 2021-2030

Wat de verdeling van de inspanningen tussen de deelstaten betreft, vragen de gewesten al geruime tijd aan de Federale Regering om de besprekingen daarover op te starten. Dat lukte lange tijd niet door de regeringsvorming, maar ondertussen kan dat wel. Minister Zuhail Demir zal pleiten voor een ambitieus, maar betaalbaar en realistisch akkoord. Veel zal echter ook afhangen van de Europese ambities voor 2030. De Europese Commissie wil die aanscherpen, maar daarover is nog geen akkoord gevonden.

Binnen de huidige ambities streeft Vlaanderen een emissiereductie van 35 procent na en zet het alles op alles om die doelstelling te halen. De Vlaamse doelstelling houdt weliswaar nog geen rekening met de mogelijke aanscherping van de doelstelling op Europees niveau. De minister hoopt dat daar snel duidelijkheid over komt, zodat de impact daarvan op de begroting ingeschat kan worden. Om de doelstellingen te halen, geldt in elk geval het principe van de cofinanciering: naast de begrote middelen is er het Vlaams Klimaatfonds en de 437 miljoen euro uit de centrale relanceprovisie, die allemaal ingezet kunnen worden om doelstellingen, al dan niet aangescherpt, te halen. Vlaanderen mikt bovendien ook op financiering vanuit Europa in het kader van de Renovation Wave en het Europese Innovatiefonds. De gesprekken daarover lopen nog.

1.2.3. Europese Green Deal

Staat Vlaanderen ondertussen achter de Europese Green Deal? Vlaanderen steunt de brede engagementsverklaring die de Green Deal eigenlijk is en ziet vooral de aandacht voor innovatie, de kringlooeconomie en renovatie als positief. Maar bij de eventuele verhoging van de doelstelling heeft Vlaanderen wel nog enkele bedenkingen en vragen. Wie zal de bijkomende inspanningen moeten leveren? Van welke sectoren en lidstaten verwacht men de grootste inspanningen? Wat zal de financiële impact zijn? Hoe kunnen de Europese doelstellingen zo kostenefficiënt mogelijk gerealiseerd worden?

Er waren ook enkele vragen over maatregelen zoals de slimme kilometerheffing en de verplichte renovatie. Daarover is de minister duidelijk: voor dergelijke maatregelen is draagvlak cruciaal en daarom zet Vlaanderen vooral in op belonen en stimuleren, niet op bestraffen.

Om doelstellingen te halen, zijn er ook goede afspraken nodig met de andere regio's en de federale overheid. Begin november 2020 zat minister Zuhail Demir daarom samen met federaal minister van Energie Tinne Van der Straeten. Eind november zit de minister samen met federaal minister van Klimaat Zakia Khattabi.

1.2.4. Vlaams Klimaatfonds

Minister Zuhail Demir bevestigt, zoals Chris Steenwegen had opgemerkt, dat in de BBT inderdaad een verschillende koolstofprijs gehanteerd wordt voor de bepaling van de inkomsten in het Vlaams Klimaatfonds en voor de bepaling van de uitgaven, namelijk de compensaties voor de industrie. Dat komt omdat de bepaling van de compensaties volgens Europese staatssteunregels gebeurt, met de forwardprijs op de Europese koolstofmarkt in een bepaald jaar als leidraad, terwijl de inkomsten in het Klimaatfonds bepaald worden op basis van ingeschatte evoluties van de koolstofprijs.

De minister ziet voor 2021 heel wat werk op de plank, mede door de hoge ambities van de Vlaamse Regering. Ze zal alles op alles zetten om de doelstellingen te halen en zit samen met haar federale collega's voor die zaken waarin de verschillende entiteiten elkaar kunnen versterken. De richting is duidelijk, de middelen zijn er, nu moet alles in de praktijk worden gebracht.

1.3. Aanvullende vragen van de leden en antwoorden

1.3.1. *Tussenkoms van Sam Van Rooy*

Sam Van Rooy vindt dat minister Zuhail Demir als Vlaams-nationalist gevangen zit, niet alleen binnen de Belgische staatsstructuur, maar ook binnen de antidemocratische Europese Unie. De EU wil de lidstaten als supranationale entiteit steeds meer belasten en regels opdringen door te beweren dat de wereld het klimaat tot op de graad zou kunnen of moeten regelen. De klimaathysterie die daarvan uitgaat, leidt tot een tirannieke machtspolitiek op de kap van de belastingbetaler.

Sam Van Rooy ontkent de menselijke impact op het klimaat niet, maar stelt zich wel vragen bij de grootte en de aard ervan. Hoe bepalend is die impact echt? Het klimaat verandert al zolang de aarde bestaat, soms zelfs veel ingrijpender dan vandaag het geval is. Klimaatverandering is inherent en onvermijdelijk. Zelfs door op fanatieke wijze de CO₂-uitstoot terug te dringen, kan Vlaanderen, noch Europa, noch het westen daar iets aan veranderen.

Het is ook schadelijk dat klimaat en milieu aan elkaar gelinkt worden. Zorg dragen voor het milieu staat niet gelijk aan CO₂-reductie, want CO₂ is helemaal geen schadelijke stof. Sprekend voor die schadelijke link is de focus op zonnepanelen en windmolens. Die stoten inderdaad nauwelijks CO₂ uit, maar de productie ervan is enorm belastend voor het milieu en ze nemen, zeker in verhouding tot de geringe energieopwekking, gigantische oppervlaktes in.

Het Vlaams Belang kan zich dan ook totaal niet vinden in een energie- en klimaatbeleid dat zo'n sterke focus legt op het terugdringen van CO₂-emissies. Het vormt een dekmantel voor een gecentraliseerde aansturing vanuit Europa. Desalniettemin is het een nobel streven om het gebruik van fossiele brandstoffen af te bouwen, omdat Vlaanderen enkel zo onafhankelijk kan worden van de landen met olie- en gasvoorraden. Die voorraden zijn trouwens ook niet oneindig.

Het enige klimaatbeleid dat gevoerd zou moeten worden, is een klimaatadaptatiebeleid. Het beleid moet de stijging van de zeespiegel niet proberen tegen te gaan, het moet dijken bouwen. Ook ontharding, recyclage, het planten van bomen en het stimuleren van groene daken zijn goede zaken, omdat ze het milieu ten goede komen. Maar koste wat het kost CO₂-emissies terugdringen, is waanzin en kost handenvol geld. De Europese Green Deal en de steeds hogere ambities op het vlak van emissiereducties zijn in dat opzicht een verdoken groene staatsgreep en zullen in de feiten neerkomen op een nieuwe geldtransfert van West- naar Oost-Europa.

Vreemd genoeg dreigt de Belgische CO₂-uitstoot door de kernuitstap trouwens significant te stijgen en daarbovenop stelde federaal minister van Energie Tinne Van der Straeten dat met de kernuitstap ook de geldkraan voor nucleair onderzoek zal worden dichtgedraaid. Dat is voor het Vlaams Belang niet te begrijpen, want voor wie emissievrije en betaalbare elektriciteit wil, is kernenergie de enige optie. De toekomst ligt bij de nieuwste generatie kerncentrales, die werken op basis van thorium of kernfusie. Die nieuwe centrales zijn niet alleen schoner en veiliger, per eenheid energie vergen ze ook veel minder grondstoffen en oppervlakte dan windmolens en zonnepanelen. In het volgebouwde Vlaanderen is dat een belangrijk argument.

De vraag is dus wat minister Zuhal Demir wil doen. In welke mate zal ze zich blijven schikken naar de onrealistische doelstellingen die België en Europa vooropstellen? De minister heeft eerder gesteld dat ze zich wil verzetten tegen oneerlijke en onrealistische klimaatdoelstellingen, aldus Sam Van Rooy, maar hoe verzet de minister zich daar dan tegen? Wat heeft ze al verwezenlijkt of hoopt ze te verwezenlijken? Sam Van Rooy stelt in elk geval vast dat de minister, ondanks haar initiële verzet, steeds meer belastinggeld uittrekt om de doelstellingen inzake CO₂-uitstoot en hernieuwbare energie te halen.

Vlaanderen betaalde tussen 2015 en 2020 bovendien 14,5 miljoen euro per jaar voor de internationale klimaatfinanciering. Hoeveel zal dat vanaf 2021 zijn, gelet op de ambities van de Federale Regering om de internationale klimaatambities op te trekken? Het Vlaams Belang vindt dat Vlaams belastinggeld in Vlaamse handen moet blijven.

Begin november had minister Zuhal Demir een eerste onderhoud met federaal minister van Energie Tinne Van der Straeten. Wat is daar precies gezegd, onder andere over de energiefactuur? Is daar iets ter sprake gekomen wat de Vlaamse begroting zou kunnen beïnvloeden? Hoe kijkt de minister naar dat gesprek, na het optreden van federaal minister Tinne Van der Straeten in Terzake op 17 november 2020, waar ze gezegd zou hebben dat het prima is als België meer CO₂ gaat uitstoten, zolang dat ruimschoots gecompenseerd wordt elders in Europa?

Waar zullen de extra middelen die de minister uittrekt voor hernieuwbare-energieprojecten aan besteed worden? In 2020 ging het om 21 miljoen euro, waarvan de helft voor groene warmte en restwarmterecuperatie, en in 2021 en 2022 zou het om jaarlijks 50 miljoen euro gaan. Waar gaat dat geld naartoe? Zal er ook in biomassa geïnvesteerd worden?

Heeft de minister voorts al enig idee over de evolutie van de energiefactuur, ook in het licht van de steeds hogere ambities die vanuit Europa en België worden opgelegd en in het licht van de boete die Europa aan België oplegt, omdat het de eerdere doelstellingen inzake hernieuwbare energie niet gehaald heeft? Al het geld dat daarnaartoe gaat, was beter naar onderzoek gegaan voor schone, Vlaamse kernreactoren. Eigen, onafhankelijke en betrouwbare kernenergie is de enige juiste weg.

Is de minister trouwens de persoon al op het spoor die vanuit haar kabinet informatie gelekt heeft naar Groen?

Ter conclusie stelt Sam Van Rooy dat het Vlaams Belang nooit zal aanvaarden dat klimaatdoelstellingen en klimaatwetten door middel van regelneverij de vrijheid van leven, wonen en werken aantasten. Evenmin zal het Vlaams Belang aanvaarden dat de energiefactuur door die doelstellingen en wetten duurder wordt.

1.3.2. *Tussenkoms van Bruno Tobback*

Bruno Tobback stelt vast dat er zo'n 10 miljoen euro is vrijgemaakt voor de beheerskosten van de Energielening+, de vergoeding van energiehuisen en rentesubsidies voor renteloze renovatiekredieten. 10 miljoen euro voor overhead en rentesubsidies lijkt echter vrij hoog ten opzichte van het beschikbare leningskapitaal van 63 miljoen euro.

Als Vlaanderen in 2021 inderdaad 223 miljoen euro vrijmaakt voor renovatie, dan valt het moeilijk te begrijpen waarom de minister daar geen harde doelstellingen aan vastkoppelt. Enkel hopen op een groei in het aantal renovaties is een magere target, zeker gezien het omvangrijke bedrag dat ertegenover staat.

Wat de EBO's betreft, had de sp.a-fractie gevraagd wat er precies bedoeld wordt met verbreding. Het antwoord van de minister daarop vindt Bruno Tobback nogal vaag. Naar welke andere sectoren denkt de minister de EBO's te kunnen uitbreiden en om welke reden? Waar denkt de minister het meeste resultaat te boeken? Hoeveel middelen worden ervoor uitgetrokken en welke doelstellingen, welke resultaten staan er tegenover die middelen? Tot nog toe blijft het resultaat immers uit: het energieverbruik vermindert niet en de energie-efficiëntie verhoogt al evenmin.

1.3.3. *Tussenkoms van Johan Danen*

Voor hij ter zake komt, stelt *Johan Danen* in reactie op Sam Van Rooy dat er in Europa nergens een kerncentrale in aanbouw is die ook maar enig zicht heeft op een winstgevende bedrijfsvoering. In Nederland pleiten de PVV en Forum voor Democratie, geestesgenoten van het Vlaams Belang, trouwens voor een kerncentrale in de Maasvlakte. Johan Danen daagt Sam Van Rooy uit om daarvoor steun te vinden in Limburg.

Johan Danen is blij met de ambitie die minister Zuhair Demir toont inzake de digitale meter. Het project is in de loop der jaren steeds beter geworden, mede dankzij de kritische houding van Groen en sp.a, met als resultaat een groter draagvlak en meer maatschappelijke baten. Een klein werkpunt is eigenaars van zonnepanelen overtuigen om over te schakelen naar het nieuwe systeem zonder terugdraaiende teller. Veel mensen zouden daar echt wel baat bij hebben, zeker als hun zelfverbruik hoog ligt.

Het is goed dat de minister volop wil inzetten op woningrenovatie, maar het ontbreken van tussentijdse doelstellingen maakt tussentijds evalueren en bijsturen wel moeilijk.

Net zoals de minister vindt Groen de betaalbaarheid van de energiefactuur een belangrijk gegeven. De laatste jaren is er een aantal posten bijgekomen en het is positief dat er daarvan een aantal verdwijnt. Er blijft echter een groot onevenwicht tussen wat de kapitaalintensieve industrie enerzijds betaalt en kmo's en gezinnen anderzijds. Zijn er cijfers over wat de kapitaalintensieve industrie effectief betaalt voor energie? Blijkbaar mogen die gegevens niet bekendgemaakt worden, maar tegelijkertijd worden er wel mechanismen in het leven geroepen om de energie-intensieve industrie tegemoet te komen.

De minister voorziet in flankerende maatregelen voor gezinnen die indertijd gekozen hebben voor bijvoorbeeld elektrische convectoren. Dat breekt hun nu zuur op, maar een omschakeling naar meer toekomstgerichte energiesystemen is ook een grote investering. Johan Danen stelt voor om te monitoren hoeveel mensen de overschakeling maken dankzij de flankerende maatregelen om dan na te gaan of er geen bijsturing of extra middelen nodig zijn.

Wat diepe geothermie betreft, meent Johan Danen dat alles wel heel erg lang aansleept en dat er veel mist hangt rond het dossier. In de commissie Leefmilieu zullen er hoorzittingen plaatsvinden rond diepe geothermie en de hoop is dat er tegen dan toch enige vorm van evaluatie beschikbaar is. Klopt het dat de minister van plan is om geothermie uit te sluiten van de call groene warmte, restwarmte en warmtenetten? Zo ja, waarom? Zou ze haar mening willen herzien, mocht de evaluatie van de diepegeothermieprojecten positief blijken?

Er zou, ten slotte, een expertisenetwerk komen om het klimaat- en energiebeleid bij te sturen. Daar zou 4 miljoen euro naartoe gaan, wat op zich een goede zaak is. Er bestaat echter ook een interprovinciale werkgroep van klimaatspecialisten die ook de gemeentes ondersteunt. Hoe zit de rolverdeling tussen die twee precies? Gaan ze samenwerken, naast elkaar werken of is er werk genoeg voor beide?

1.3.4. *Tussenkoms van Willem-Frederik Schiltz*

Ook *Willem-Frederik Schiltz* richt zich eerst tot Sam Van Rooy. Het is volgens hem bijzonder problematisch hoe het Vlaams Belang de mensen voorliegt. Kernenergie heeft voor- en nadelen, maar nieuwe kerncentrales bouwen zorgt zeker niet voor een lagere energiefactuur.

Wat het thema in kwestie betreft, vindt Willem-Frederik Schiltz dat de minister er een goede koers op nahoudt inzake hernieuwbare energie. Het is belangrijk om richting 2030 een stabiel en duidelijk kader uit te werken voor de verschillende doelstellingen. Een zonne-, wind- en warmteplan 2025-2030, opgesteld in samenspraak met de sector, is in dat opzicht een goede zaak.

Het digitaliseren en flexibiliseren van het Vlaamse energiesysteem is een ander positief element, omdat het de gewone burger de kans zal bieden zelf energie op te wekken, te delen of zelfs te verkopen. Het maakt energieproductie schoner en betaalbaarder en het zal ook spaargeld activeren voor de transitie naar een onafhankelijk en schoon energiesysteem.

Met de digitale meter gaat het stilaan de juiste kant op en ondertussen werken VITO en EnergyVille aan het wegwerken van de juridische en administratieve barrières voor de energiegemeenschappen. Dat laatste is belangrijk, omdat die gemeenschappen zullen toelaten om tekorten en overschotten in de eigen productie te compenseren op de meest kostenefficiënte manier.

Wat de terugleververgoeding betreft, is het voorlopig nog koffiedik kijken hoe alles zal functioneren. Het is de bedoeling om decentrale systemen zoveel als mogelijk autonoom rendabel te krijgen via de marktwerking, maar er is nog discussie over de vraag wat nu precies een eerlijke vergoeding is. Hoever staat het daar ondertussen mee? Welke evolutie voorziet de minister?

Een correcte prijs voor energie, dat is waar mensen wakker van liggen. Met het Vlaamse regeerakkoord zijn inspanningen geleverd om daar werk van te maken, onder meer met de energienorm. Een andere kleine stap was om de kosten voor de straatverlichting uit de energiefactuur te halen. Dat was symbolisch, maar het toont wel aan dat eraan gewerkt wordt. Minister Zuhal Demir heeft ook al laten uitschijnen dat er een belastingverschuiving van elektriciteit naar aardgas zou kunnen komen, omdat elektriciteit schoner is – of althans kan zijn – dan aardgas. Daarmee zou het 'de vervuiler betaalt'-principe weer een stukje dichterbij komen, zonder een belastingverhoging, en zouden mensen gestimuleerd worden om over te schakelen naar schonere energie, al mag een verschuiving mensen ook niet van dag op dag voor een blok zetten. Ze mag met andere woorden geen mattheuseffect veroorzaken.

Om af te sluiten, wil Willem-Frederik Schiltz nog één iets rechtzetten. Het is niet Vlaanderen dat het capaciteitstarief invoert, zoals Sam Van Rooy doet uitschijnen, maar de VREG, die als onafhankelijke instantie waakt over de tariefmethodologie. Het is weliswaar zoeken naar een evenwicht tussen de regulator en het parlement. En als er zich conflicten voordoen, dan zal de oplossing van juridische aard zijn, zoals dat in een rechtsstaat het geval is. Minister Zuhal Demir kan aan het capaciteitstarief weinig veranderen, maar ze kan wel flankerende maatregelen treffen en heeft zich daar ook toe geëngageerd.

1.3.5. *Tussenkoms van Chris Steenwegen*

Voor *Chris Steenwegen* moet Vlaanderen blijven kijken naar wat er op het Europese niveau gebeurt inzake Klimaat. Minister Zuhal Demir liet uitschijnen dat daar nog veel onduidelijkheid heerst, maar dat klopt volgens Chris Steenwegen

niet. Er is dan wel nog geen akkoord over de aangescherpte doelstellingen, maar sowieso is de ondergrens een reductie van 55 procent. Die doelstelling is een gemiddelde van de inspanningen die alle EU-lidstaten moeten leveren; van België zou dan een reductie van 45 procent verwacht worden, 10 procentpunt meer dan de huidige Vlaamse doelstelling. Los van het uiteindelijk akkoord staat dus al vast dat België en Vlaanderen bijkomende inspanningen zullen moeten leveren en daar moet het beleid nu al rekening mee houden, zoals in het buitenland en ook op het federale niveau al gebeurt. Voor Chris Steenwegen is het in dat opzicht ook van belang om via een groot maatschappelijk debat verder te werken aan het benodigde draagvlak.

In dat verband steunt Chris Steenwegen het voorstel van de minister om de socio-economische impact en de kosten en baten van het klimaatadaptatiebeleid te laten onderzoeken. Maar zou het niet even interessant zijn om dat ook voor het klimaatmitigatiebeleid te doen? Wat mitigatie betreft, wordt immers meestal gesproken over de kostprijs van de maatregelen, maar niet over de baten ervan noch over de kostprijs van het uitblijven van maatregelen. Dergelijk objectieve gegevens zijn belangrijk om het maatschappelijk debat voldoende gefundeerd te kunnen voeren.

Het blijft tot slot belangrijk om de middelen, die schaars zijn, optimaal in te zetten. In die zin steunt Chris Steenwegen het voorstel om het Klimaatfonds via cofinanciering te spijzen en om de Vlaamse financiering te laten afhangen van de kosten-efficiëntie en effectiviteit van de maatregelen. Dat gezegd zijnde, dat de helft van de middelen uit dat fonds zomaar naar bedrijven gaat die dat geld niet nodig hebben, is onbegrijpelijk en valt niet te rijmen met het streven naar een kostenefficiënte aanpak. Er zijn voldoende andere noden op het vlak van het klimaat, voldoende posten waar die middelen beter naartoe zouden kunnen gaan. Het argument dat de bedrijven in kwestie zonder die tegemoetkoming zouden uitwijken naar regio's met een minder strikt klimaatbeleid, gaat volgens Chris Steenwegen niet op. Vlaanderen is op het vlak van klimaatbeleid allerminst een voortrekker.

1.3.6. *Tussenkomst van Robrecht Bothuyne*

Robrecht Bothuyne had eerst en vooral graag wat meer uitleg gehad over de Vlaamse ambities inzake klimaatneutraliteit en het overleg daarover met de andere Belgische entiteiten. Het mag dan nog wel niet duidelijk zijn wat er op het Europese niveau precies uit de bus zal komen, het kan geen kwaad om toch al voorbereidingen te treffen en bepaalde zaken op voorhand uit te klaren, bijvoorbeeld inzake burden sharing, zodat de besluitvorming sneller tot stand kan komen. Hoe wil de minister dat aanpakken?

Voor groene warmte zijn veel middelen uitgetrokken, wat een goede zaak is. Specifiek inzake warmtenetten en de ontwikkeling daarvan maakt een aantal spelers zich wel zorgen over een mogelijke monopoliepositie van Fluvius. Hoe ziet de minister die ontwikkeling van warmtenetten precies evolueren? En wat is de rol van Fluvius daarin?

In het Vlaamse regeerakkoord staat voorts dat er een onderzoek moet komen naar de werking van de Vlaamse regulatoren. Er was het idee om naar een gemeenschappelijke sokkel te gaan voor alle regulatoren. Wat is de stand van zaken in dat proces? Welke stappen wil de minister zetten?

Wat de EBO's betreft, stelt het Vlaamse regeerakkoord een dubbele verbreding voor, zowel naar nieuwe sectoren als op inhoudelijk vlak. Robrecht Bothuyne is benieuwd hoever dat dossier staat. Hoe wil de minister die dubbele verbreding vormgeven? De lat moet in elk geval hoog liggen en de middelen die naar de EBO's gaan, moeten de beoogde effecten sorteren.

In de Klimaatresolutie van het Vlaams Parlement (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 992/2) stond heel duidelijk de ambitie om met sectorale roadmaps te werken waarvoor elke sector heel duidelijke doelstellingen in staan, maar in haar toelichting heeft de minister daar zeer weinig over gezegd. Op welke manier wil ze dat precies concretiseren?

Robrecht Bothuyne is blij met de stappen die de Vlaamse Regering zet inzake renovatie, maar hij deelt de kritiek van Bruno Tobback dat er aan het aanzienlijke budget ook duidelijke doelstellingen gekoppeld moeten worden, zodat de renovatiegraad effectief en substantieel verhoogt.

Ten slotte benadrukt hij dat een energiesysteem maar kostenefficiënt kan zijn als hernieuwbare energiebronnen er sterk in vertegenwoordigd zijn. Vlaanderen heeft op dat vlak nog serieus wat werk voor de boeg, maar de sector is daar wel klaar voor. Het nieuwe beleid rond zonnepanelen met de eenmalige premie, de mogelijkheid om een renteloze lening aan te gaan en de terugleververgoeding is in dat opzicht zeer positief en zal gezinnen zeker overtuigen om de stap te zetten, mits er rond het nieuwe beleid ook een actieve campagne gevoerd wordt.

1.3.7. *Tussenkoms van Andries Gryffroy*

Andries Gryffroy meent dat de voorliggende BBT in vergelijking met de vorige legislatuur een enorme shift vertoont. Van een discussie over maatregelen in de teller gaat het naar een discussie over maatregelen die in de noemer staan. De geproduceerde hoeveelheid hernieuwbare energie wordt gedeeld door de totale uitstoot. In het verleden is de aandacht te zeer op de teller en op de productie van hernieuwbare energie gefocust. De aandacht moet meer gaan naar de noemer en naar energie-efficiëntie. Elk kilowattuur dat niet wordt verbruikt, is het groenste en goedkoopste kilowattuur. Hij is dan ook blij dat die omslag met alle maatregelen inzake energie-efficiëntie, energieleningen, renovatiekredieten, de verlaagde btw en de EBO's nu is gemaakt.

Het is waarschijnlijk nog niet perfect, wat betekent dat onderweg nog problemen zullen opduiken in verband met maatregelen die niet goed worden begrepen. *Andries Gryffroy* verdiept zich momenteel in een aantal concrete zaken, zoals de manier waarop twintig appartementen per woongebouw worden gedefinieerd. Daar kan discussie over ontstaan. Het zal niet gemakkelijk zijn, maar de uitvoering is tenminste gestart. In de volgende periode zal een aantal zaken waarschijnlijk moeten worden bijgeschaafd.

Het is voor *Andries Gryffroy* altijd een bekommernis geweest minder energie te verbruiken en de uitstoot te verminderen. Hij heeft geen probleem met hernieuwbare energie. Als ingenieur houdt hij van techniek. Hij houdt van zonnepanelen en windmolens, maar ze moeten op de juiste plaats staan en betaalbaar en kostenefficiënt zijn. Ook in zijn eigen straat hebben zonnepanelen momenteel veel succes. Met windenergie wordt het wat moeilijker, want daar is geen lokaal draagvlak voor.

Wat hernieuwbare energie en elektriciteitsafname betreft, is nu een digitalisering aan de gang. Het zonnedelen heeft sinds de voorgaande legislatuur een lange weg afgelegd. Met de energiegemeenschappen zal dit operationeel worden. *Andries Gryffroy* heeft in andere landen gezien op welke manier dit systeem kan werken. Dit zal in de toekomst zeker tot een aantal magnifieke projecten voor wijken, appartementsgebouwen, kmo-zones en retailparken leiden. Er is in elk geval veel interesse.

Andries Gryffroy is verheugd dat de oppositie de digitalisering nu omarmt en beseft dat dit de toekomst is. Het draagvlak bij de burgers om op basis van de brutoafname en niet meer met een terugdraaiende teller te werken, is nog klein. Om die

reden wordt de digitale meter versneld uitgerold. De beste manier om een draagvlak te creëren, is de mensen hun digitale meter te laten gebruiken. Zo zien ze wat hun brutoverbruik is, wat ze hebben afgenomen en wat ze hebben geïnjecteerd. Ze kunnen die grafieken dan vergelijken. Indien ze dat niet zelf kunnen, zullen ze hulp krijgen van leveranciers, vrienden of een app.

Andries Gryffroy herinnert zich dat hij in het begin van de voorgaande legislatuur een sneer van de regulator heeft gekregen omdat hij niet over de slimme meter wilde spreken. Het is een digitale meter. De elektriciteitsbehoefte wordt gedigitaliseerd en na vijf jaar is de consensus bereikt dat dit cruciaal is. Hij verwijst in dit verband naar de buitenlandse reis van de commissie naar San Francisco. De commissieleden hebben daar gezien welke mogelijkheden de digitale meter biedt. Hij is blij dat die discussie is afgesloten. Er komt een digitalisering met digitale meters en met lokale energiegemeenschappen, maar onderweg zullen uiteraard nog wel enkele problemen opduiken.

Een ander element is de tariefstructuur. Dat moet met de regulator worden uitgesproken. Andries Gryffroy zou dat liever anders zien, maar het Vlaams Parlement heeft die bevoegdheid niet.

Andries Gryffroy verwijst naar een recent krantenartikel waarin staat wie al dan niet op een warmtenet zou moeten overschakelen. Hij wil het onderscheid maken tussen wat op het openbaar domein zal gebeuren en wat op het privaat domein zal komen. Er zijn nog vragen. Hoeveel zal het kosten op een warmterecuperator of een ander systeem aan te koppelen? Hoeveel zal het kosten om woningen of andere verbruikers aan te sluiten? Hoe zal de verkoop worden geregeld? Hij maakt de vergelijking met gas en elektriciteit. Er zijn bedrijven die de netten op het openbaar domein graag zelf zouden aanleggen, maar ze willen dat geld natuurlijk snel terugverdienen. Dat kan enkel indien ze dit snel mogen afschrijven. Indien de kosten daarvoor te hoog zijn, kan het enkel door middel van zware subsidies. De vraag is dan wat de beste methode is, een private onderneming zwaar subsidiëren om naast de buizen van de distributiemaatschappij op het openbaar domein nieuwe buizen te plaatsen of dit door de distributiemaatschappij laten uitvoeren? Als openbaar bedrijf kan een distributiemaatschappij dit op dertig jaar in plaats van op tien jaar afschrijven. De rentabiliteit wordt hierdoor totaal anders. Andries Gryffroy ondersteunt een afschrijving op dertig jaar. Dat lijkt hem het meest logisch voor het openbaar domein. Het gaat dan niet om de koppeling aan warmtesystemen of om de verkoopregeling, maar enkel om de buizen in de grond van het openbaar domein.

Wat de noemer betreft, wil Andries Gryffroy nog iets over het klimaat zeggen. Wat de energie-efficiëntie betreft, is het de bedoeling veel met de EBO's te werken. Hij heeft er geen probleem mee dat hier en daar nog iets zal moeten worden bijgestuurd. Dat is dan het voortschrijdend inzicht. Het gaat om meer dan enkel de domeinen die nu al zijn behandeld. Het gaat namelijk ook om landbouw of om de duurzaamheid van de industrie, wat betekent dat circulair moet worden gedacht. Hij heeft recent een reportage over het circulair bouwen van de torens van het WTC gezien. Als ingenieur vindt hij dit een prachtig initiatief. De materialen zijn gerecupereerd uit scholen en dergelijke. Ook dit heeft met het klimaat te maken.

Klimaat is, met andere woorden, een horizontale bevoegdheid die onder alle ministers valt. Minister Bart Somers heeft initiatieven genomen om de gemeenten ertoe aan te zetten kleine, lokale green deals te sluiten. Hoe meer dit bottom-up gebeurt, hoe beter. Dit is immers een fout die de EU soms maakt. De Nationale Klimaatcommissie heeft al tweemaal een gesprek met Europees commissaris Frans Timmermans gevoerd. Hij heeft toen verklaard dat de Europese Commissie beslissingen neemt en dat de Vlaamse Regering die beslissingen moet uitvoeren. Dat is volgens hem bottom-up. Andries Gryffroy is het hier niet mee eens en wil op zijn

eigen beleidsniveau beslissingen kunnen nemen. Er moet ook meer naar de steden en de gemeenten worden geluisterd. De Vlaamse overheid moet weten wat hun mogelijkheden zijn, wat het lerend netwerk is en welke goede ervaringen ze hebben. Dit moet dan in het Vlaamse beleid worden vertaald. De VVSG zoekt een lerend netwerk dat de gefragmenteerde kennis bundelt, zodat het Vlaamse beleid nog beter kan worden bijgestuurd. Minister Bart Somers en minister Zuhal Demir zijn daar ook bij betrokken.

De discussie over adaptatie en mitigatie zal eeuwig blijven duren, maar het klimaatbeleid zal enkel een beleid worden als het ook een sociaal beleid wordt. Indien de gele hesjes niet met de groene hesjes worden verzoend, heeft het klimaatbeleid totaal geen draagvlak. Zo lang dat niet lukt, kan het Vlaams Parlement nog veel vergaderen, maar zal er op straat uiteindelijk niets veranderen.

1.3.8. *Tussenkomst van Tinne Rombouts*

Tinne Rombouts stelt dat indien Vlaanderen de doelstellingen wil halen, het aandeel van de hernieuwbare energie fors zal moeten stijgen. Ze heeft al eerder aandacht voor de diepe geothermie gevraagd. In het Vlaamse regeerakkoord staat duidelijk vermeld dat er op korte termijn een evaluatie zal komen. Volgens de minister moet er iets zijn om tot een evaluatie te kunnen overgaan. De installaties moeten operationeel zijn. Zeker met betrekking tot innovatieve trajecten waarvoor nog heel wat onderzoeken lopen, zijn er verschillende momenten waarop kan worden geëvalueerd. *Tinne Rombouts* betwijfelt of het nodig is te wachten tot alles helemaal operationeel is. Dat zou betekenen dat alle installaties gedurende een tweetal jaren moeten draaien. Er bevinden zich cruciale punten voor de werking operationeel wordt, zoals de boringen, de materialen, de temperaturen of de samenstelling van wat naar boven wordt gehaald. Dit kunnen belangrijke momenten voor een evaluatie zijn. De investeerders willen dan ook een evaluatie, zodat ze weten of er voldoende garanties zijn om door te zetten. *Tinne Rombouts* beseft dat de minister hier nu misschien niet meteen op kan antwoorden, maar ze wil een debat over het tijdstip van de evaluatie voeren. Ze blijft erbij dat het niet nodig is te wachten tot alles volledig operationeel is of al enkele jaren draait.

Tinne Rombouts wil ook de visie van de minister op de warmtenetten horen. Er moet nog een debat over alle aspecten hiervan worden gevoerd. Daar komen immers veel zaken bij kijken. Er zijn heel wat vragen op het terrein. Om vooruitgang te kunnen boeken, is het dan ook belangrijk duidelijkheid te creëren. Ze wil hier op een later tijdstip graag op terugkomen.

1.3.9. *Aanvullende antwoorden van de minister*

Minister *Zuhal Demir* bevestigt dat de klimaatopwarming een globaal probleem is. Dat is ook het standpunt dat de Vlaamse Regering tijdens allerlei bijeenkomsten inneemt. Iedereen moet zijn deel doen, zeker omdat China 26 procent, de VS bijna 14 procent en de EU 9 procent van de CO₂-uitstoot vertegenwoordigen. Ook Vlaanderen moet zijn verantwoordelijkheid opnemen.

De Vlaamse overheid werkt aan oplossingen en investeert in technologie en innovatie. Iedereen ziet de effecten van de klimaatopwarming op de omgeving en de minister is het niet eens met diegenen die stellen dat de Vlaamse overheid niets moet doen. Vlaanderen neemt zijn verantwoordelijkheid op en nu moet nog blijken wat de verdeling in de EU zal zijn. Dan zal de Vlaamse Regering haar positie verder bepalen. De Vlaamse Regering heeft federale en Europese contacten en bekijkt vooral wat de effecten zijn en hoe het met de bottom-upaanpak zit. Als Vlaanderen de doelstellingen wil halen, moeten echter stappen vooruit worden gezet. Zo heeft ook de droogteproblematiek een impact op de omgeving.

Ook wat de internationale klimaatfinanciering betreft, moet de Vlaamse overheid haar verantwoordelijkheid opnemen. De Vlaamse Regering geeft de voorkeur aan projecten waar Vlaamse bedrijven bij betrokken zijn. Dat staat ook in het Vlaamse regeerakkoord. Vlaamse bedrijven lossen met hun kennis en innovatieve technologie problemen in andere landen op. Dat is een ondersteuning van de Vlaamse economie.

De minister heeft met federaal minister Tinne Van der Straeten overlegd. De bevoorradingszekerheid en wat dit voor de energiefactuur betekent, is voor Vlaanderen belangrijk. Hoewel beide ministers op verschillende vlakken van mening verschillen, zijn deze zaken aan bod gekomen. De minister heeft het standpunt van de Vlaamse Regering overgemaakt. Een van de vragen is hoe bepaalde zaken in verband met hernieuwbare energie en de renovatie van de federale overheidsgebouwen zullen worden aangepakt. De Vlaamse Regering ondersteunt die renovatieplannen.

Op de vraag van Bruno Tobback antwoordt de minister dat het niet enkel om de kosten van de leningen van de Energiehuizen, 63 miljoen euro, gaat, maar ook om een bedrag van ongeveer 600 miljoen euro dat de banken in de vorm van een renteloos renovatiekrediet zullen besteden. Het gaat gedeeltelijk om informatica, ontwikkeling en opvolging. In totaal wil de Vlaamse Regering ongeveer 700 miljoen euro uitbesteden.

De minister vindt de EBO's een succes, want ze leveren twee derde van de Vlaamse energiebesparingen op. Ze kan nog niet duidelijk zijn over de betrokken sectoren, maar het is de bedoeling dit naar andere sectoren uit te breiden. De gesprekken over bijkomende inspanningen en over een verbreding naar potentiële doelgroepen lopen momenteel nog. Het gaat dan onder meer om de afvalsector, de ziekenhuizen, de watermaatschappijen en de tuinbouwbedrijven.

De digitale meter levert de gebruikers een voordeel op. Nu ligt de focus op een versnelde plaatsing van de digitale meters, maar parallel hiermee wordt eveneens een uitgebreide communicatie voorbereid. Alle gebruikers moeten goed worden ingelicht over de mogelijkheden en de voordelen.

De geothermie staat in het Vlaams Energie- en Klimaatplan. De Vlaamse Regering rekent op de realisatie van dit potentieel, maar de minister wil de evaluatie afwachten. Zodra die evaluatie er is, zal de Vlaamse Regering in de nodige middelen voorzien om de projecten te laten uitvoeren. Tijdens het eerste project zijn al problemen opgedoken, namelijk kleine bevingen tijdens de operationele fase. Het is belangrijk nog even af te wachten.

Momenteel worden ongeveer 60.000 woningen per jaar gerenoveerd. De doelstelling in het Vlaams Energie- en Klimaatplan is ongeveer 95.000 renovaties per jaar. De Vlaamse Regering wil op termijn die richting uitgaan en hoopt dat dit de komende jaren aan een snel tempo zal gebeuren. Indien het jaarlijks bij ongeveer 60.000 woningen blijft, moet de Vlaamse Regering verder kijken. De minister is op dat vlak pragmatisch.

De definitieve beslissing over de regelgeving voor de terugleveringsvergoeding is in de zomer van 2020 genomen. De concurrentie op de markt moet nu spelen. In Nederland bieden innoverende kleine leveranciers interessante terugleveringsvergoedingen aan. De minister hoopt dat dit in Vlaanderen ook zal gebeuren.

Het Zonneplan en het Windplan worden momenteel gefinaliseerd. De Vlaamse Regering zal nog dit zittingsjaar een beslissing nemen. Wat het Warmteplan betreft, zal dat nog voor het zomerreces gebeuren. De minister wil rekening houden met de evaluatie van de eerste call voor groene warmte. Verder onderzoekt de

Vlaamse Regering hoe ze warmtenetten in Vlaanderen kan uitrollen. Fluvius en private initiatieven vragen hiervoor subsidies aan. Het is ook mogelijk Fluvius een gereguleerd monopolie aan te bieden.

Wat de impact van de aangescherpte Europese doelstellingen op de Belgische situatie betreft, wil de minister dit nog even afwachten. België doet nu, voor de duidelijkheid, al meer dan het Europese gemiddelde. Er zijn Europese lidstaten die nog niet veel doen en misschien nog een tandje moeten bijsteken.

Minister Bart Somers trekt de klimaattafels, die voor het nodige draagvlak moeten zorgen. De minister meent dat het lokale klimaat- en energiepact, waarvan de indirecte compensaties onder de bevoegdheden van minister Hilde Crevits vallen, ook tot heel wat lokale initiatieven zal leiden. Als de noodzaak hiervan niet zou zijn bewezen, zou de EU deze vorm van staatssteun nooit toelaten.

De minister is het ermee eens dat het proces inzake de 'burden sharing' zo snel mogelijk moet starten. Ze heeft dat aan de bevoegde federale minister laten weten en de Federale Regering zal in de Nationale Klimaatcommissie en in het ENOVER een initiatief nemen. De informele gesprekken tussen de verschillende kabinetten zijn al gestart en de minister ziet geen reden om hiermee te wachten. Het is immers belangrijk dat iedereen snel weet wie wat zal doen.

Wat de werking van de regulatoren betreft, lijkt het de minister aangewezen dat het Vlaams Parlement en misschien zelfs deze commissie zelf een initiatief neemt. De VREG ressorteert immers rechtstreeks onder het Vlaams Parlement.

De minister is een voorstander van sectorale roadmaps. Dat is al gebeurd ten aanzien van de gebouwen. Aangezien dit een goed instrument is, zal de minister de andere leden van de Vlaamse Regering vragen op dat vlak een initiatief te nemen.

De administraties in de verschillende beleidsdomeinen bereiden momenteel een verbreding van de EBO's voor.

Het aandeel van hernieuwbare energie moet stijgen, maar daarvoor moet het hoogspanningsnetwerk met de hoogspanningslijn Ventilus worden versterkt. Er moet nog worden gewerkt aan het draagvlak bij de lokale besturen en heel wat inwoners zitten nog met bezorgdheden. Het is belangrijk de burgemeesters hiervoor in te schakelen.

De Vlaamse Regering zal de komende jaren op warmte blijven inzetten. Het gaat niet enkel om warmtenetten, waarin Fluvius een rol moet spelen, maar ook om groene warmte en restwarmte. Het is belangrijk al die denksporen te onderzoeken. Geothermie valt hier ook onder, maar de minister herhaalt dat het belangrijk is niet op basis van partiële gegevens overhaast te werk te gaan. De minister wil eerst de evaluatie afwachten.

2. Deel Omgeving en Natuur

2.1. Antwoorden van de minister

2.1.1. *Blue Deal*

Minister *Zuhal Demir* stelt dat ze tijdens de toelichting vooral de grote getallen uit de uitvoeringstabel van de Blue Deal heeft meegegeven: wat bij welke minister zit. Ze heeft aan de administratie een voorstel gevraagd en nu wordt onderzocht waarom men de middelen gaat inzetten. Het is nog te vroeg om al een overzicht van de precieze verdeling te bezorgen. De keuzes zullen worden gemaakt in overleg met de high level taskforce, waarin de experts zitten. De bedoeling is om

kostenefficiënt te zijn en te kijken waar de grootste winsten zitten die beantwoorden aan de doelstellingen van de Blue Deal. Zodra dit concreet is, kan de minister het overmaken aan de commissie om te bespreken.

2.1.2. *Beleidsplan Ruimte Vlaanderen*

Er was de vraag waarom de goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen niet expliciet opgenomen is en of lokale besturen meegenomen worden. De minister antwoordt dat de BBT de doelstellingen aangeeft voor het beleidsjaar 2020-2021. De concrete doelstelling van de minister is het BRV-proces voort te zetten en te komen tot ontwerpbeleidskaders. De decretale goedkeuring van het BRV kan maar gebeuren na een intensieve inspraakprocedure, waarbij dit forum ook betrokken zal worden. Ze kan daar dus niet op vooruitlopen. De beleidskaders zullen zowel bindende als niet bindende, sturende en motiverende, harde en stimulerende maatregelen bevatten om de doelstellingen van de strategische visie om te zetten en ingang te doen vinden in de omgevingspraktijk in Vlaanderen op de verschillende bestuursniveaus.

De minister haalt aan dat het BRV als planhorizon 2050 heeft. Het formuleren van een aantal tussendoelstellingen is dan ook zeer nuttig. Het formuleren van doelstellingen voor eind 2021, terwijl het goedkeuringsproces wellicht nog loopt, lijkt haar minder aangewezen. Een aantal indicatoren van het BRV wordt vandaag al permanent opgevolgd. Indicatoren moeten meetbaar en relevant zijn. Hiervoor moet worden samengewerkt met Statistiek Vlaanderen, maar ook het Vlaams Planbureau voor de Omgeving werkt aan omgevingsmonitoring.

In verband met het Rubiconfonds en het BRV-fonds vermeldt minister Zuhal Demir dat de berekening van de planschadevergoeding vastligt in de VCRO en dat het ontwerp van Instrumentendecreet hierin ook wijzigingen voorziet. Er was gevraagd naar de tegemoetkoming vanuit de Vlaamse begroting aan lokale besturen voor het uitwerken van het vervolgtraject voor signaalgebieden via gemeentelijke of provinciale RUP's. In principe moet de planschadekost betaald worden door de plannende overheid. Voor gemeentelijke en provinciale RUP's die signaalgebieden omzetten in een openruimtebestemming, heeft de Vlaamse overheid beslist om via het Rubiconfonds 60 procent van de planschadekost te dragen.

De minister wijst erop dat de planschade voor de watergevoelige openruimtegebieden ten laste zijn van Vlaanderen. In het kader van de WORG-regeling in de VCRO is voorzien dat gemeenten die reeds werk hebben geleverd door de opmaak van RUP's en zo signaalgebieden al bouwvrij gemaakt hebben, dit ook kunnen aanrekenen aan het Rubiconfonds.

De minister stelt dat de middelen voor de Blue Deal voor tal van acties ingezet zullen worden, zoals infiltratie, ontharding, buffering en natte natuur. De keuze van de projecten wordt voorbereid. De middelen moeten immers optimaal benut worden, met als doelstelling de droogteproblematiek. Ze rekent op een goede ondersteuning van de taskforce, waarin heel wat professoren en mensen van het terrein zitten. Er wordt aan de administratie een lijst gevraagd van projecten die beantwoorden aan de doelstellingen en maatregelen van de Blue Deal. Deze worden dan samen met de taskforce bekeken.

De strijdigheid tussen het BRV en de Blue Deal ontgaat de minister. Het is niet omdat het BRV-proces nog niet is afgerond, dat er ondertussen niets gedaan moet worden. Daarom zijn ze er onmiddellijk aan begonnen.

Bij de oprichting van een BRV-fonds wordt voorgesteld om het Rubiconfonds in te kantelen in het BRV-fonds, aldus de minister. Middelen en inkomsten uit het Rubiconfonds zullen in de toekomst aangewend blijven worden voor de items

waarvoor ze bestemd zijn. Middelen voor signaalgebieden en WORG's zullen hier dus ook in komen, en de aanwending blijft zoals voorzien.

Minister Zuhail Demir voorziet in de Blue Deal verschillende beleidsacties die een structurele inbedding voor het bevorderen van infiltratie beogen zoals acties met betrekking tot ontharding, een integrale water- en droogtetoets, inbedding in het gemeentelijk vergunningenbeleid en onderzoek naar een verordening om de verharding van voortuinen te voorkomen. Ook in de beleidskaders van het BRV kunnen ruimtelijke doelstellingen rond ontharding en infiltratie geconcretiseerd worden.

De minister haalt aan dat het tweede spoor in het BRV-proces de interbestuurlijke aanpak in gebiedscoalities omvat. Ze wil met de lokale overheden tot een structurele, interbestuurlijke samenwerking komen. De opzet is om in consensus op gebiedsniveau ruimtelijke programma's te maken die beter aansluiten bij de gebiedseigen kenmerken en uitdagingen en waarbij de verschillende bestuurslagen betrokken zijn. Elk bestuursniveau vertrekt van de eigen beleidsvisie, en men zit als gelijkwaardige partner aan tafel. Ook kunnen betrokken maatschappelijke actoren een rol spelen in de gebiedscoalities.

Voor de minister omvat een sterke omgevingsadministratie meerdere dingen. Vooreerst is het een administratie die inzet op de eigen kerntaken en die efficiënt en effectief uitvoert. De subsidiariteit moet daarbij maximaal toegepast worden. Het is ook een administratie die burgers, bedrijven en andere besturen bijstaat in functie van de realisatie van projecten en die zichzelf organiseert en spreekt met één stem. En het is ook een administratie die zich positioneert in een netwerk van verschillende spelers en bevoegde overheden.

De minister bevestigt dat publieke en groene ruimtes worden meegenomen in de beleidskaders van het BRV. Vooral de onderdelen rond het fijnmazig groen-blauw netwerk en de tien kernkwaliteiten zijn hierbij heel relevant.

Er was ook een vraag over het neutraliseren van slecht gelegen juridisch aanbod. De minister heeft haar administratie gevraagd om de prioriteit te leggen op onder andere watergevoelige openruimtegebieden, AGNAS-RUP's en bijkomende gebieden voor natuur en bos, en ook op hoe het best omgegaan wordt met de woonreservegebieden.

Voor minister Zuhail Demir spreekt het voor zich dat ze collega-ministers zal betrekken bij de uitwerking van het BRV. Het ontwerp van het BRV zal een document van de Vlaamse Regering zijn. Voorafgaand overleg en samenwerking lijken haar dan ook evident.

2.1.3. Evaluatie Omgevingsvergunningsdecreet

Wat de evaluatie van het Omgevingsvergunningsdecreet betreft, verwijst de minister naar het schriftelijk antwoord dat ze hierover al gegeven heeft. De actoren zullen op verschillende manieren betrokken worden. De stuurgroep voor de evaluatieopdracht bestaat uit vertegenwoordigers van de provincies en de gemeenten, maar ook vanuit verschillende adviesraden die elk een nauwe betrokkenheid bij de evaluatie willen beogen. De stuurgroep wordt samengesteld uit een afvaardiging vanuit GOVC, POVC, VVP, VVSG, SERV, Minaraad, SARO en SALV, alsook het kabinet. In de uitvoering van de evaluatie worden volgende stakeholders betrokken: betrokken besturen en omgevingsambtenaren, adviesinstanties en omgevingsvergunningscommissies, professionals en verenigingen uit de ruimte- en de milieu-sector.

De minister wil met de benchmarkstudie een zicht krijgen op een aantal belangrijke aspecten van vergunningsprocedures zoals de beslissingstermijnen, de beroepsmogelijkheden en de technieken voor een oplossingsgerichte vergunningverlening in de volgende Europese lidstaten: Nederland, Zweden, Italië, alsook de andere regio's in België.

Rond het Omgevingsvergunningsdecreet waren er vragen naar de timing van de studie, de relatie met de benchmark en de verbeterpunten. Minister Zuhal Demir verduidelijkt dat het startoverleg met de opdrachtnemer voor deze evaluatie plaatsvond op 5 november 2020. Er is een uitvoeringsperiode van acht maanden voorzien, waardoor een finale oplevering wordt verwacht eind juni 2021. Het onderzoek kent twee luiken: ten eerste een evaluatie gebaseerd op feiten en ervaring, om na te gaan of het decreet heeft opgeleverd wat ervan verwacht werd, en ten tweede het formuleren van beleidsaanbevelingen. De werkzaamheden die in het kader van deze evaluatie worden uitgevoerd, moeten uitmonden in een globaal eindrapport. Dit eindrapport bevat naast een beoordeling van de doelbereiking ook een bespreking van de knelpunten en een formulering van mogelijke aanbevelingen ter verbetering van de werking van het decreet.

De omgevingshandhavingsmonitor moet vooral kwalitatieve en kwantitatieve informatie aanleveren die toelaat inzicht te verwerven over de impact van de handhaving en over de wijze waarop deze impact werd gerealiseerd, aldus de minister. De omgevingshandhavingsmonitor zal gekoppeld worden aan de opmaak van het omgevingshandhavingsprogramma, zodat er ingezet wordt op een goede rapportering en evaluatie van de omgevingshandhaving. Het instrument wordt ontwikkeld binnen het Departement Omgeving en kadert in een groter geheel van omgevingsrapportage.

In verband met de zorgunits zal minister Zuhal Demir in de week van 23 november het voorontwerp van decreet voorleggen aan de Vlaamse Regering en vervolgens advies inwinnen van de strategische adviesraden en de Raad van State. Ze hoopt daarna snel de discussie aan te vatten in het parlement. Een gesprek ter afstemming met andere betrokken entiteiten zoals de FOD Binnenlandse Zaken, het Agentschap Wonen-Vlaanderen en het Agentschap Zorg en Gezondheid werd eveneens ingepland. Een goedkeuring is voorzien in 2021.

Wat de verbeteringen aan de procedures van de complexe projecten betreft, haalt de minister aan dat er enerzijds de continue evaluatie is van de lopende complexe projecten door het team Complexe Projecten van de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten (GOP). Wegens de zeer complexe regelgeving is heel veel in Vlaanderen ondertussen een complex project en daar zou volgens haar eens naar gekeken moeten worden. Daarnaast heeft ze de opdracht gegeven aan de administratie om onder andere met het Departement Mobiliteit en Openbare Werken het decreet en de procedures te evalueren met het oog op een mogelijke versnelling en na te gaan of er proceduretijd gewonnen kan worden. Het kan niet de bedoeling zijn dat heel wat projecten gewoon liggen te wachten, zelfs al zijn de zaken complex.

Rond de kennisverwerving merkt de minister op dat alle kennis ontwikkeld in onderzoeksrapporten ontsloten wordt via de website van het departement en via andere media. Ze zet in op kennisopbouw en kennisdeling met lokale besturen via het Atrium Lerend Netwerk. Er zijn heel wat kennisuitwisselingsnetwerken met omgevingsambtenaren, mandatarissen en algemeen directeurs. Het atrium wordt ondersteund door een digitaal kennisplatform. Het is belangrijk dat de informatie doorsijpelt.

2.1.4. *Instrumentendecreet en bouwshift*

Het ontwerp van Instrumentendecreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 194/1) ligt voor in het Vlaams Parlement, aldus minister Zuhail Demir. Ze heeft begrepen dat hiervoor amendementen ingediend zijn of ingediend zullen worden. Daarna kan de bespreking aangevat worden. Ze pleit ervoor om het ontwerp van decreet grondig en goed aan te pakken. Wat het BRV en de beleidskaders betreft, blijft ze samen met de administratie voortwerken aan de uitwerking van ontwerpbeleidskaders. Procedureel lopen de beleidskaders en het ontwerp van Instrumentendecreet misschien onafhankelijk van elkaar, er is natuurlijk wel een link tussen de twee. Alles wat ze doen, heeft ook een impact op elkaar en moet op elkaar worden afgestemd.

De minister haalt de vraag aan over de vage strategie van de bouwshift en de initiatieven om onderbewoonde woningen te optimaliseren. Ze zal zorgwonen en verdichten op alle mogelijke manieren stimuleren. Daar zijn al zaken voor voorzien in de regelgeving en in de visie van het BRV. Natuurlijk gaat ze mensen niet uit hun huis jagen. Maar ze zal in de mate van het mogelijke maximaal ingaan op vragen gericht op het creëren van zorg en/of autonoom wonen in of bij een bestaande woning. Indien de vraag gaat over onderbenutting van het sociaal woonpatrimonium, stelt ze voor om die te stellen aan minister Matthias Diependaele, bevoegd voor het woonbeleid.

2.1.5. *Afval, verbranding en recyclage, asbest*

Wat afval en materialen betreft, richt minister Zuhail Demir zich in eerste instantie op de inzet van recyclaten in de bouw, omdat uit analyse blijkt dat de in België geproduceerde kunststoffen in belangrijke mate worden ingezet in bouwproducten, bijna 40 procent. Bovendien is het een sector waar overheden op een snelle manier een grote impact op de afzet kunnen hebben bij het aanbesteden of aankopen van kunststofproducten die gebruikt worden in nieuwbouw-, renovatie- en infrastructuurwerken. Ze richt zich echter niet enkel tot de bouwsector en is ook voorstander om meer recycalaat te gebruiken in andere producten. Het wettelijk verplicht gebruik van recycalaat in producten valt echter onder de productnormering, wat een federale bevoegdheid is. Er komt daarover overleg. De gewesten kunnen wel met de producenten afspraken maken over de inspanningen die zij leveren in het kader van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Zo is er een doelstelling verankerd in de erkenning van Fost Plus voor het gebruik van gerecycleerde PET in PET-flessen. Via het Vlaams Uitvoeringsplan Kunststoffen voorziet de minister ook in onderzoek naar kunststofrecyclaten. Hiervoor zijn onderzoeksmiddelen voorzien, onder leiding van de OVAM. Met dit project werden in totaal 8,2 miljoen euro Europese subsidies binnengehaald, waarvan bijna 600.000 euro specifiek ingezet wordt voor de acties gericht op het aanwenden van recycalaat.

Voor de afvalverbrandingsovens moet een goede set van criteria de basis zijn voor het evalueren van de vergunningen in het licht van de klimaatdoelstellingen, aldus de minister. Deze set van criteria wordt in de komende twee jaar voorbereid in overleg met de stakeholders. Op basis van deze set van criteria krijgt de exploitant een duidelijk kader in functie van toekomstige investeringen. Heel wat vergunningen voor verbrandingsinstallaties lopen af in de periode 2030. Vandaar is het belangrijk om die set van criteria te hebben. De omgevingsvergunning kan volgens de minister op dit moment minder als sturend instrument worden ingezet. Een aanpassing van het Omgevingsvergunningsdecreet is het onderzoeken waard om te voorkomen dat in sectoren waar een afbouw van de klimaatemissies vereist is, installaties bij hervergunning vergund worden in strijd met bepaalde beleidsdoelstellingen.

Minister Zuhail Demir stelt dat de OVAM voorafgaand aan het actieplan Asbestafbouw verschillende proefprojecten uitvoerde. De scope en evaluatie van deze

proefprojecten werden als bijlage toegevoegd bij de beslissing van de Vlaamse Regering. De inzichten en goede praktijken worden ook meegenomen. Finaal werden vier projectformules uit de proefprojecten bestendigd in het subsidiebesluit: de ophaling aan huis van asbestcement en groepsverwijderingen voor daken, leidingisolatie en vloerbekleding. Na de bekendmaking en lancering dienden lokale besturen massaal projecten in. Bij de projectformule van de gegroepeerde verwijdering van risicovolle leidingisolatie en vloerbekleding door een erkend asbestverwijderaar geniet de deelnemende burger van een volledig ontzorgingstraject. Deze projectformule is reeds toegekend in verschillende regio's.

Het actieplan Asbestafbouw voorziet acties die gericht zijn op het terugdringen van risico's voor specifieke, risicovolle asbestmaterialen en prioritaire doelgroepen. Die prioritaire doelgroepen zijn jeugd en particulieren, in het bijzonder kwetsbare burgers. Deze prioritering en afbakening vertaalt zich in de opstart van sectorprotocollen.

Voor de 124 miljoen euro vrijgemaakte middelen is volgende aanwending en opvolging voorzien: verspreid over 2021 en 2022 is 84 miljoen euro beschikbaar voor de dak- en muurisolatie die gelijktijdig gecombineerd wordt met de verwijdering van asbestdaken en -gevels. De premievoorwaarden zijn opgesteld door het VEKA in afstemming met de OVAM en raadpleegbaar op de website www.energiesparen.be. De premie is zowel beschikbaar voor residentiële als niet-residentiële gebouwen.

Voor de verdere opschaling van het bestaande sectorprotocol scholen en de nog af te sluiten sectorprotocollen voor bijvoorbeeld sociale huisvesting is voor 2021 en 2022 in totaal 12,2 miljoen euro voorzien. Het afsluiten van deze protocollen is in een stroomversnelling gekomen door de bijkomende middelen.

Voor de organisatie van bijkomende asbestafbouwprojecten door lokale besturen is 27,6 miljoen euro voorzien. De OVAM wendt deze middelen in 2021 en 2022 aan om zowel reeds ingediende subsidiedossiers als nieuwe dossiers te kunnen honoreren naargelang de beschikbaarheid van het budgetsaldo. Hierbij beoogt de minister voor projecten bronophaling te evolueren van een gebiedsdekking van 80 procent naar 100 procent, zodat elke Vlaming hiervan kan genieten.

Naast deze relancemiddelen voor 2021-2022 beschikt de OVAM vanaf 2021 recurrent over 3 miljoen euro. De relancemiddelen zijn beperkt tot 2021 en 2022. In de praktijk betekent de aanwending van deze middelen in 2021 en 2022 dat ze in die jaren worden vastgelegd als benutbare kredieten voor het toekennen van subsidies en het contracteren van aannemers. De minister heeft de OVAM gevraagd om tegen midden 2022 een impactanalyse te maken voor de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement, om de impact van de relancemiddelen op de asbestafbouw te kennen.

Minister Zuhail Demir deelt mee dat de governance van het sectorprotocol scholen permanent geëvalueerd wordt via het stuurgroepoverleg met de OVAM, AGION en de scholenkoepels. Een dergelijke opvolging zal er ook zijn voor de nieuwe sectorprotocollen. Ze leren daar ook uit, bijvoorbeeld over de nood aan een vast aanspreekpunt per scholengroep en het gegeven dat scholen weinig werken kunnen uitvoeren tijdens de schooluren. Die zaken worden meegenomen in de protocollen.

Voor de minister is het van groot belang dat Vlaanderen de voortrekkersrol opneemt in de circulaire economie en samenwerkt met de omringende landen en met het federale niveau. Vlaanderen moet koploper blijven. Ook in Nederland is men op de goede weg en er wordt gekeken wat men van elkaar kan leren. In Vlaanderen gaat men bijvoorbeeld heel veel asbestafval ophalen en moet men nadenken over het hele circuit en de hele economie om dat te recyclen. Er is dus gekeken naar

andere landen die in de techniek rond asbestrecyclage veel verder staan, zoals Duitsland en Nederland, en er zal uiteraard continu samengewerkt worden. Vlaanderen promoot het eigen model ook heel actief in Europa en probeert Europese middelen naar hier te halen. In die zin is het goed dat er de komende jaren 30 miljoen euro extra geïnvesteerd wordt in een echte recyclagehub. Men gaat ook goed samenwerken met het federale niveau rond de terbeschikkingstelling van milieu-informatie van producten, het gebruik van recyclaten in producten, het op de markt brengen van herbruikbare producten, de preventie van zwerfvuil en de doorrekening van zwerfvuilkosten. Het overleg tussen de federale overheid en de gewesten verloopt via het intra-Belgisch Platform Circulaire Economie, dat op initiatief van Vlaanderen werd opgericht.

Er was een vraag van Johan Danen over een asfaltcentrale in het verschiep, maar minister Zuhal Demir gaat niet in op individuele dossiers, want dat is niet de gewoonte.

Over verbrandingsheffing wordt momenteel nagedacht, aldus de minister. Men kijkt bijvoorbeeld hoe men via een dergelijke heffing energievalorisatie duurder kan maken dan de meer wenselijke verwerking. De OVAM zal ook een voorstel uitwerken. Zodra die oefening afgerond is, kan daarop teruggekomen worden.

Wat de timing van de kunststofrecyclaten in de bouw betreft, is het de bedoeling dat de Vlaamse Regering het beleidsprogramma goedkeurt tegen de zomer van 2021, aldus de minister. Het eindrapport in verband met kunststofrecyclaten wordt opgeleverd tegen het einde van 2020.

Minister Zuhal Demir wijst erop dat bioafval een belangrijk deel uitmaakt van restafval van huishoudens en bepaalde bedrijfssectoren. Momenteel bieden twee op de drie Vlaamse gemeenten al een selectieve inzameling aan voor alle bioafval. Bij bedrijven bevat vooral het restafval van de horeca nog veel bioafval. Voor bepaalde grotere producenten start vanaf 1 januari 2021 de selectieve inzameling van keukenen levensmiddelenafval. De taskforce zal minstens samengesteld worden uit de OVAM, Vlaco vzw en vertegenwoordigers van de VVSG en Interafval. Om deze uitrol tot een goed einde te brengen, zijn de volgende elementen belangrijk: een effectieve sensibilisering en ondersteuning van thuiscomposteren; een gebruiksvriendelijke inzamelwijze die leidt tot optimalisatie van de ingezamelde hoeveelheden bioafval en reductie van het restafval; een voldoende hoge delta met de inzamel- en verwerkingskosten van huisvuil. De ondersteuning van lokale besturen zal ook gebeuren bij de communicatie. De taskforce moet zijn resultaten opleveren tegen eind 2021, zodat deze geïntegreerd kunnen worden in het nieuwe uitvoeringsplan.

2.1.6. Rioleringen, waterkwaliteit, hemelwaterplannen

Erop toezien dat in nieuwe verkavelingen geen rioleringen meer ontbreken, is de bevoegdheid van lokale besturen en van rioolbeheerders, aldus de minister. Ze is blij dat de regering al het principe goedgekeurd heeft om een centraal register op te richten, want nu is het heel moeilijk om te zien waar het netwerk van 50.000 rioleringen zit en waar er herstellingen nodig zijn. Er zijn meer dan honderd rioolbeheerders, afhankelijk van het lokaal bestuur. Een centraal register is een grote stap voorwaarts, want Vlaanderen betaalt ook 75 procent van de subsidies.

De minister haalt aan dat het aansturen van gemeenten en rioolbeheerders bij het aanleggen van bijkomende riolering onder meer vervat zit in de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen waarin de nog uit te voeren rioleringsprojecten zijn opgenomen. Via de nieuwe milieu-impacttoetskaart kan nagegaan worden of het project invulling geeft aan meerdere doelen zoals drinkwater, instandhoudingsdoelstellingen en gebiedsgerichte prioritering. De VMM organiseert hierover voor de lokale besturen

online een workshop. Daarmee, en ook met het subsidieprogramma wil ze de gemeenten responsabiliseren. Op dit moment heeft Vlaanderen weinig afdoende instrumenten om gemeenten die hun taak niet of onvoldoende opnemen tot meer initiatief aan te zetten. De lokale autonomie is belangrijk, maar Vlaanderen kan kijken hoe het een stok achter de deur kan hebben, aldus de minister. Ze merkt op dat 111 gemeenten meer dan 180 later geplande rioleringsprojecten naar voren geschoven hebben en die werken kunnen in 2021 starten. Vlaanderen heeft ook de nodige middelen vrijgemaakt, 158 miljoen euro. Men zal vanuit Vlaanderen zeer aanklampend blijven werken om die dossiers in een stroomversnelling te krijgen.

De redenen die een gemeente of rioolbeheerder aanhaalt voor het niet of vertraagd uitvoeren van een GUP-project zijn divers: aanslepende onteigeningen, gewijzigde visies bij het aantreden van een nieuwe bestuursmeerderheid, technische moeilijkheden, gebrek aan financiële middelen, afhankelijkheid van andere partijen bij gecombineerde dossiers. Dat zorgt voor vertraging, maar het kan ook anders en in die zin is het volgens de minister goed dat er zoveel projecten klaarstaan. Om tegemoet te komen aan een deel van deze problemen werden vrijheidsgraden ingeschreven in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021. Andere rioleringsprojecten, met eenzelfde milieu-impact, kunnen zo ook uitgevoerd en in rekening gebracht worden.

De herziening van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen maakt deel uit van het ontwerp van stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027, waarvan het openbaar onderzoek loopt. Voorafgaand aan de opmaak van de plannen werd door gemeenten en rioolbeheerders een beperkt aantal visiewijzigingen aan hun zoneringsplan voorgesteld. Het gaat meestal om herzieningen van het collectief te optimaliseren buitengebied naar het individueel te optimaliseren buitengebied. Dit vertaalt zich in het GUP naar een kleine vermindering van het aantal rioleringsprojecten en een lichte toename in het aantal te plaatsen IBA's. Er zitten ook IBA's in de 158 miljoen euro voor 2021, verduidelijkt de minister. Men moet zorgen dat dat vanaf nu elk jaar gebeurt en dat dat tempo aangehouden wordt.

Minister Zuhal Demir merkt op dat de VMM geen duidelijk beeld heeft of er minder rioleringsdossiers op gemeentelijk niveau werden gestart buiten de subsidieprocedure om omdat deze info niet wordt gerapporteerd. Binnen de subsidieprocedure werden de afgelopen vijf jaar ongeveer evenveel dossiers aangevraagd. Dit blijkt uit de besteding van de kredieten van de afgelopen jaren. Door de wijziging in de procedure waarbij de vastlegging van de subsidie is verschoven van de fase van technisch concept naar de fase van gunning, werd er in 2019 en in 2020 een lager subsidiebedrag vastgelegd. Dit staat niet gelijk aan een de-factovermindering van het aantal dossiers, maar is te verklaren door de wijziging van het vastleggingsmoment.

De gemeentelijke rioolbeheerders worden door de VMM regelmatig aangespoord om de dossiers binnen de subsidieprocedure voort te zetten, aldus de minister. De vergunningsaanvragen, onteigeningen en afstemming tussen verschillende initiatiefnemers zorgen voor vertraging. De subsidieprocedure is niet de hoofdreden voor de lange doorlooptijd. Ondanks de Vlaamse inspanningen is er nog heel wat werk voor het inkorten van de doorlooptijden. Daar wordt effectief werk van gemaakt door het kabinet en de administratie in nauwe samenwerking met de stakeholders.

Op de vraag om samen met Aquafin en de rioolbeheerders de opmaak van hemelwaterplannen te stimuleren, antwoordt de minister dat een van de doelstellingen van de Blue Deal is om het ambitieniveau van de hemelwaterplannen te verhogen en de scope te verbreden naar een hemelwater- en droogteplan. De toegang tot watergerelateerde subsidies waar lokale besturen een beroep op doen, zal vanaf 2024 worden gekoppeld aan het beschikken over een dergelijk plan. Men geeft de

komende jaren aan de lokale besturen de tijd om daar werk van te maken. De CIW start een project dat uitvoering zal geven aan deze opdracht.

Er is ook gevraagd waar men staat op het vlak van polders en wateringen. Minister Zuhal Demir zal een voorstel aan de Vlaamse Regering doen om de versnippering van het beheer van de onbevaarbare waterlopen weg te werken, waarbij ook de problematiek van de polders en wateringen aan bod zal komen. Dat neemt niet weg dat er binnen de huidige polders en wateringen nood blijft aan een modern waterbeheer.

De minister stelt dat de evaluatie van de tariefstructuur van de integrale waterfactuur loopt. Het moet rechtvaardiger, billijker en transparanter zijn. Er zal ook gekeken worden naar het vastrecht voor alleenstaanden, die onbillijk veel betalen. Een aantal scenario's wordt onderzocht en de minister hoopt daar in de eerste helft van 2021 knopen door te hakken.

2.1.7. Luchtkwaliteitsbeleid

Minister Zuhal Demir haalt aan dat Greenpeace over het luchtbeleidsplan een zaak aangespannen heeft en stelt dat zij daarin een andere mening heeft. Daarom is de regering in beroep gegaan. Men is wel al bezig met de uitvoering van het luchtbeleidsplan om de luchtkwaliteit te verbeteren. Het voortgangsrapport zal hier verder op ingaan. De resultaten van citizen science worden gebruikt om de modellen te verbeteren en de modellen worden gebruikt om na te gaan waar er in Vlaanderen nog overschrijdingen zijn op die plaatsen waar niet gemeten wordt. De rechter heeft geoordeeld dat men die modellering ook aan Europa moet bezorgen en moet gebruiken om na te gaan of aan de normen voldaan wordt. De minister zegt dat men dat ook doet en wijst erop dat Vlaanderen de enige regio is die dergelijke gedetailleerde modellering ter beschikking stelt.

In verband met de luchtkwaliteit blijkt uit de metingen in de meetplaats in Steenokkerzeel dat de impact van het lokale wegverkeer en het verkeer op de Brusselse Ring groter is op de klassieke pollutanten dan die van het vliegverkeer op de nabije luchthaven. Vliegverkeer speelt wel een rol in ultrafijnstof. De grootste impact van het vliegverkeer op ultrafijnstof in de regio is het gevolg van landen en opstijgen. Om de emissies te reduceren, zijn er operationele maatregelen in voege. Daarnaast is er ook een aangepaste landingsprocedure waarbij vliegtuigen, wanneer mogelijk, dalen in één glijdende en energiezuinige beweging in plaats van trapsgewijs. Een zeer belangrijke maatregel om de uitstoot van specifiek ultrafijnstof aan te pakken, die internationaal moet worden genomen, is de normering van de vliegtuigmotoren. Binnen de International Civil Aviation Organization is een eerste internationale emissiestandaard goedgekeurd voor niet-vluchtig fijnstof. Deze nieuwe norm geldt voor motoren van passagiersvliegtuigen die in productie zijn vanaf 1 januari 2020 en zal mogelijk in de toekomst nog verder worden aangescherpt. De luchthavenuitbater kondigde daarnaast aan dat vanaf 2021 in de vliegtuigtaksen rekening gehouden zal worden met de uitstoot van CO₂ en NO_x. Zo wil de uitbater modernere vliegtuigen, die minder uitstoten, naar Zaventem brengen, aldus de minister.

De minister stelt dat de impactanalyse van de LEZ eind oktober werd afgerond en stelt een bespreking in het parlement voor.

2.1.8. Natuur en biodiversiteit

Op de vraag van Mieke Schauvliege rond natuur en biodiversiteit antwoordt minister Zuhal Demir dat de oppervlakte onder effectief natuurbeheer een natuurindicator is die ontwikkeld werd door het INBO en jaarlijks wordt gerapporteerd. Er is een gunstige evolutie te zien, maar er is inderdaad een versnelling nodig om deze

doelstellingen te halen. Het bosuitbreidingsplan van 4000 hectare bijkomend bos, de projecten rond natte natuur in functie van de Blue Deal en inspanningen om versneld gebieden voor natuurinrichting aan te kopen, door de Vlaamse overheid zelf of door terreinbeherende verenigingen of private eigenaars met steun van de Vlaamse overheid, dragen allemaal bij tot die versnelling. Ze is ervan overtuigd dat men de doelstellingen perfect kan halen.

De minister heeft aan het INBO gevraagd om een voorstel voor de aanpak van een monitoring van de biodiversiteit in agrarisch gebied uit te werken. Hierbij zullen zowel de effecten van de beheersovereenkomsten als de opvolging van de broedvogels in het landbouwgebied meegenomen worden. Dit meetnet agrarische soorten zal in 2021 worden opgezet.

De minister organiseert in 2021 een openbaar onderzoek met het oog op de definitieve vaststelling van het PAS-programma door de Vlaamse Regering. Het vergunningenbeleid zal hierop worden afgestemd. De minister is van plan om werk te maken van de herziening van de milieuregelgeving. Van de voorlopige PAS van 2013 zal zij een definitieve PAS maken. Het definitieve PAS-programma zal het ambitieniveau voor de komende periode 2020-2030 moeten vastklinken. De timing voor de uitwerking van een performant instrumentarium zal mogelijk gefaseerd gebeuren en mogelijk niet allemaal in 2021 worden afgerond. De minister benadrukt dat zij degelijk werk wil afleveren met een juridisch robuust kader dat rechtszekerheid kan bieden aan de Vlaamse economie. Ze wil situaties voorkomen zoals in Nederland waar er een vergunningenstop was. Er zijn verschillende overlegmomenten geweest met het Nederlandse agentschap, dat de nodige knowhow en expertise heeft. De minister probeert in haar administratie ook wat experts te krijgen om deze grote uitdaging tot een goed einde te brengen. Dat zal een groot deel van 2021 in beslag nemen.

Aan Tinne Rombouts antwoordt de minister dat de structurele aanpak van de stikstofproblematiek in het PAS-programma naast generieke maatregelen ook gebiedsspecifieke maatregelen vraagt. Ze laat onderzoeken welke instrumenten daartoe efficiënt kunnen worden ingezet of eventueel ontwikkeld. Aangezien de stikstofdepositie soms afkomstig is van het buitenland en in sommige speciale beschermingszones ook een significante bijdrage levert, wordt afstemming gezocht met de grensregio's.

Minister Zuhal Demir komt tot de vraag van Steven Coenegrachts over de Vlaamse parken. Enerzijds is er het proces met betrekking tot het Vlaams Actieprogramma voor Ecologische Ontsnippering en anderzijds de taakstelling voor het formuleren van objectieve criteria voor de Vlaamse parken. Deel I van het Vlaams Actieprogramma voor Ecologische Ontsnippering is ondertekend door minister Zuhal Demir en minister Lydia Peeters en betreft een rollend meerjarenprogramma dat vijftien prioritaire knelpunten in deze legislatuur zal aanpakken. Daar wacht men al heel lang op, en het is goed dat dit nu in uitvoering is. Het beleidskader voor de Vlaamse parken is in voorbereiding. De criteria en procedure stimuleren de gebiedscoalities tot een ambitieuze kandidaatstelling. De criteria voor de selectie van de Vlaamse parken zullen op de volgende elementen steunen: omvang en samenhang, de hoge natuurkwaliteit, belevingswaarde en het samenwerkingsverband of de gebiedscoalitie. Zowel de huidige kwaliteit als de potentieelinschatting van het gebied zal worden beoordeeld. Het spreekt voor zich dat inspanningen op vlak van ecologische ontsnippering de samenhang van een kandidaat Vlaams park ten goede komen.

Over het MAP 6 is de minister al in overleg gegaan met het middenveld, conform de governancestructuur zoals voorgesteld in het advies van de SALV en de Minaraad en opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord. Op basis van dit overleg rondt de minister binnenkort haar conclusies af en zal ze verder in overleg gaan

met de belanghebbenden in de milieu- en landbouwsector om de beleidsaanbevelingen met hen te bespreken. Op basis van dit overleg zullen de gesprekken in de regering worden aangevat. De minister wil dit laten vertalen in verdere maatregelen om de waterkwaliteitsdoelstellingen te halen.

Aan Tinne Rombouts antwoordt minister Zuhail Demir dat de taskforce voor de modernisering van de milieueffectrapportage in Vlaanderen deze maand wordt opgestart. Er zijn vijf duidelijke werven gedefinieerd: een eenvoudiger en duidelijke screening en gerichte scope; een Vlaams kennis- en informatiecentrum voor milieueffectbeoordeling; een nieuwe rol voor de actoren en de administratie bevoegd voor milieueffectbeoordeling; de integratie van de milieueffectbeoordeling in planingsprocessen en bepaalde reglementeringen; de digitalisering van de milieueffectbeoordeling. Aanpassingen in de regelgeving kunnen gefaseerd gebeuren. Een eerste fase met enkele gerichte amenderingen kanis op vrij korte termijn mogelijk. Een grondige aanpassing van de milieueffectrapportage is een taak voor komend jaar.

De initiatiefnemers van de Green Deal Natuurlijke Tuinen zijn Kenniscentrum tuin+, Nederlandstalige kamer van BVTL, BFG, Groen Groeien, AVBS en Landelijke Gilden. De betrokken experts zijn een team van ecologen, tuinexperten en experts actief binnen de Vlaamse overheid, bijvoorbeeld bij Inverde. Het Departement Omgeving is de facilitator. Men vindt op de website van het departement de deelnemers terug.

Het is belangrijk te weten dat een green deal een vrijwillige overeenkomst is tussen private partners en de Vlaamse overheid om samen een groen project te starten. Voor de Green Deal Natuurlijke Tuinen werden streefdoelen voor de deelnemers opgesteld die zij kunnen onderschrijven en toepassen in de uitvoering van hun job. Verder wordt onder andere een lerend netwerk opgericht voor kennisuitwisseling.

2.1.9. *Bosuitbreidingsstrategie*

Wat betreft de bosuitbreidingsstrategie deelt minister Zuhail Demir mee dat de partners van de bosalliantie, met name BOS+, Natuurpunt, de bosgroepen, de provincies, Landelijk Vlaanderen en de VVSG de taakstelling op zich hebben genomen en zich samen inzetten om de ambitie te realiseren. Er werd een gedetailleerde rolverdeling opgesteld en de partners komen regelmatig samen om de ambitie te monitoren en de samenwerking te bespreken. Daarnaast werken zij nauw samen met andere doelgroepen zoals de lokale besturen.

Bij de lokale besturen is er een onlinebevraging geweest waaruit blijkt dat er heel wat bebossingspotentieel is bij de lokale besturen en dat zij graag zouden bijdragen aan de realisatie van de ambitie. Op het boscongres van 5 oktober 2020 werden de burgemeesters en schepenen dan ook warm gemaakt voor bosuitbreiding en werden de nieuwe bebossingssubsidies bekendgemaakt. Die liggen hoger dan normaal. Er zijn ook aankoopsubsidies voor gronden. Nu iedereen weet wat de financiële middelen zijn, zal men op zoek gaan naar heel veel gronden om aan te kopen en te bebossen. Dit zal vooral de laatste twee jaar van de legislatuur moeten gebeuren. Dit jaar hadden de lokale besturen het te druk door corona om zich met de doelstelling rond de bebossing bezig te houden. Al het administratieve rond de bebossingssubsidies is pas bekend. Zodra corona voorbij is, hoopt de minister dat alle lokale besturen zich kunnen richten op deze doelstelling. Uit de bevraging blijkt dat men er heel veel potentie in ziet.

De minister wil hierbij met de landbouwsector op een constructieve manier samenwerken. Er is een overleg geweest en er komt binnenkort nog een overleg over hun vragen en bezorgdheden. Ook in de toekomst zal men de sector blijven betrekken in het gesprek.

De doelgroepen behelzen eigenlijk iedereen. Er was de publiekscampagne 'Plant je eigen bos', maar die heeft men in de tweede coronagolf moeten stilleggen. Daarnaast is de publiekscampagne 'Plant je eigen bos en geef het een naam' van start gegaan. De minister schakelt ook werkgestraften mee in omdat zij niet terecht kunnen op hun reguliere plaats waar ze hun werkstraffen uitvoeren.

De bosuitbreiding wordt continu gemonitord. Wat men dit jaar had willen planten, zal men hopelijk kunnen uitvoeren zodra de situatie rond corona dit weer toelaat. Voor de Vlaamse overheid alleen stond 250 hectare gepland. De gegevens van de natuurverenigingen, de bosgroepen, de lokale besturen en de private landeigenaars moet men nog krijgen. Het is dus voorbarig om te zeggen hoeveel er dit jaar concreet bebost is. Aangezien het afgelopen jaar alles in werking is getreden en nu alles bekend is wat betreft subsidies, aankoop enzovoort, moeten nu gronden worden aangekocht. Dat gaat niet in een-twee-drie. De minister hoopt dat men met de subsidies die er zijn, in 2023 en 2024 zal kunnen gaan bebossen.

Van de Vlaamse overheid nemen ANB en VLM het grootste deel voor hun rekening, ongeveer 1000 hectare. 250 hectare zal door andere Vlaamse overheden moeten worden gerealiseerd, onder meer VMM, De Watergroep, De Vlaamse Waterweg nv, het ILVO, GO!, Sport Vlaanderen, de OVAM enzovoort. Al die administraties zijn nu de oefening aan het maken. Er is dus heel wat in beweging.

De aanpassing van de boscompensatieregeling is nog niet opgenomen. Men is aan het bekijken om belemmeringen in de wetgeving die bebossing bemoeilijken, weg te halen. In die context zal de minister ook het boscompensatiemechanisme onderzoeken en pistes tot bijstelling van de regeling voorstellen aan de Vlaamse Regering. Er is nog een historisch passief van de boscompensatie van 1500 hectare. Dat heeft deels te maken met het feit dat men in het verleden heel veel stadsrandbossen en stadsbossen heeft gecompenseerd. Dat kost veel meer geld dan de rest. De minister wil daar liefst een plan van aanpak voor, over twee legislaturen. Daar moeten de nodige centen voor worden voorzien. De 4000 hectare extra bos zal al een huzarenstukje zijn, maar de minister is vastberaden om dat te realiseren in 2023 en 2024 op kruissnelheid.

Voor het overzicht van openbare eigendommen en bebosbaar potentieel verwijst ze naar de schriftelijke antwoorden. Het gaat in totaal over bijna 3926 hectare in het bezit van de Vlaamse overheid die in aanmerking zou kunnen komen voor bebossing.

Op de vraag van Bart Van Hulle antwoordt de minister dat INBO onderzoek uitvoert naar de klimaatresistentie van bomen. In opwarmingsexperimenten bestudeert INBO de invloed van temperatuurstijging op de zaadzetting en zaadkwaliteit. Via modellen wordt de impact van klimaatverandering op de groeiperiode en groei van individuele bomen voorspeld. Via herkomstproeven worden de meest geschikte genetische herkomsten van inheemse boomsoorten voor klimaatrobuuste bossen geïdentificeerd. Er worden lijsten opgesteld met aanbevolen herkomsten, die gebruikt worden voor bosbeheer. De genetische diversiteit wordt beschermd via de uitbouw van levende collecties. Dit bosplantsoen vormt zo een genenbron voor nieuwe klimaatresistente bosaanplantingen. INBO publiceert op regelmatige basis adviezen en rapporten rond bosbeheer, waaronder beheer in functie van klimaatverandering. In september publiceerde het nog een advies over klimaatlim bosbeheer, waarin een antwoord wordt gegeven op volgende vragen. Welke beheervormen zijn het meest geschikt om een veerkrachtig bosesysteem te behouden? Hoe kan ik mijn bos zo beheren dat het zijn bufferende en verkoelende werking optimaal kan vervullen? Welke boomsoorten, herkomsten en mengingen moet ik gebruiken? Welk beheer is het best om de koolstofopslag in bossen te optimaliseren?

Bij de aanleg van nieuw bos is in de subsidievoorwaarden voorzien dat dit gebeurt met inheemse soorten, al dan niet in combinatie met populier. Door te werken met populier heeft men vlugger schaduw waarvan de andere inheemse soorten kunnen genieten; ze zijn zo minder gevoelig voor uitdroging. Daarnaast moet minstens 75 percent van het aantal planten afkomstig zijn van aanbevolen herkomsten.

De minister antwoordt aan Gwenny De Vroe dat de recente subsidieregeling een extra stimulans voor private eigenaars vormt.

Op de vraag van Tinne Rombouts over het project 'revalideren in het bos' antwoordt de minister dat men in dit onderzoeksproject op zoek gaat naar haalbare oplossingen om iedereen van de natuur te laten genieten, ook mensen met een beperking of revaliderende patiënten. Natuurbeleving heeft immers een positieve invloed op ons welzijn. Als case werd het Parkbos in Gent, De Pinte en Sint-Martens-Latem gekozen om interventies uit te rollen en te testen. Dit pilootproject laat toe goede praktijken te verzamelen, de barrières en hefbomen voor gebruikers in kaart te brengen en enkele creatieve, werkzame oplossingen te genereren. De resultaten moeten ook elders bruikbaar zijn, daarom wordt er naar opschaalpotenties gezocht en zullen de resultaten ook ter beschikking worden gesteld van andere beheerders. De demonstratiedag waarop de resultaten voorgesteld worden, is wegens COVID-19 uitgesteld naar mei 2021.

2.1.10. Personeelsbeleid

De minister komt tot de vraag van Mieke Schauvliege over het personeelsbeleid. Haar administratie is op weg om de vooropgestelde personeelsbesparingen te realiseren tegen 2024. Enkele entiteiten haalden het quotum zelfs al. Zij ziet haar administratie als een ware netwerkorganisatie waar mensen, kennis en expertise, informatie en middelen gericht en geïntegreerd ingezet worden om omgevingsdoelstellingen te realiseren.

2.1.11. Governance beleidsdomeinoverschrijdende thema's

Aan Johan antwoordt minister Zuhail Demir dat organisatiebrede aangelegenheden zoals hr, organisatieontwikkeling en facilitair management worden aanzien als kerntaken van het Voorzitterscollege, dat maandelijks vergadert. Op dit forum kunnen alle beleidsdomeinoverschrijdende thema's geagendeerd worden. Voor meer specifieke thema's die op het kruispunt zitten tussen twee of meer beleidsdomeinen zijn er structuren op maat en voor de duur van de afwikkeling ervan. Vooral de thema's landbouw en mobiliteit kennen veel raakvlakken met de omgevings-thema's. Ook voor circulaire economie is er een dergelijke samenwerking binnen het publiek-privaat partnerschap Vlaanderen Circulair.

Het netwerk voedselbeleid brengt alle entiteiten binnen de Vlaamse overheid samen om werk te maken van een voedingsbeleid. Het beleidsdomein Omgeving werkt hierin nauw samen andere beleidsdomeinen en in het bijzonder met het Departement Landbouw en Visserij dat dit netwerk trekt. Binnen dit netwerk worden de eerste stappen gezet naar een Vlaams voedingsbeleid en gebeurt er afstemming rond verschillende voedingsgerelateerde dossiers. Dit is ook het kader waar een Vlaamse eiwitstrategie wordt uitgewerkt. Voor Europese dossiers waar landbouw- en omgevingsgerelateerde thema's elkaar ontmoeten, wordt de samenwerking opgedreven en zijn er structurele afspraken gemaakt.

Voor de voorbereiding van het GLB na 2020 organiseert het Departement Landbouw en Visserij een bilateraal overleg met een delegatie van het beleidsdomein Omgeving, namelijk met VLM, VMM, ANB en het Departement Omgeving. Daarin wordt het beleidsdomein Omgeving geïnformeerd over het GLB-proces en worden afspraken gemaakt over bijdragen aan technische werkgroepen. Dit

bilateraal overleg was opgestart als een ad-hocafstemming en wordt momenteel geformaliseerd.

Samenwerking met het beleidsdomein MOW gebeurt zowel binnen het MOM, een overlegstructuur die in functie van een betere samenwerking werd opgericht, als op projectbasis. Ik denk hierbij aan samenwerking in het kader van de vervoerregio's, samenwerking in het kader van vergunningsdossiers, samenwerking rond lucht- en klimaatdossiers.

2.2. Aanvullende vragen en antwoorden

2.2.1. *Tussenkoms van Johan Danen*

Johan Danen dankt de minister voor de antwoorden. Hij wil ingaan op de rioleringsproblematiek, een zeer actueel thema. Hij stelt vast dat het vaak voorkomt dat de budgetten die in de Vlaamse begroting voorzien zijn voor riolering niet worden besteed. Hij weet dat de doorlooptijd van een dossier jaren duurt, maar hij vindt het vreemd dat bij een zo belangrijke problematiek regelmatig gigantische budgetten onderbesteed blijven. Hoe komt dat? Kan men dat in de toekomst voorkomen? Hij is blij dat de minister veel zal investeren in rioleringen, maar hoe zal zij voorkomen dat gemeenten eerst enthousiast inschrijven maar er vervolgens niet in slagen om projecten te realiseren?

Als steden en gemeenten inschrijven op die lijst, moeten ze hebben aanbesteed voor eind 2021. Wat als ze daar niet in slagen om tal van redenen? Er zijn heel wat vertragingismomenten in zo'n dossier. Zijn ze het budget dan kwijt of gebeurt er iets anders mee?

Johan Danen is verder blij dat de minister extra budgetten uittrekt voor asbestverwijdering. Hoe zit het met de proefprojecten? Het is goed dat een aantal proefprojecten wordt opgeschaald. Hij kent een aantal proefprojecten redelijk goed. Als het gaat over het verwijderen van leidingisolatie, dan is dat een zaak van een heel andere orde qua prijs dan bijvoorbeeld een tuinhuis waar asbestgolfplaten op liggen. Een sanering binnen kost heel veel. Er zijn projecten die voor een deel tegemoetkomen aan de prijs en volledig ontzorgen, maar er blijft vaak een restbedrag voor de mensen. De helft van een groot bedrag is nog altijd een groot bedrag. Kan er ook iets worden voorzien voor sociaal kwetsbare mensen die wonen in huizen die zo een sanering nodig hebben?

Voor asbestdossiers van scholen worden er budgetten voorzien, zowel door AGION als door OVAM. Dat geld is vorig jaar echter niet op geraakt. Dat vindt hij bijzonder vreemd want de uitdagingen in de scholen zijn gigantisch groot. In bijna alle scholen die gebouwd zijn voor een bepaald jaar, zit asbest. Soms kan een sanering wachten omdat het gebonden asbest is, maar in een aantal gevallen kan dat niet. De studies daarover zijn heel erg duidelijk. Hoe komt het dat die middelen niet opgeraken? Kan de minister bijkomend informatie verstrekken samen met AGION en met minister Ben Weyts om de scholen toch nog eens bewust te maken van die problematiek, zeker als het gaat over ongebonden asbest?

Een volgende vraag van Johan Danen is hoe het zit met de spookdossiers? Als men gaat wandelen of fietsen, ziet men vaak vervallen woningen, loodsen of stallen waar de asbestdaken gewoon op instorten staan. Als men nog langer wacht om dat te saneren, wordt het almaar duurder. Kan men daar ook op inzetten?

Johan Danen roept de minister op om in te zetten op andere manieren om asbest te verwerken dan storten. De minister sprak over recycleren. Hij heeft niet het idee dat daar veel succesvolle projecten rond zijn. Hij vraagt de minister om enerzijds

voorzichtig te zijn en anderzijds te investeren in projecten die asbest op een andere manier kunnen verwerken.

Over het stookoliesaneringsfonds heeft de Vlaamse Regering weinig te zeggen, de sector moet dat opstarten, maar die doet dat niet. Hij vraagt de minister om meer te doen dan afwachten en kijken wat de sector doet, en om met de sector actief in overleg te gaan om ervoor te zorgen dat het stookoliesaneringsfonds er komt. Een lekkende olietank kan zorgen voor faillissementen of persoonlijke financiële drama's. Soms wachten mensen met saneren omdat ze onzeker zijn over een tussenkomst. Als men wacht bij stookolieverontreiniging, dan wordt het probleem niet kleiner maar groter. Hier is wachten echt geen optie. Kan de minister ook dit dossier hard proberen doorduwen?

2.2.2. *Tussenkomst van Mieke Schauvliege*

Mieke Schauvliege vindt het een interessant moment, een jaar na de start van de legislatuur, om te kijken waar men staat en waar men volgend jaar naartoe gaat. Ze heeft gekeken naar de beloftes van vorig jaar en wat zal worden gehaald tegen eind 2020, en naar wat er nu in de plannen van de minister staat. Zij meent dat voor sommige items een stok achter de deur nodig is.

Wat betreft de belofte over de bouwshift verwijst ze naar de goedkeuring vorig jaar door de Vlaamse Regering van het ontwerp van Instrumentendecreet, waardoor men van start kon gaan. Een jaar later is er nog altijd geen sprake van een bouwshift. Ze stelt vast dat men niet vooruit maar achteruit gaat. In 2018 werd dagelijks 7,1 hectare of veertien voetbalvelden ruimtebeslag ingenomen. Ook planologisch is men nog niet aan een kentering bezig. Tijdens de hoorzittingen in februari over het ontwerp van Instrumentendecreet (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/2*) waren alle experts het erover eens dat het juridisch broddelwerk was, niet effectief en onbetaalbaar. De minister moet haar huiswerk opnieuw maken. Zij legt de verantwoordelijkheid in het Vlaams Parlement want ze heeft het ontwerp van decreet voorgelegd aan de commissie. *Mieke Schauvliege* vraagt al een hele tijd om dit te agenderen, maar er is nog altijd geen concrete datum vastgelegd. Zelf heeft ze amendementen ingediend om het te stimuleren. Ze begrijpt van de minister dat ze de meerderheid oproept om amendementen in te dienen om dat ontwerp van Instrumentendecreet wel degelijk bij te sturen. Zij hoopt alle amendementen te kunnen zien en zo te kunnen samenwerken aan een Instrumentendecreet dat zo snel mogelijk naar de bouwshift zal leiden.

Een grote kritiek in dit verhaal is dat in de beleidsnota en in de regeerverklaring is ingeschreven dat eerst het ontwerp van Instrumentendecreet moest worden goedgekeurd en dat dan al de rest volgt. Zelf vindt zij dit de omgekeerde volgorde, maar als de minister dat aanhoudt, is het belangrijk om snel werk te maken van dat ontwerp van Instrumentendecreet, anders hypothekeert de minister haar eigen beleid.

Het is *Mieke Schauvliege* opgevallen dat in het voorontwerp van programmadecreet een BRV-fonds was ingeschreven, iets wat de minister meermaals herhaalt in de beleidsnota als zijnde een ambitie. Met dat fonds wil de minister alle acties betalen die leiden tot de realisatie van de doelstellingen uit het beleidsveld Ruimte Vlaanderen. In het voorontwerp van programmadecreet was dat een hervorming van het Grondfonds en een samensmelting van het Rubiconfonds, het Omgevingsfonds en het Vernieuwingsfonds. De SARO was daar heel tevreden mee, vraagt inspraak bij de oprichting ervan en geeft aan dat het fonds wel degelijk goed moet worden gespijsd want in gelijk welke versie van het Instrumentendecreet, de oude versie met de huidige planschaderegeling of de aangepaste versie, zal het leiden tot heel hoge kosten. Het zal meer dan de nu voorziene 15 miljoen euro moeten zijn, wil men de doelstellingen bereiken. De spreker is ook verwonderd dat dat fonds uit het ontwerp van programmadecreet geschrapt is. Omdat zij vindt dat

men echt vooruit moet, dat men niet alleen het Instrumentendecreet moet aanpassen maar ook moet zorgen dat er voldoende middelen zijn om de doelstellingen te bereiken, wil zij de oprichting van het BRV-fonds terug op de agenda zetten.

Mieke Schauvliege is blij dat de minister gaat voor de bosuitbreiding. Men heeft jaren op een status quo of een achteruitgang gestaan. Het bosuitbreidingsplan en de continue monitoring is een mooi plan. De bosteller staat op dit moment op 62 hectare. Het plantseizoen is aan de gang. Het is onmogelijk dat nu al enorme oppervlakten bebost zouden zijn. Ze kijkt uit naar wat er na dit plantseizoen gebeurd zal zijn. Ze had graag in de planning voor 2021 gezien wat de minister wil gerealiseerd hebben tegen het einde van het plantseizoen. Ze heeft er wel vertrouwen in dat de bosuitbreiding zal versnellen.

In de beleidsnota staan echter weinig intenties om waardevol oud bos te behouden. Op dit moment is 12.500 hectare bos met kap bedreigd. Waardevol bos behouden is ook heel belangrijk om aan de doelstellingen te kunnen voldoen, om te zorgen dat er netto meer bos komt, dat de biodiversiteit stijgt en om de koolstofbalans te doen stijgen, want dat is ook een van de doelstellingen uit het Klimaatplan. Daar moet men nog een tandje bijsteken en initiatieven toe nemen. Ze kijkt uit naar welke initiatieven de minister zal nemen.

Ze begrijpt dat de boscompensatieregeling in de wetgevende initiatieven zal zitten die de minister onder de loep neemt. Ook daar kijkt ze naar uit want dat is een zeer belangrijk element in combinatie met het bosbehoud.

2020 was het jaar van de biodiversiteit. Dat is wegens corona opgeschoven naar 2021. Mieke Schauvliege is benieuwd wat er effectief op het terrein zal worden gerealiseerd. In de beleidsnota staat de doelstelling dat men deze legislatuur 20.000 hectare natuur in natuurbeheer zou brengen. De teller staat na een jaar op 2500 hectare. In 1000 van de 2500 hectare gaat dat over gebieden waarvoor er nog geen beheerplan was en waarvan de kwaliteit van het beheer verhoogt omdat men daar een natuurbeheerplan voor opstelt. Voor 1500 hectare gaat het over gebieden waar het oude beheerplan afgelopen was en vernieuwd moest worden. Dat is dus geen uitbreiding van de natuurwaarde. Dat is een indicator die iets vertelt, maar dat zegt niet noodzakelijk dat de natuurwaarden heel veel verbeterd zijn. In een jaar waarin biodiversiteit heel belangrijk is, lijkt haar dat men daar niet zwaar op moet focussen, want het zal de biodiversiteit niet heel veel sneller verhogen. Om die 20.000 hectare te kunnen bereiken, zal men bovendien een tandje moeten bijsteken.

Mieke Schauvliege maakt zich vooral zorgen over de PAS-regeling. De stikstofuitstoot is een zeer belangrijke bedreiging voor de biodiversiteit en de natuur. Als men niet tot een goede PAS-regeling komt, dan dreigt men te komen in een Nederlands scenario met een bevrozing van het vergunningenbeleid. Het is essentieel voor alle mogelijke ontwikkelingen in het land en voor alle sectoren dat men de voorlopige PAS-regeling kan omzetten in een definitieve. Ze is vooral bezorgd over het feit dat het afgelopen jaar weinig stappen vooruit werden gezet terwijl men niet zeker is of de wetgeving het wel zal houden. Ze leest in de beleidsnota veel intenties maar ze dringt erop aan om dit zeer ernstig te nemen en stappen vooruit te zetten. Als men dat blijft vooruitschuiven, zal men met de neus op de feiten worden gedrukt en zullen niet alleen de landbouw- en de natuursector veel ellende ondervinden, maar dan ligt heel het land stil.

Vlaanderen staat aan de top van de wereld op het vlak van recyclage. Mieke Schauvliege stelt echter vast dat men stilaan die poleposition aan het verliezen is. Ze roept op om daar grondig naar te kijken. Er gebeurt veel voor de verwerking van asbest maar dat is zeker niet voldoende want er zijn vele uitdagingen. Ze pleit voor een consequent beleid en het resoluut kiezen voor circulaire economie. Het beleid

hinkt nu op twee benen. Zo is de recyclagesector niet gelukkig met het Project One van Ineos waarbij goedkoop virgin plastic zal worden gerealiseerd. Men vreest voor de impact op de recyclaatmarkt en dus ook de circulaire economie en dat het dus de recyclagesector zal bedreigen op het vlak van kunststoffen. Ze waarschuwt om niet die kapitale fout te maken want dan verliest men zijn poleposition.

Wat betreft luchtvervuiling wordt wel vooruitgang geboekt op Europees vlak, maar jammer genoeg niet in Vlaanderen. Ze betreurt dat milieuorganisaties Vlaanderen voor de rechtbank moeten slepen om het recht op gezonde lucht af te dwingen. Vlaanderen is veroordeeld tot een dwangsom van 1000 euro per dag. In plaats van centen te voorzien om beroepsprocedures aan te spannen, zou men beter investeren in maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren. Ze roept op om dat te stoppen en de verantwoordelijkheid te nemen om ervoor te zorgen dat elke Vlaming gezonde lucht kan inademen.

De minister heeft een fantastische Blue Deal op tafel gelegd met meer dan zeventig acties tegen de droogte. De grote onzekerheid is volgens Mieke Schauvliege echter dat er een pak geld ligt maar dat men nog niet weet waaraan die centen precies zullen worden besteed. Ze kijkt uit naar hoe de minister dat precies zal besteden en dringt erop aan om die middelen niet te besteden aan allerlei goed ogende en eenmalige pilootprojecten, proeftuinen enzovoort, waar men later geen gevolg aan geeft, maar wel aan structurele maatregelen die effectief een impact kunnen hebben op de bestrijding van de droogte.

Mieke Schauvliege concludeert dat er in de beleids- en begrotingstoelichting zeer veel goede ideeën en projecten zitten maar ook heel veel communicatie. Zij kijkt vooral uit naar de resultaten op het terrein, het allerbelangrijkste. Na een jaar blijven de resultaten nog uit: geen bouwshift, geen stikstofplan, nog geen natuuruitbreiding en geen propere lucht. Hier en daar staat iets in de steigers, vooral het bosuitbreidingsplan is goed. Ze vraagt structurele maatregelen om ervoor te zorgen dat alle doelstellingen die zijn opgesteld, ook gerealiseerd worden.

De coronacrisis is wellicht een van de redenen waarom een aantal dingen nog niet is gerealiseerd of aangevat maar het mag geen excuus zijn. De gezondheidscrisis is voor het beleidsdomein van de minister misschien wel de kans om er een draagvlak voor te creëren. Nog nooit hebben mensen zo gesnakt naar meer natuur, dichtbij. De crisis kan een ijkpunt zijn waarbij de verhoogde aandacht voor meer biodiversiteit en meer natuur in de buurt wordt ingezet om nog hogere doelstellingen en acties op tafel te leggen.

Groen heeft alvast een conceptnota voor nieuwe regelgeving over een geïntegreerd internationaal en Vlaams beleid om de natuur te beschermen en de uitbraak van nieuwe dierziekten te voorkomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 304/1) ingediend, waarbij men de link tussen de coronacrisis en biodiversiteit probeert te leggen, met als uitgangspunt 'One Planet, One Health' en met veel ideeën om de doelstellingen mee te helpen te realiseren. Ze kijkt uit naar de bespreking van die conceptnota.

2.2.3. *Tussenkoms van Bruno Tobback*

Bruno Tobback pikt in op de vragen rond de Blue Deal. Uit het antwoord van de minister blijkt dat heel wat zaken in de pijplijn zitten maar er is geen concreet beeld van welke projecten gerealiseerd zullen worden, wanneer ze zullen worden gerealiseerd en wat de beoogde resultaten zijn. Hij heeft niet gezegd dat de Blue Deal en het BRV elkaar tegenwerken, maar wel dat zolang de minister er niet in slaagt om de bouwshift te realiseren, ze achteruit loopt in plaats van vooruit. Als men ondertussen 7 hectare per dag blijft verharden, staat dat haaks op de Blue Deal. Hij vraagt naar de cijfers en de concrete doelstellingen omdat hij zeker wil

zijn dat de paar honderden miljoenen die naar de Blue Deal gaan, niet dienen om over twee maanden de 7 hectare die vandaag verhard wordt, weer te ontharden.

Aangezien beide met elkaar zijn verbonden, zijn er twee mogelijkheden. Indien het een beleid met concrete realisaties wordt, zullen op het einde van 2021 een hoeveelheid hectaren minder verhard zijn dan in januari 2021. In het andere geval zullen miljoenen euro's worden besteed, maar zullen in december 2021 meer hectaren zijn verhard dan in januari 2021. In dat geval gaat het om aankondigingen en niet om realisaties. Bruno Tobbacq blijft aandringen op concrete cijfers over de netto-ontharding in 2021. Het moet om netto-ontharding gaan, want het brengt niets bij ergens te ontharden en ergens anders dan weer te verharden. Het gaat erom prestatiegericht in plaats van aankondigingsgericht te werken.

Bruno Tobbacq heeft eenzelfde vraag over de bebossing. Hij waardeert het concrete overzicht van de potentieel te bebossen gronden in overheids handen. Het gaat om bijna 4000 hectare, maar de vraag is natuurlijk waarom die gronden nu nog niet zijn bebost en hoeveel hectare in 2021 zal worden bebost. In de praktijk zal niet alles worden bebost. Zodra de cijfers gekend zijn, is het ook gekend hoeveel gronden de Vlaamse overheid elders nodig zal hebben om aan het einde van de legislatuur 4000 hectare te hebben bebost. Het is een doelstelling die alle fracties steunen, maar Bruno Tobbacq wil niet enkel goede intenties horen. De intenties moeten van het Vlaams Parlement komen en de uitvoering moet van de minister komen.

Bruno Tobbacq waardeert de middelen in de begroting voor de digitalisering van de Mestbank. Zo kan de Mestbank toezicht houden op de naleving van het Mestactieplan. Hij vindt het wel eigenaardig dat de middelen bij het relanceplan staan vermeld. De voorgaande vijf jaar is vastgesteld dat de controle-instrumenten van de Mestbank niet volstaan en die middelen zouden dan ook niet aan het relanceplan moeten worden verbonden, maar tot het courant beleid moeten behoren. Eigenlijk zou dit door de sector zelf moeten worden gefinancierd, zoals dat in andere sectoren gebeurt. Los van de eigenaardige herkomst van de middelen is hij wel blij dat er een inspanning voor de digitalisering wordt geleverd. Hopelijk zal dit tot een betere toezichtscapaciteit leiden.

Bruno Tobbacq heeft in de begroting nergens middelen gevonden die zijn ingeschreven voor de betaling van de dwangsommen met betrekking tot de luchtkwaliteit, want de Vlaamse overheid leeft de Luchtkwaliteitsrichtlijn niet na. Voor het beroep in februari 2021 zal worden behandeld, zal het al om bijna een half miljard euro gaan. Verder heeft de minister geen duidelijke intenties om de richtlijn na te leven en de NO_x-concentraties de volgende jaren terug te dringen. Bruno Tobbacq vraagt zich af of de minister hoopt de rechtszaak alsnog te winnen, wat hem onwaarschijnlijk lijkt, dan wel maatregelen zal nemen om aan de richtlijn te voldoen.

Bruno Tobbacq vindt de minister beter dan haar voorganger in het formuleren van goede intenties, wat op zich geen gigantische prestatie is. Hij hoopt evenwel dat de Vlaamse Regering ook meer zal realiseren en het Vlaams Parlement niet gedurende vier jaar met mooie aankondigingen zoet zal houden. Indien het Vlaams Parlement niet kan vaststellen hoeveel is uitgevoerd, ontstaat een zekere flou artistique. Dat leidt niet tot verbeteringen van de natuurkwaliteit, de biodiversiteit en de gezondheid van de Vlamingen. In een flou artistique kan niemand wandelen en zich ontspannen. Bruno Tobbacq zou graag nog wat concrete aanvullingen op de antwoorden van de minister horen. Hij zou nog liever hebben dat ze ook doet wat ze zegt te zullen doen.

2.2.4. *Tussenkoms van Inez De Coninck*

Inez De Coninck wil eerst reageren op de twee voorgaande sprekers. Zij zijn in haar ogen wel tevreden met het beleid van de minister, maar vinden het nog niet concreet genoeg. Dat kan ook moeilijk anders, want de minister is nog maar een jaar bezig. Het is moeilijk alles op een jaar tijd te realiseren. De plannen liggen klaar. De volgende jaren zal tot actie worden overgegaan. De N-VA steunt het beleid van de minister en zal voor de begroting stemmen.

De minister heeft terecht de klemtoon op de complexe projecten gelegd. Indien elk project vanwege de omgevingsaspecten een complex project wordt, schort er iets aan de regelgeving. *Inez De Coninck* kijkt dan ook uit naar de evaluatie en naar de bestaande benchmarking in verband met de omgevingsvergunning en het decreet. Het moet eenvoudiger en sneller kunnen gaan.

Wat het mobiel zorgwonen betreft, neemt *Inez De Coninck* er akte van dat de minister dit aan de Vlaamse Regering zal voorleggen. Het Vlaams Parlement heeft hierover hoorzittingen gehouden. In de media is verschenen welke klemtonen de minister in haar initiatief wil leggen. Ze wil rekening houden met alle bemerkingen die tijdens de hoorzittingen aan bod zijn gekomen en ze wil gesprekken voeren met andere entiteiten, zoals het Departement Zorg en Gezondheid. Het gaat om het moeilijke evenwicht tussen zorg en ruimtelijke ordening.

Inez De Coninck stelt vast dat alle fracties vragen werk te maken van het BRV. Er komen beleidskaders met niet-bindende doelstellingen. De verhoging van het rendement moet worden versneld en het ritme van het bijkomend ruimtelijk beslag moet worden vertraagd. Het ene kan niet zonder het andere. De afwijkingsmogelijkheden in de VCRO zijn hiervoor belangrijk. *Inez De Coninck* vraagt hier wat meer toelichting bij, want het is net de wildgroei aan afwijkingsmogelijkheden en regeltjes die het moeilijk maakt de doelstellingen te halen. De minister wil, uitgaand van een gebiedsgerichte werking, een tweede spoor bewandelen om het BRV op te stellen. *Inez De Coninck* vindt het positief dat het niet om een bijkomende bestuurslaag gaat.

Wat de slecht gelegen gronden betreft, vindt *Inez De Coninck* het positief dat de minister de administratie zal vragen prioriteit aan de WORG's, de AGNAS en dergelijke te geven. Ze herhaalt haar vraag om alle Vlaamse administraties te laten nagaan of ze dergelijke gronden hebben die ze eigenlijk niet meer nodig hebben. De Vlaamse overheid kan die gronden dan neutraliseren en op die manier het goede voorbeeld geven.

2.2.5. *Tussenkoms van Tinne Rombouts*

Tinne Rombouts bedankt de minister voor de specificaties in verband met de timing. Ze gaat ervan uit dat de commissie de volgende weken en maanden debatten over al die thema's zal houden. In 2021 zullen immers heel wat dossiers in een cruciale fase belanden. Voorbeelden hiervan zijn het beleidskader voor het BRV, de in het Vlaamse regeerakkoord opgenomen definitie van parken, de discussie over de PAS, de uitvoeringstabel voor de Blue Deal, de evaluatie van de omgevingsvergunning en de aanpassing van de MER-procedure. *Tinne Rombouts* hoopt dat de minister tot gedragen dossiers zal komen door met de diverse betrokken actoren te overleggen.

Tinne Rombouts gaat ook nog in op de rioleringen. De minister is blij dat de gemeenten na het schrijven en na de reportage van Pano in gang zijn geschoten en dossiers hebben ingediend. *Tinne Rombouts* heeft daar een wrang gevoel bij. De gemeenten hebben ongeveer een maand de tijd gekregen om hun dossiers in te dienen, maar gemeentelijke rioleringsdossiers zijn niet op een maand samengesteld.

Daar gaan jaren overheen. Die dossiers lagen al op tafel en zijn nu ingediend. Dat de minister 180 projecten heeft ontvangen, toont aan dat heel wat gemeenten dossiers hebben klaarliggen die nu effectief kunnen worden uitgevoerd. Blijkbaar hebben de gemeenten een probleem om hun dossiers goedgekeurd te krijgen en hier de nodige Vlaamse subsidies aan vast te klikken. Ten gevolge van de prioritering zijn heel wat dossiers achteruitgeschoven. Andere projecten omvatten grotere vuilvrachten en leveren een grotere waterzuivering op. Die gemeenten kijken nu naar de Vlaamse overheid en de spreker heeft het gevoel dat de Vlaamse overheid hen de zwartepiet probeert door te schuiven. Het is een gezamenlijke uitdaging. De Vlaamse overheid moet de rioleringsgraad samen met de gemeenten laten stijgen. De Vlaamse overheid moet in eigen boezem kijken en bedenken hoe ze de gemeenten meer kan ondersteunen. Aangezien de minister ze nog niet heeft beantwoord, herhaalt Tinne Rombouts haar twee vragen hierover.

Ze vraagt de minister hoe zij tegenover langetermijncontracten met gemeenten staat. Zo krijgen de gemeenten zicht op de subsidiëring op langere termijn. In de GUP's hebben de gemeenten de opdracht gekregen bepaalde projecten stap voor stap uit te voeren. Ze moeten echter zekerheid over de toekenning van de subsidies krijgen, zodat ze dit in hun eigen meerjarenbegroting kunnen inschrijven.

Ze vraagt de minister eveneens of zij overweegt gemeenten voorafbetalingen te laten uitvoeren. Als de dossiers klaar zijn, maar de Vlaamse budgetten er nog niet zijn of ten gevolge van de prioritering niet aan bod komen, zouden de gemeenten de mogelijkheid moeten krijgen toch tot uitvoering over te gaan en de subsidies later te ontvangen. Die prefinanciering zou op het terrein tot een versnelling leiden.

De doorlooptijd van projecten is veel te lang. Tinne Rombouts vraagt zich af of er eigenlijk nog eenvoudige projecten zijn. Het valt moeilijk aan de mensen uit te leggen waarom het zo veel tijd kost. Dit geldt ook voor de rioleringen, hoewel die onder de straat liggen en dus minder zichtbaar zijn. De minister heeft zich ertoe geëngageerd die doorlooptijden onder de loep te nemen, maar Tinne Rombouts vraagt zich af wat de timing voor die oefening is.

Het volgende punt betreft de gemeenten die blijven stilzitten. Blijkbaar zijn er gemeenten die in het GUP de duidelijke opdracht hebben gekregen om projecten in te dienen, maar zelf niet in actie schieten. Tinne Rombouts vraagt zich af welke contacten de VMM met die gemeenten onderhoudt. Er zijn sensibiliseringsacties, workshops en toelichtingsvergaderingen, maar dat blijft redelijk algemeen. Iedereen wordt uitgenodigd, maar het zijn vooral de gemeenten met een actief rioleringsbeleid die komen opdagen. De VMM zou meer aanklampend moeten werken. Aangezien in de GUP's staat welke projecten er moeten komen, kan de VMM een perfect overzicht krijgen. Een aanklampend beleid zou dan meer effect hebben. Het is natuurlijk mogelijk dat de minister een andere mening heeft over manieren om de gemeenten te motiveren.

Een mogelijkheid die de minister eerder heeft geopperd, bestaat erin eventueel in de plaats van de gemeenten te treden. De eerste vraag is dan hoe dit concreet kan worden uitgewerkt. De tweede vraag is of de minister aanwijzingen heeft dat de Vlaamse overheid, in plaats van de gemeenten aan het werk te zetten, die werken zelf beter en sneller kan aanpakken.

Tot slot heeft Tinne Rombouts nog een vraag over de toewijzing van 158 miljoen euro voor bijkomende projecten van de gemeenten. Ze vraagt zich af of die 158 miljoen euro aan de begroting is toegevoegd of dat het hier gaat om een verschuiving van reeds in de begroting opgenomen budgetten.

2.2.6. *Tussenkoms van Gwenny De Vroe*

Gwenny De Vroe is tevreden dat de minister positief heeft gereageerd op haar vraag een oplossing te zoeken voor het probleem van de drinkwaterfactuur voor alleenstaanden. Ze hoopt die oplossing in 2021 effectief te zien.

Wat de luchtkwaliteit in de omgeving van de luchthaven betreft, vraagt *Gwenny De Vroe* aandacht voor de mobiliteit met wagens. Dat is een grotere groep die de luchtkwaliteit meer aantast dan het vliegverkeer. De luchthavens in Nederland besteden veel aandacht aan een verbetering van de vloot. De Vlaamse overheid zou met de luchthaven moeten overleggen om dit in de toekomst te verbeteren.

Wat de aanplantingen en de bosuitbreiding betreft, is de Vlaamse overheid zeker de goede weg ingeslagen. De lokale besturen denken hier hard over na, maar sommigen zijn nog niet goed op de hoogte van de subsidiërmogelijkheden. Het lijkt *Gwenny De Vroe* nuttig die kennis op te frissen langs kanalen die naar de lokale milieudiensten leiden.

De lokale besturen zoeken ook oplossingen om met de ontharding om te gaan. Dit kan in stedenbouwkundige vergunningen worden opgenomen, maar de gemeenten willen ook de bestaande verhardingen aanpakken. De mensen moeten worden gestimuleerd om te ontharden en daar is nog een rol voor de Vlaamse overheid weggelegd.

2.3. Aanvullende antwoorden van de minister

Minister *Zuhal Demir* wijst erop dat ze graag na een jaar al meer had gerealiseerd, maar dat het helaas zo snel niet gaat. Eerst moeten budgetten worden opgemaakt en plannen worden opgesteld en moet met veel mensen worden overlegd. Ze is blij dat ze nog vier jaar heeft om al het vooropgestelde uit te voeren. Ze heeft gedurende het eerste jaar veel in beweging gebracht. De budgetten zijn er en nu moet alles worden uitgevoerd. Sommigen vinden allicht dat het te traag gaat, maar de minister is ervan overtuigd dat ze de komende vier jaar nuttig zal besteden. Ze vindt de kritiek overigens een belediging voor de mensen en verenigingen die op basis van de pas in september 2020 goedgekeurde nieuwe subsidies op het terrein gronden aankopen. Op sommige gronden loopt nog gedurende een of twee jaar een pacht en het beleid moet hier ook rekening mee houden.

Wat de onderbenutting en de rioleringen betreft, herhaalt de minister dat er afstemming moet zijn met de gemeentelijke werken aan fietspaden en dergelijke. Coalities wijzigen vaak, wat ook een reden kan zijn.

Wat asbest betreft, zijn er initiatieven voor particuliere woningen. De OVAM heeft eveneens een oproep voor bijkomende projecten gedaan. Het is de bedoeling maximaal te ontzorgen en maximaal te subsidiëren. In het sectorprotocol voor de sociale huisvesting is een forfaitaire premie per woning als subsidiemechanisme opgenomen. Er zijn bijkomende mogelijkheden voor leidingisolatie. Wat de scholen betreft, wil de minister de opmerking van Johan Danen ter harte nemen. Ze zal samen met AGION nagaan waarom de middelen niet altijd opgeraken. Volgens haar heeft veel te maken met de werking van de scholen, waardoor de werken vooral moeten worden uitgevoerd tijdens de schoolvakantie, waarin ook het bouwverlof valt.

Veel mensen die een stookolieketel hebben, zitten in de problemen. De minister heeft hier al stevige discussies over gevoerd, want ze vindt het niet kunnen dat de sector de oprichting van het stookoliefonds koppelt aan de stopzetting van de uitfasering van de stookolieketels. Als chantage kan dat tellen. De sector laat de mensen die een stookolieketel hebben of hadden op die manier in de steek. De minister wil

flankerende maatregelen voor mensen met een stookolieketel, maar ze vindt het niet kunnen dat de sector het stookoliefonds niet wil oprichten indien de Vlaamse Regering haar regeerakkoord uitvoert. Ze heeft dit aan de Federale Regering duidelijk gemaakt. De overheid moet het nodige weerwerk kunnen bieden.

De bouwshift houdt in dat meer wordt gedaan met minder open ruimte. Op bepaalde plaatsen zal worden verdicht en op andere plaatsen zal de open ruimte niet worden ingenomen. De doestelling is tegen 2030 veel minder open ruimte in te nemen. Nu gaat het om 7 hectare, maar dat moet 3 hectare worden. De minister heeft evenwel altijd verklaard pas in 2021 met de beleidskaders te zullen komen. Mieke Schauvliege heeft naar cijfers uit 2018 verwezen, maar zonder de beleidskaders kan de bouwshift op het terrein niet worden gerealiseerd. Van de minister mag niet worden verwacht dat ze gedurende haar eerste jaar al alles uitvoert wat in het Vlaamse regeerakkoord staat. De Vlaamse overheid moet een duidelijk beleid voeren. Het moet voor alle instanties die vergunningen verlenen en ruimtelijke uitvoeringsplannen opstellen duidelijk zijn hoe de strategische visie in de praktijk wordt omgezet. Sommige lokale besturen gaan nu al bewuster met de open ruimte om. Over de timing wordt veel gecommuniceerd, maar de minister heeft hierover nooit gelogen en heeft in de commissie steeds verklaard dat de beleidskaders er in 2021 zullen zijn.

In het Vlaamse regeerakkoord is duidelijk overeengekomen dat de minister het ontwerp van Instrumentendecreet aan het Vlaams Parlement moet voorleggen. Tijdens de hoorzitting is terechte kritiek geuit. De minister weet welke richting ze uit moet gaan en de amendementen liggen klaar. De gesprekken kunnen hopelijk nog in 2020 worden aangevat. Het Instrumentendecreet moet tegemoetkomen aan een aantal punten van kritiek. Iedereen moet dit met de nodige nuancering benaderen.

De minister is zich bewust van het belang van de PAS. De administratie werkt momenteel verschillende beleidsscenario's uit. Aangezien het een complexe problematiek is, wil de minister niet over een nacht ijs gaan. Een sluitende, structurele oplossing voor het stikstofvraagstuk omvat heel wat maatregelen en de geplande emissiereductie zal dan ook zowel generieke als gebiedsspecifieke maatregelen bevatten. Het is niet zo dat nog niets is gebeurd, want die oefening is al in 2019 begonnen. Er zijn al vier vergaderingen met de Nederlandse overheid geweest om het belang van het dossier aan de stippen.

Wat de circulaire economie betreft, kijkt de minister niet enkel naar asbest. Het gaat veel ruimer dan dat en omvat onder meer ook de recyclage van textiel en kunststoffen. De minister wil het pionierswerk van de OVAM graag voortzetten. Vlaanderen is op dit vlak een koploper in de EU en de minister wil dat ook zo houden.

Ook met betrekking tot de Blue Deal is de minister vrij snel aan de slag gegaan. De algemene principes en maatregelen zijn voor de zomer van 2020 goedgekeurd. Die principes worden nu verder uitgewerkt. Sinds september 2020 heeft de minister zicht op het budget, maar ze vindt dat niemand het haar kwalijk kan nemen dat de projecten in november 2020 nog niet zijn uitgevoerd. De administratie gaat na wat kan gebeuren en de minister wil de voorstellen bespreken met de taskforce, waar experts en wetenschappers deel van uitmaken. Een aantal projecten zal zeker nog voor het einde van 2020 worden goedgekeurd en zal volgend jaar worden uitgevoerd. De minister vindt het spijtig dat Bruno Tobback beweert dat nog niets is gebeurd. De projecten kunnen niet klaar zijn enkele maanden nadat alles is goedgekeurd. Het moeten immers ook goede projecten zijn. Met de taskforce is afgesproken dat het hele lijstje met projecten zal worden overlopen.

Wat de natuurbeheersplannen betreft, is meer dan 1000 hectare aan nieuwe natuur in de planning opgenomen, waarvan twee derde door natuurbeheer als nieuwe

natuur wordt gerealiseerd. Het gaat dan om een nieuwe inrichting van terreinen. Daarnaast wordt een derde gerealiseerd door bestaande natuur in een natuurbeheersplan onder te brengen.

De oproep met betrekking tot de rioleringen is er net gekomen om de projecten die gemeenten al hadden gepland in de planning naar voren te trekken. De gemeenten kunnen die projecten niet op een maand tijd uitvinden. Het is niet de bedoeling de gemeenten de zwartepiet door te schuiven. De minister wijst erop dat de Vlaamse overheid zelfs nog niet weet waar de rioleringen in Vlaanderen lagen. De honderden rioolbeheerders weten dat, maar zij staan los van elkaar en er is geen centraal register. De minister heeft het initiatief genomen om voor een centraal register te zorgen. De Vlaamse Regering heeft dat principe goedgekeurd.

De minister kan momenteel niet in de plaats treden van de lokale besturen om zelf voor die rioleringen te zorgen en de kosten nadien door te rekenen. De minister wil onderzoeken of ze alsnog in de plaats zou kunnen treden van de gemeenten die halsstarrig weigeren rioleringen aan te leggen. Het kan niet dat er nog zo veel woningen zonder riolering zijn. Er wordt vaak naar de lange procedures verwezen, maar kleine gemeenten als Glabbeek hebben op korte tijd veel kunnen realiseren. Waar een wil is, is een weg. De minister wil de lokale besturen hiervoor warm maken en niet straffen, want dat helpt de projecten ook niet vooruit. Er moet in elk geval overleg zijn met de diverse partijen, waaronder AquaFlanders en de diverse gemeentelijke rioolbeheerders.

Zo is er overleg met de gemeenten over de invulling van wat in het Vlaamse regeerakkoord staat met betrekking tot de hervorming van de financieringssystemen voor de gemeenten en Aquafin. Dit moet leiden tot een meer resultaatgerichte, flexibele en programmatorische aanpak met sterk vereenvoudigde procedures en een grotere responsabilisering in de taakstelling van de VMM en de rioolbeheerders. Het is de bedoeling de door Tinne Rombouts vermelde contracten te onderzoeken, maar momenteel worden nog verschillende oplossingsscenario's onderzocht. De VMM volgt de gemeenten waar de projecten lang ongewijzigd blijven actief op. Die gemeenten worden aangespoord om stappen te zetten. De minister onderzoekt de mogelijkheid om een stok achter de deur te hebben en zelf in de plaats van de gemeenten te kunnen treden. Het bedrag van 158 miljoen euro biedt gemeenten een bijkomende mogelijkheid om de beschikbare budgetten te benutten.

Als reactie op de sprekers die hebben verklaard dat nog niet veel is gebeurd, wijst de minister erop dat de achterstand met betrekking tot de erkenning van natuurgebieden is ingehaald. De bebossingssubsidies zijn goedgekeurd. Het Bosplan is opgesteld en omvat een strategie voor meer bebossing. In september 2020 is 15 miljoen euro vrijgemaakt voor lokale besturen die gronden aankopen. Verschillende goedgekeurde RUP's bevatten meer hectaren natuur en vrijwaren de open ruimte en de natuur. Er is een Everzwijnenplan met een uitvoeringskalender en er is het Wolvenplan Vlaanderen. Er is een regelgeving voor het zorgwonen uitgewerkt. Er is een Blue Deal en er zijn meer middelen voor de ontsnipperingsprojecten. Er is een actieplan met betrekking tot kunststoffen en de asbestafbouw is stevig op de kaart gezet. Hiervoor is in veel middelen voorzien. In 2020 is 2468 hectare aan bijkomend natuurreservaat erkend. Er zijn al meer dan vijftig toegankelijkheidsregelingen voor natuurgebieden in Vlaanderen. Het komt er nu op aan de bestaande plannen gedurende de vier volgende jaren vorm te geven. De minister excuseert zich ervoor dat het allemaal lang duurt, maar het kabinet en de ambtenaren zetten ook tijdens dit abnormale coronajaar alles op alles. De minister zou het niet erg vinden in 2024 kritiek te horen indien het niet is gelukt, maar niet al na een jaar. Ze hoopt eind 2021 opnieuw een lijstje te kunnen voorleggen met wat is gebeurd en ze is ervan overtuigd dat ze in 2024 mooie resultaten zal kunnen voorleggen.

2.3.1. Repliek van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege wil nog even op de tussenkomst van de minister reageren. De minister beweert dat ze nooit heeft beloofd in 2020 al beleidskaders voor te leggen, maar op 24 december 2019 heeft ze wel aangekondigd dat het ontwerp van Instrumentendecreet in 2020 zou worden goedgekeurd. De minister wist dat het ontwerp van Instrumentendecreet dat op tafel is gelegd, niet tot een bouwshift zou leiden. Het komt erop neer dat het Vlaams Parlement dat slecht ontwerp van decreet nu moet bijsturen. Mieke Schauvliege wil er alles aan doen om het ontwerp van Instrumentendecreet in orde te brengen, maar het moet wel een eerlijk debat zijn. Groen heeft al herhaaldelijk gevraagd dit ontwerp van decreet opnieuw te agenderen en de spreker herhaalt die oproep nog eens. De blokkering van het ontwerp van Instrumentendecreet wordt immers gebruikt als een excuus om niets aan de bouwshift te doen. Volgens de minister moet het Instrumentendecreet voor de beleidskaders komen. Groen had dat liever anders gezien. Mieke Schauvliege wil het ontwerp van Instrumentendecreet bijsturen, conform het advies dat de experts hebben gegeven.

IV. Indicatieve stemming

1. Toelichting en stemming van amendementen nr. 1 en 2

Bruno Tobback stelt dat de amendementen nr. 1 en 2 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 15/2) weinig toelichting behoeven, en verwijst naar de toelichting bij de rondgestuurde amendementen. Hij wil middelen die nu gebruikt worden voor de compensatie van indirecte emissiekosten van energie-intensieve bedrijven verschuiven naar het programma Energie, waar ze ingezet kunnen worden om de prefinanciering van energetische renovaties te financieren. Hij rekent op de wijsheid van de andere commissieleden om de amendementen tijdens de indicatieve stemming goed te keuren.

Andries Gryffroy leest in de verantwoording van de amendementen van Bruno Tobback dat de terugbetaling van de investering gekoppeld is aan de meter en via de energiefactuur gebeurt, en dat de afbetalingsperiode zo gekozen wordt dat het maandelijkse afbetalingsbedrag steeds lager ligt dan wat wordt uitgespaard aan energiekosten, zodat de bewoner onmiddellijk aan koopkracht wint. Hij denkt dat dat niet kan werken. Hij heeft met de tool Test uw EPC een simulatie gemaakt waarin hij op dertig jaar uitkomt, een zeer lange afschrijvingsperiode dus. Voorts is het moeilijk te meten, want men moet ook rekening houden met de graaddagen en die vergelijking ook mee opnemen. Ten slotte heeft men ook het gedrag van de gebruiker niet in de hand: mensen die eerst in slecht geïsoleerde woningen enkel de hoogstnodige ruimtes verwarmden, gaan na een renovatie misschien overal verwarmen. Vandaar zal zijn fractie dit amendement ook niet goedkeuren.

Bruno Tobback stelt dat de bedoeling van het systeem dat zij voorstellen, is om iets te doen aan de grote groep van zeer slechte woningen van mensen die niet zelf die investering gaan doen. Het gaat over investeringen van meer dan 40.000 euro in een woning voor gezinnen die in veel gevallen niet over spaarmiddelen of leencapaciteit beschikken. Hij denkt dat Andries Gryffroy zich miskijkt op de doelgroep. Het gaat niet over mensen zoals zichzelf, het gaat over al die anderen die nooit de middelen zullen hebben. Men is met dit voorstel uitgegaan van een financieringsvehikel via de DNB's omdat een DNB die kostprijs en die recuperatietijd van meer dan 25 jaar wel degelijk mee kan opnemen in zijn middelen. Zij hebben immers ook zeer lange investeringsprojecten en terugverdientijden, en kunnen dit integreren in hun bedrijfsvoering. Het is ook geen lening die gekoppeld is aan de eigenaar van de woning, maar aan de woning zelf. De terugverdientijd blijft dus

gekoppeld aan de woning en niet aan de bezettingsduur van de huidige eigenaar. Zo kan men dat spreiden over 25 of 30 jaar.

Bruno Tobback merkt op dat het gedrag van mensen voorspellen niet zo evident is. Hij wordt een beetje kregelig van het systematisch zeggen dat deze mensen zich op een bepaalde manier zullen gedragen en denkt dat iedereen probeert in een goed geïsoleerde, energie-efficiënte woning overal comfortabel te zijn en dat dat met een goed uitgeruste woning ook mogelijk is. Hij vindt de redenering van Andries Gryffroy tot op zekere hoogte zelfs choquerend. Als die mensen er effectief op een domme manier mee zouden omgaan, zal ook het financieel voordeel er niet zijn voor hen. Als er één groep bezig is met dat financieel voordeel proberen te garanderen, zijn het wel mensen met een zeer laag inkomen, aldus Bruno Tobback. Het is ook vanwege de financiële noden dat ze vandaag hun woning niet renoveren. Die financiële noden gaan niet weg door zijn voorstel, maar de miserabele situatie van hun woning, de slechte isolatie, de lage energie-efficiëntie wel. Dit is een gedeeld voordeel, want zo zal men ook een grote bijdrage van die woning krijgen in het halen van de CO₂-reductiedoelstellingen en van de vermindering van energieverbruik. Men kan dus kiezen om op deze manier die woningen energie-efficiënt te maken ofwel toegeven dat men voor meer dan de helft van de woningen in Vlaanderen niet rekent op het halen van de doelstellingen. Hij wil gerust discussiëren over de concrete uitwerking van een derdepartijfinancieringssysteem, maar hij is ervan overtuigd dat het er moet komen.

2. Stemming

Ter indicatieve stemming gelegd, wordt het amendement nr. 2 verworpen met 11 stemmen tegen 3. Het aan de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie toegewezen gedeelte van de uitgavenbegroting 2021 wordt indicatief aangenomen met 9 stemmen tegen 5.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Johan DANEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
AGNAS	afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AVBS	Beroepsvereniging voor de Vlaamse sierteelt en groenvoorzienin
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BFG	Belgische Federatie Groenvoorzieners
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
BVTL	Belgische Vereniging van Tuin- en Landschapsarchitecten
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DNB	distributienetbeheerder
EBO	energiebeleidsovereenkomst
ENOVER	Energieoverleg
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPC	energieprestatiecertificaat
FOD	Federale Overheidsdienst
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
GOVC	Gewestelijke Omgevingsvergunningscommissie
GUP	Gebiedsdekkend uitvoeringsplan
IBA	individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
ISVAG	Intercommunale voor Slib- en Vuilverwijdering van Antwerpse Gemeenten
kmo	kleine of middelgrote onderneming (meervoud = kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen)
LEZ	lage-emissiezone
MAP	Mestactieplan of Mestactieprogramma
MER	milieueffectrapport
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
MOM	strategisch interdepartementaal overlegplatform MOW+OMG=MOM
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
NO _x	stikstofoxiden
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PET	polyethyleentereftalaat
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
POVC	Provinciale Omgevingsvergunningscommissie
PV	photovoltaic
REG	rationeel energiegebruik
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VEA	Vlaams Energieagentschap
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatprogramma
VIP	Vlaams investeringsproject
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
Vlaco	Vlaamse Compostorganisatie
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen

VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
VS	Verenigde Staten
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WORG	watergevoelige openruimtegebieden
WTC	World Trade Center